

מיכום הדרת

סילום גפ"ת מסודר בסדר נפלא שטרם ראה כמותו,
מושג בסגנון קל ושוטף שנמצא מועיל לזרון.
מולץ במיוחד לעומדים בלבד המבון.

ברכות

חובר בסיעתא דשםיא

ע"י

יוסף בן אאמו"ר הרה"ג רבי יצחק אוחנה

עי"ה"ק ירושלים טובב"א
ה'תש"פ

- לפניך סיכום שמטרתו **לסדר** את עיקרי הדברים העולים מן הגפ"ת בלבד;
 - חילוקי ופרטי הדינים והטעמים.
 - מחלוקת רשי" ותוס' .
 - דין ועדים העולים מן התווע' .
 ○ בכל מקום שנומן כזה » מופיעה ההלכה .
 ○ דברי רשי" שאין עליהם חולק שולבו בדברי הגמל ללא ציון.

"סיכום הדף"	
שיצאו עד כה :	
ברכות	גיטין
שבת	קידושין
יבמות	בבא קמא
כתובות	בבא מציעא
נדרים	בבא בתרא
סנהדרין	נזיר-סוטה

לע"נ סבתי מרת חנה ע"ה בת הכה"צ ר' שלום לופס ז"ל

נדפס על נייר חוויל שאין בו חשש חילול שבת

עיצוב כריכה: יוסי גרפי 054-8431811

©
 כל הזכויות שמורות
 להערות והארות:
 יוסף אוחנה
 ברזיל 101 ירושלים
 054-8416200

פקס: 1532-6521811
 דוא"ל: 6521811@gmail.com
ניתן להציג "סיכום הדף" בחנויות הספרים

ישיבת "אור ישראל" פטח תקוה (ע"מ) YESHIVAT "OR ISRAEL" PETACH - TIKVA

בס"ד כ"ד בטבת תשע"ז

מכtab ברכה

שלוח לי תלמידי ורב חביבי הרה"ג רבי יוסף אוחנה שליט"א,
עותק מהיבورو "סיכום הדף", ובו סיכום דברי הגמ', פירוש
רשי"י ותוס', בצורה בהירה ונירה לשינון ולחזרה.

עוד ביושבוبني עמודי בישיבה הקד', היה הרב ר' יוסף
מהשקדנים, אשר משותם סודרה להם היטב, ומהרגילים
לסדר דבר דבר על אופנו, משנתו קב ונקי. ועתה רחש לבו דבר
טוב להעלות את סיכומיו על הכתב שרביהם יאותו לאורם.

זו זאת למודיעי, כי החיבור שלפנינו, אין בו מלאכת סיכום
גרידא, אלא חכמה רבה יש כאן, לעמוד על שורשי הסוגיא,
מעיקרא מיי קסביר ולבסוף מיי קסביר, לעמוד על עיקרי
הדברים שנחלקו בהם רשי"י ותוס', ולאסוקי שמעתתא באופן
ברור וקצר.

ראיתי לרבים מבני הישובות אשר נהנים מהיבورو, לאחר
שיעור היטב בסוגיות, במשך כל הזמן, חיבור זה היה להם
לעזר רב, לצורך שינון וחזרה. על כן אמינה לפعلיה טב, ו אף
ידי תיכון עמו לחזקו ולאמכו שימושך לשקו על תלמודו מותך
הרחבת הדעת וכל מילוי דמיות ויפוצו מעיניונתיו חוצה להגדיל
תורה ולהأدירה.

ביקרא דאוריתא

י"ג/י"ג

הוקמה ונסדה
ע"י מרכז ראש הישיבה

הנאן הצדיק

רבי יעקב נימן זצ"ל

לזכרו של מחולל

תנעת המוסר

מן הנאן הצדיק

רבי ישראלי סלנטר ז"ע

ישיבה קטנה
נסדה בשנת ח'ש"ד

ישיבה גדולה
נסדה בשנת ח'ש"ב

הישיבה לעריצות:
3-5 רח' הרב נימן

הישיבה הגדולה:
16 רח' קהילות יעקב

המשרדים:
רח' הרב נימן 3,
פטח תקוה ת.ה. 50.
טל. 03-9222379
03-9245707. 099

Yeshiva Ketana:
3-5 Harav Neiman St.

Yeshiva Gedola:
16 Kehilot Yakov St.

Office:
3 Harav Neiman St.
Petach Tikva P.O.B. 50
Tel. 972-3-9222379
Fax. 972-3-9245707

בס"ד חדש תשרי תשע"ח מה עיר הקדש ירושלים טובב"א

דברי ברכה והטכמה

באתי בשורות אלו להמליץ טוב ולדבר בשבח המגיע להאי צורבא מרובן, ה"ה הרה"ג ר' יוסף אוחנה שליט"א, ננד גיסי היקר והונsha את שמו, אשר אתה ואיתך מתניתא בידיה,allis לתהוזה מחייבנו "סילכום הדך", והוא סילcum רחות של גפת בסדר נכון המכועל לזרון, באופן שלומדי מסכתות הש"ס המבקשיםchor ולשון את תלמודים ימצעו לפניהם דרך סלולה לחזרה ולזכרון טוב, בהינתן אשורי מי שבא לאכנך ותלמודיו בידך.

ובאמת שחייבור זה והלימוד בו הוא מסיע גדול לקיים מאמר החיל (קידושין דף ל' ע"א):
ונונתם – שייחו דברי תורה מוחודדים בפיך, שאם ישאל לך אדם דבר אל המתגמים ותאמר לו,
אללא אמר לו מי וכוכו. ובפירוש רש"י: מוחודדים בפייך –chor עליהם ובדוק בעומקם. וכבר
עורך על כך בספר אורחות צדיקים (שער התורה) זול'ל: כגון שעשו הראשונים בימי חכמי
התלמוד שהייה עיקר למדוםchor תלמידך כדי לךיים מה שאמרו שנונתם לבנק שיחיו דברי
תורה מוחודדים בפייך וכוכו. כמו טאמרו (חגיגה דף ט' ע"ב) איןנו דומה מי שמשונה פרקו מאה
פעמים למי ששונה אותו מאה ואחד. ואמרין (תעניות דף ח' ע"א) שריש היה chor
ההלהכה ארבעים פעמים קודם שבא לפני יהונתן. וכן עשו כולם בימי חכמי התלמודו, שיעיר
למודם היה chor וכוכו. ויש ראויות גודלות ובוראות בכמה מקומות בתלמודו, שהיו כולם רגילים
לחזרה, עלי'ל, עי"ש בארכיות.

והגם שדרך הלימוד המקובלת בידינו מזמן הראשונים ועד זמנינו הוא ביגעה וועל ויעין
טובא, ובפלפל דחיי בו קב"ה, בין שכבר יודים לאמתות כתונות התורה, מה שאין כן הלומדים
בבירסא בعلמא, הרי לימודים יהיה שטחי ומוטעה, וכמפורסם, מכל מקום, כבר פשט המנהג
והתקבל בכל היישובות שלומדים בכל ימים סדר עיון וגמ סדר בקיאות, וכזה ראה וקדש, כי בלא
ידיעות מקיפות, גם למד העיון לא עילאה בידו בחוגון, וכמ"ש (שבת דף ל"א ע"א): פלפלת
בחכמה, ר"ל צריך הפלפל להיות מבוסס על ידיעות אמיתיות באורך כל סוגיות הש"ס. וכן
מכואר הדבר שתועלת החיבור דן, ודברי השבח שכבותי אוזותיו הם אמרוים לענן סדר
לימוד בקיאות. והמקימים שניהם, עיון ובקיאות, יוכה לknנות התורה באמיותה. ופשוט שכן
הוא כוונת ורצון הרב המחבר ה"י.

אשר על כן בואו ונחזיק טוביה להמחבר שליט"א שיגע וועל לזכות את הרבים בדבר נחוץ
לכל ברבי, אחד חכם ואחד תפ, כדי שלא ימושו דברי התורה וסיגוות התלמוד מפהם.
ומעומקא דלבא אברכו שימשיך ביחס שעת וזה לזכות את הרבים, ויסוף עוד כהנה וכחנה
ללמוד וללמוד לשומר ולעשות, וחפץ ה' ביזו יצליח להשלים את חיבורו על כל מסכתות הש"ס,
להגדיל תורה ולהאדירה, אכ"ר.

חוותם לכבוד התורה ולומדייה בקדושה

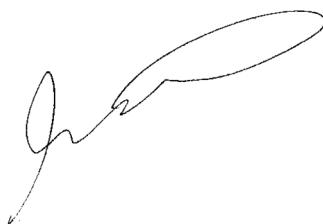
אַזְמָלֵד הַלְגָרְטָמָד
בּוֹכִיק אַדְמָיוֹד זֶלְלָהָה
אַבְדָּקָק צָאנֵז
קְרִית צָאנֵז - נָתְנִיה

בעה"י, כ"א בכסון, שנת יוסוף תורה תשע"ז לפ"ק

מכתב ברכה

אשרי מי שעמלו בתורה, הוא ניחו האברך כמודרשו הרה"ג ר' יוסף אוחנה שליט"א,
אשר בשקידתו באלה של תורה ויצבור יוספ' בר רב של סיכון נפ"ת על סדר דפי הש"ם,
ומגו דובי לנפשיה וכי גמי לחברה, שרחש לבו טוב לזכות בזה את הרבנים שאף הם
בשינונם ובছורתם תהא משנתם סדורה לפניים בסיכומים בהרים.

על זאת הברכה תהיין לראש יוספ', שפוצץ מעינותיו חזча וקיים בו ה' כי לווית חן
הם לראש וענקים לנגרתיך, ויה"ר שמרן די בשםיא יהא בסעדו כל זמן ועדין להגדיל תורה
ולחאה ויהא ש"ש מתקדש ומתחаб על ידו, וזכה לישב בד' אמות של הלה כשבאת
לבבו, ויראה ברכה והצלחה בכל אשר יפנה מותך רוב נתת ואושר דלעילא לאויש"ט אכיה"ר.

הקדמה

בשנים האחרונות נפל דבר בעולמה של תורה, רבים הם המבקשים דעת, لكنות קניין אמיתי בידיעת התורה.

עד לפני זמן, רוב רובם של לומדי התורה אשר התחנכו בעולם הישיבות, השקיעו את מיטב מרכזם וכוחותיהם בעיון ובחבנת עומקה של תורה. את את נטמעתו הידענים, ובעומק העיון תमעלת ההספק, עד שלמדו בזמןם מספר דפים בלבד. ועל המעט שלמדו, לא חזרו ולא שינו, ואם אין קצירה אין קמלה, ואם אין קמלה אין תורה.

גדולי ישראל צוחו ככרוכיא על הממצב והתריעו על התורה שהחולכת ומשתכחת, ומתחמעטים תלמידי חכמים. אברכים רבים אשר ישבו רוב שנותיהם בד' אמות של הלכה ושקדזו על תלמודם, מצאו את עצםם בגיל מבוגר, שאינם בקיימים אפי' במסכת אחת על בורייה, ואפי' בדף הנלמדים בישיבות, משנותם אינה סדרה להם, והיוitzא מפיהם בוקה ומלוקה. אם כבר נמצא אחד שגילה בקיאות, נתנו לו לזל לו שאיןו אלא מהשתיים, שאינם מבחינים בין תכלת לכרתי, או מאותם הלומדים הлечה למעשה וכדו'. מצב זה מלבד שכחת התורה שיש בו, גורם לחוסר סיפוק בלימוד, ולבטלה המביאה לידי חטא ולידי עון, שהרי כשהbor ריק, נחשים ועקרבים יש בו.

בלי ספק שיש לכך סיבות רבות, חלקם סיבות רוחניות, טומאת הרחוב, כפי שתכתבו רבותינו שהיום העיניים רואות אסורים שזה גורם לשכחת התורה. ורמזו בזה רמז, "ולא תתנו אחרי אחרי לבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם" וסמיך לה "למען תזכירו", למძק שהסוד לזכירת התורה הוא שמירת העיניים.

עוד אמרו בשם החזון איש צ"ל, שהיום איןנו שומרים על ניקיון הידיים ונוגעים בכך הלימוד במקומות המכוסים, שאף זה גורם לשכחת התורה, ולא לחינם הקפידו בעולם התורה על שרול ארוך בחולצות וכדו'.

אולם מלבד הדברים הסגוליים שהוזכרו, אין להמעיט כלל בחשיבותם, ישנו דבר פשוט ביותר ביותר. כל בר דעת מבין שבלי תורה, אין סיכוי לזכור את דברי התורה. א"כ כיצד עושים קניין אמיתי בתורה, ללימוד ולזיכור, לזרוע ולקוצר, מהי הנושא לידעית התורה.

אך לפני שנות דור, מספרים על כל גדולי ישראל שידעו שיש א' לפחות שני סדרים בתלמוד על בוריין, בגיל צעיר מאד. בשיבת "חכמי לובלין" של הגאון ר' מאיר שפירא צ"ל, תנאי הסוף להתקבל לישיבה, בחורים צערירים בני חמיש עשרה, שש עשרה, היה ידיעת מאות דפי גמרא על בוריין. היום, אברכים רבים בגיל העמידה אינם יודעים אפי' מסכת אחת על בורייה. א"כ מה השטנה, האם פעם כולם היו עילויים והיו נחלשו הדורות, או שמא לעליינו לפשפש בדבר, נחפה דרכינו ונחקרה מה בכל זאת השטנה.

כפי הנראה צורת הלימוד הייתה שונה. בספר על תלמידותיו של הגאון מטשבין צ"ל, שנודע בקביאותו העצומה בכל חדר תורה, כתוב על דרכו בלימוד, שלאחר שיטים ללימוד את הדף, היה הולך בחדר הלהק ושוב, ומשנן בעל פה את הדף שלמד עת, וזהו דרך נפלאה לזכירה. אם הלימוד מסודר היטב, ניתן א"כ לחזור עליו בעל פה ולשון אותו ולקנות בו קניין בר קיימת.

ישנם אברכים שסבירם שהסיבה שאין להם כל ידיעה רחבה בתורה, היא מפני עומק העיון שלומדים היום בישיבות, והזנתה הלימוד בבקיאות. תירוץ זה אין בו ממש. החוז"א והרב מבריסק, שעולם התורה כלו נהנה עמוק עיונים, ואין חולק על גיעותם העצומה בתורה, שלתו שلتן לא מיצרים בכל מיכמני הש"ס. ר' חיים העיד על בנו הגראי"ז מבрисק שכבר בגיל ש עשרה היה בקי בש"ס עם רשי".

מן הרוב ש"ץ צ"ל, שכלי ימי למד ולימד תורה בעיון, כתוב את רוב חלקי ספרו הנפלא "אבי עזורי" על כל חלקי התורה, ואך בזרעים ובתורות, בעודו צער לימיים, כפי שיראה המתבונן בשנים שנכתבו מהדורות הראשונות מספריו. ברור איך שהיה לו ידע מקיף בכל חלקי התורה בעודו צער, למורות שכלי ימי למד תורה בעיון לתלמידים.

לאחרונה יצא לאור ספר בשם "בני נחום" על תולדות חייו של הגאון ר' נחום פרצובי זצ"ל, אשר נודע בעולם עמוק עיונו ובשיעורי המופלאים. שם מסופר כי בשנותיו הראשונות בארץ, לאחר שהוחת המשוכת בגולות שנחאי, היה הולך לבית הרב מבריסק לדבר בלימוד, ומרצתה בפני הרב מבריסק את חידושיו בענייני קדשים._CIDOU, לעומת זאת פנוי הרב מבריסק היה פחד גדול, ממש אימה ויראה. באחד הפעמים הביא הרב מבריסק ראייה לנושא המדבר מסווגה במסכת תמורה. ר' נחום באוטה תקופה טרם למד תמורה, והרגיש לא נכון שמסכת זו עדין לא שגורה בפיו. הרב מבריסק לא העלה בדעתו שאברך חשוב שכזה לא יהיה בקי במסכת תמורה. היה פשוט לו שאברך שכזה צריך לצורך להיות בכל הש"ס.

מאז ומعلوم הדרך לדעת התורה הייתה חורה שנייה ושליש, וחזרה על הדברים בעלפה, עד ידיעתם על בוריין. אך מילת המפתח לחזרה כזו היא "סדר". כמשמעותם סוגיא והדברים מובלבים, אין שום סיכוי בהם יזכרו ויחרטו, אולם כשהדברים מסווגים ומוסדרים היטב, ניתן בקלות לחזור עליהםשוב ולזוכרים.

כולם מתפעלים במידעת התורה של רבינו שר התורה הגראי"ח קנייבסקי שליט"א ושליטתו הנפלאה בכל חדרי תורה. מהתבוננות בספריו הנפלאים, ובפרט בספר "דרך אמונה", רואים סדר מופתី שהוא הסוד הנפלא לזכירת התורה.

ב"יה בשנים האחרונות אכשר דרא ונתרבו הלומדים אשר חזורים ומשננים את תלמודם, מסווגים את המסכת מריש עד גמירה, ונבחנים על תלמודם בכל מיניהם מסגרות כמו "פעעל הש"ס" "דרך" ודומיהם. גם אני הציע למדתני לישיבת "אור ישראלי", ובחכונת הגאון רבינו יגאל רוזן שליט"א, בכל סוף זמן חוויבו כל תלמידי הישיבה לעמוד במחון מסכם על כל המסכת. לשם כך חזרו כל בני הישיבה ושינו היבט את כל המסכת עם רשי" ותוס'. אם מתקבל בדרך כלל שיש רפיון בסוףzman, ובחודשים אדר ואב מתמעטים הלומדים, בישיבת "אור ישראלי", בחודשים אלו, השקידה רבה שבעתיים.

וב"יה גם אני נטתי שכמי לשבול עליה של תורה, לשון ולחזור על תלמודי ולהבחן עליו במסורת הישיבה ובמסגרות הקיימות. לשם כך נצרכתי להציג לי ציונים, לדודר את משנתוי שתהיא סדורה לי, שהרי התנאי הראשון לזכרון הוא הסדר, וכשאני סדר יש שכחה. והתחלתי לסכם את הדברים ולהעלות אותם על הכתב, וכך נולד החיבור שלפניכם.

ואמרתי לעצמי אם החיבור טוב עבורי, בודאי יהיה בו תועלת לסטודנטים שכמותי, והוא זה שקרי בזה ובסבא.

בודאי שחבר זה לא יועל למי שմבקש באמצעותו לדעת את המסתכת, מבלתי ללמידה היבט את דברי הגמרא פרשי ותוס' תחילה, ולחזור ולשון היבט את דבריהם. אולם לאחר לימוד וחזרה של דברי רבותינו במקורם, יהיה בו תועלת מרובה לזכירה ולחזרה.

* * *

מה אשיב לה' כל תגמולוני עלי, על שם חלקי מיושבי בית המדרש, זיכני מאוצרו אוצר מתנת חיים לסדר חיבור שרבים צרייכים לו.

אני מודה לכל הלומדים שראו בחיבור זה תועלת ללימודם והMRI צו אוטי להביאו לדפוס ולהתמיד בכתיבתו. בפרט לתלמידי ישיבת אור ישראל המעדירה, ובראשם למ"ר ראש ישיבת אור ישראל הנגן ר' גנאל רוזן שליט"א, שהדריכני והראני דרך של בהירות בלימוד התורה.

אני מודה לדידי משכבר הימים הר"ר דניאל הירש כסידו, שבישיבה נתן לי השראה לחזור ולשן מסכנות שלמות. מمنו למדתי, שכדי להצליח בזה יש להעלות על הכתב את עיקרי הדברים בקצרה ממש. אני מודה גם לדידי הר"ר אבתר בן אבי, שמצא (לאחר שבחורת שם בספר) שם הספר "סיקום הדף" עם הכלול עליה בגימטריה לשמי "יוסוף אוחנה". דבר זה חייב אותי להשיקע את מיטב כוחותי בחיבור זה, לאחר שנוכחתי לראות שמן השמים גללו לידי את שם החיבור ואת ההתחאה לשמי. אני מודה גם לדידי הר"ר ראנון ענבה שעודד אותי לכתוב ולהפיץ את הסיקום לומדי הדף היומי, מה שגורם לי להביא את הדברים לדפוס במחירות רבה.

תודה לאביו מורי הרה"ג ר' יצחק ולאמי מורות נעמי שיחיו, שהביאו אותי לחויי העולם הזה, והביאו אותי לחyi העולם הבא ונטוו בי אהבת תורה ויראת שמים. חיבור זה הוא ככל מטורתו של אבי מורי, שאין שני לו בסדר ובהירות בלימוד התורה, ואין אני לעמודתו אלא כדוגמא ומשל.

תודה לאשתי נוות ביתי מורת בת שבע, שנונתת לילות כימים על מנת שאוכל לשකוד על התורה. חיבור זה לא היה יוצא לאור ללא השותפות שלה בו, ומה שלילי - שלא הוא.

יהי רצון מלפני אדון הכל שיכנס שערני בחסדו הגדול להגיע עד הלום, כך יערני הלהה שאזוכה להמשיך לעמל בתורה מtower נחת ויישוב הדעת, ולא תמוש התורה מפי ומפי זרעי עד עולם.

פתיחה

מלבד מה שיש בחיבור זה תמצית וקיצור של הדברים העולים מן הסוגיה, הדגש העיקרי בחיבור זה הוא על סדר ובחירה. בענין חישובתו של הסדר, מן הראוי להביא את דבריו הנפלאים של ר' יצחק הוטנר :

"בתהלים (פרק קל) ישנה חזורה בת עשרים ושש פעם על האמרה כי לעולם חסדו", בין עשרים ושש התפעות שעלייה נאמר שהבח של "כי לעולם חסדו", נמצאות שלושת התפעות של מציאות האור בעולם. ועל זה הוא אומר "לוועשה אורדים גדולים כי לעולם חסדו". "את המשמש למלך ביום כי לעולם חסדו". "את הירח וכוכבים למלך ביום כי לעולם חסדו". הרי לנו להדייא כי אותו השבח עצמו הנאמר על עצם יצירת המאורות, אותו השבח עצמו נאמר על סידור המאורות בזמן מיטחדים כל אחד לעצמו. כי על כן, הכנסת סדר, התאמת, וקצב בתוכן היצרה משתווים בערכם ובמשקלם עם גוף היצרה עצמה".

פחד יצחק, אגורות וכתבים, אגורות עט

להלן מספר העורות נחותות על דרכי בחיבור זה. שלושה דרכי של סיוכום יש בו :

א. **סידור פשוט של השיטות והטעמים** העולים מהגמרא מרשיי ומtoo. בתחילת הקטע מופיע המקרה - ואחריו הדיון ואחריו הטעם (בדרך כלל). לאחר מכן מודגם בכו תחthon השיטות או הטעמים החלוקים. המקרים (הטעמים) מובאים זה לצד זה בעימוד ייחודי באופן שנitin לראות בוצרה מוחשית את מבנה הסוגיא במבט אחד. כך גם ניתן להבחן בשיטות המרכזיות והצדדיות כמו גם במספר השיטות.

ב. **קיוב כמה פרטים על נושא אחד,** אף שבגמרא אינם מסודרים במקום אחד, ואפיו עושים להופיע בדף הקודם או בדף הבא. כמו כן, קיוב של פרטים דומים מהגמרא ומtoo' ביחיד.

ג. **דין או טעמי שאינם מוצגים בפירוש בז'ף,** אלא יוצאים בדרך אגב מתוך קושיות הגמara או מפירוש רש"י ותוס'. פעמים שהדברים מובאים במילים נוספת שאין מלשון הגמara, ע"מ להוציא בהירות ופשטות לטיסוכום.

תוספות - כמשמעותו : תוס' - הכוונה היא שהדברים בהמשך הם הוספה (או פירוש) של תוס'.

משמעותו : (תוס') - בדרך כלל בסוף קטע - פירושו של דבר שהמשפט האחרון בלבד הוא מפירוש התוס'.

משמעותו : (ע"פotos) - הכוונה היא שעיקר הדברים כתובים בגמara או ברשיי, ותוס' הוסיף לבארם.

לע"ג

סבי הכה"צ רבי יוסף אוחנה זצ"ל
בן הרב יצחק ורוביידא
רבה של קריית מוצקין
נלב"ע ל' שבט תשע"ח

ובניו אישר הלכו לעולמם בטרם עת
ולא הותירו זש"ק

ר' אברהם אליעזר בן שרה ז"ל
ר' משה שלמה בן שרה ז"ל

ת. ג. צ. ב. ה

פרק ראשון – מאיימתה

ב

- קורין ק"ש בביבה"נ מבוגר יומם;
לרש"י – דק"ש של המיטה עיקר. ובביבה"נ קורין כדי להתפלל מתוך ד"ת.
לראת – דעתךין כר' יהודה דזמן מנוחה עד פלוג המנוחה, ואח"כ מתחלין זמן ק"ש של ערבית.
לראי – רסבירא לאן כמ"ד (לক্ম) זמנה משב"א מתחילה סעודת שבת, דהיינו מבוגר יומם.
- לרש"י – יוצא י"ח בפרשא ראשונה.
لتוטס – בעי' ג' פרשיות. ובק"ש על המיטה סגי בראשונה.
- תוס': בזמן הגמ'; א. היו קורין ק"ש קודם ערבית כמו שאנו אומרים אשרי, כדי להתפלל מתוך ד"ת.
ב. בתיה הכנסת היה בשודה ויש מזוקים ותקנו ברכת "יראו עינינו" כדי להמתין
לחביריהם, אבל בביבה"כ שלנו ימתין רק בלילה.
- כהן שנטמא וטבל – אוכל בתמורה משעה ש"בא השם וטהר" דהינו צאה"ב, דיש לפреш שבא השם
למקומו וטהר יומא.
ואין לפреш 'ביאת אורו וטהר גברא', לרש"י – רוחית המשמש ביום המשmini, ויטהר האיש ע"י הבאת קרבען.
لتוטס – תחילת שקיית החמה, ואו האדם נתהה.
- תחילת זמן ק"ש של ערבית;
לרי יהודה – מפלג המנוחה (ר"ת), ולא דריש "בשבכבר ובគומך".
לרי אליעזר – משקדוש היום בע"ש, לרש"י – דהינו בין השימושות (מהשקיעה) דקדוש היום מספק.
לרי מאיר – מהכהנים טובלים לתמורה, דהינו כהרף עין לפני צאה"ב, דס"ל כר' יוסף דביה"ש
כהרף עין.
- לרי יהושע – מהכהנים יכולים לאכול בתמורה, דהינו עצה"ב.
לרי חנינא – מההענין נכנס לאכול (כלומר, משיכינו לו סעודתו, ואו יקרוא ויטפל ולוטס), והוא לאחר צאה"ב.
לרי אחאי (וילא ר' אחאי) – משעה שב"א נכנסין להසב, לרש"י – י"א בחול וו"א בע"ש, והוא מאוחר
לכלום (ע"פ מהרש"ל).
- לרי – בע"ש, והו מבוגר יומם.
איכא תנא דלר"מ ומעה שב"א נכנסין לאכול בע"ש. ואפשר ואיכא תנא דל"א זמנה מצאה"ב.
• סוף זמן ק"ש; לבורייתא – עד שהענין מסיים סעודתו, דדריש "ובשבכבר" תחילת זמן שכיבת.
לרא"א – עד סוף אשמורה ראשונה, דהינו שליש הלילה (תחילת שכיבת).
לחכמים – עד חצות מדברי הכםים, ומהתורה עד עלות השחר (כל זמן שכיבת).
לרא"ג – עד עלות השחר. » וכן הלאה (ח). ובשעת הדחק עד הנץ החמה (ט).
- ג
• עבותת המלאכים ושריהם נחלק למשמרות. לר"א, איכא ג' משמרות בלילה, וסימנון;
משמירה א' – חמור נוער.
משמירה ב' – כלבים צועקים.
משמירה ג' – חינוך יונק ואישה מספרת עם בעלה.
ו"י א' דחשייב סוף ראשונה ותחילת אחרונה ואמצע של אמצעית.
ו"י א' דחשייב סוף משמרות. וואע"ג דבבוקר ניכר סוף משמרות אחרונה, נפק"מ למאן דגני בבית אפל.
• המולך בודך בשדה – יאמר תפילה קדרה דהינו הביננו. תוס': ואכבי ליטט למני שאומרה בעיר.
תוס': במקומות סכנה – יאמר תפילה "צריכי עמק מරובים וכו'".
• תוס': "יהא שמייה רבא מבורך לעולום"; למחוזר יטריך – הוא ב' תפילות; יהא שם ה' גדול, ומבורך לעולם.
لتוטספה – הוי תפילה אחת; יהא שם ה' הגדל מבורך.
• תוס': קדיש בארכמית; העלום אומרים – שלא בינו המלאכים וקנאו.
لتוטספה – בקדיש שאחר הדרשא היו עמי ארצות שלא הבינו לה"ק.

- אין כניסה לחרוכה; מן- החדר (וונה). לכ"א חדר; א. בכ' שאים פרוצים. ב. כמובן, דאין שם אישת.
ומפני המפולת. ובחדשה לכ"א חשש מפולת.
ומפני המזוקין. ובתרוי לכ"א מזוקין, א"כ ידוע שרגילין שם המזוקין.
- לרב-י- ד' שומרות הוי הלילה, וככת"י "חצotta לילה אקום להודות" וככת"י "קדמו עני אשמורות", דהיינו
שמחזי הלילה יש ב' שומרות נוספת.
- לך- נתן- ג' שומרות, דכת"י "ראש האשמורות התקינה", וticaona הינו אמצעית.
אין לומר בפני המת אלא דבריו של מת. י"א דה"מ בד"ת (נתוך ד"א מוטס) דהוי לווג לרשות, אבל מיili
דעלאמא מותר. » וכן פסק הר"ף. »
ויא"כ כ"ש שאסור מילוי דעתמא, מפני בכוד המת (תוס' ר"א"ש).
- כת"י "חצotta לילה אקום להודות" וככת"י "קדמותי בנשך (תחילת הלילה) ואשוועה";
לרכ"א- ה"ק זוד, מעולם לא עבר על הי' החזות בשינה.
לרכ"א- עד החזות עסק בתוהה כשהוא מתמנם, מכאן ואילך התגבר-carei.
- לרבashi- עד החזות עסק בד"ת, מכאן ואילך בשירות ותשובה.
אין הבור מתמלא מהולידי;
לרש"י- העוקר חוליא מבו פורי וחוזר ומשליכו לתוכו אין מתמלא בכך.
לרש"י בתוס' - עperf שהציאו מהבור ושמו סביבו, אם חוזר ומשליכו אין הבור מתמלא (ע"פ מהרש"ל).
לרכ"ת- הבור אין מתמלא מים מביעתו.
לרכ"י- אם תחפור מצד זה ותניח מצד זה - לא תמלא.

- לפניו צאת דוד המלך למלחמה; התיעץ (טכסי מלחמה) באחיתופל.
נמלן (נטל רשות כדי שיתפללו) בסנהדרין, לרש"י- דהיינו בניהו בן יהוידע.
לרכ"ת- היהודע בן בניהו.
- שאל (אם יצלה) באורים ותומים, דהיינו באביהר הכהן.
- "ברתי ופלתי"; לרש"י- אורים ותומים.
לרכ"ת- סנהדרין.
- כינור היה תלוי מעל מיטת דוד וניגן בחצotta; لتاي' בגמ' - כדי שידע מתי החזות.
לרב זירא- דוד ירע בלעדין, אלא כדי להעירו משנתו.
- משה אמר "כחנות"; لتاي' בגמ' - שלא ידע מתי החזות, ולא רצה לומר דבר שלא יכול להראות.
לרב זירא- שמא טעו אנטוניני פרעה ויאמרו משה בראוי הוא.
לרבashi- בחצotta של היהום הקודם אמר למחר בחצotta הלילה - כמו עכשו - אני יוצא בתוכו מצרים.
- חיישנן שמא יגרום החטא; א. "וללא האמנתי לראות בטוב הה'" נקוד על "וללא" לומר שלא היה בטוח.
ב. "ושומריך בכל אשר תליך" וככת"י "ויריד יעקב מבאר".
ג. שבימי עזרא היו רואים לנו ושיבואו ביד רמה כמו בימי יהושע, וגרם החטא שהיה תחת מלכי פרס.
- העובר על דברי חכמים חייב מיתה. והכל (אבי ק"ש וערבית) קתני לה; או משום דאייכא אוון שנינה.
או לאפקי ממ"ד תפ"י ערבית רשות.
- בשחרית; לכ"ע ק"ש (גאולה) ואח"כ תפילה, דבכורך נגאלו, ויסדר שכח ה' קודם שיבקש ממנה.
בערבית; לכ"י יוחנן- ק"ש ואח"כ תפילה, או מסברא, דגאולה מצרים התחליה בעבר.
- או מקרה, דכת"י "שבכך ובគומך" - מקיש שכבה לקימה
דבעי' ק"ש ואח"כ תפילה.
לרביב"ל- תפילה ואח"כ ק"ש, או מסברא, דעתך הגואלה הייתה בשחרית.
או מקרה, דמ קיש שכבה לקימה דבעי' ק"ש סמוך למיטתו.
לtos' וה"ג- הלכה הכר' יוחנן, דברייתא מסיע ליה.
לרב עמרם- א"צ לסמרק גאולה לתפילה (דריכ"ל), דתפילה ערבית רשות.

- השכビינו - כנוגלה אריכתא. וה"ה יראו עינינו ופסוקים נוספים (תוס').
- ה' שפטי - כתפילה אריכתא.
- תעופת המלאכים; מיכאל - בפריחה אחת, بلا לעזר באמצע.
- גבריאל - בשתיים.
- אליהו - בארבעה.
- מלאך המות - בשמונה, ובשבעת המגפה באחת. וסימן: מג"א מלאך

- הקורא ק"ש על מטהו; א. מקיים מצווה. ות"ח; לר"ג- אין צורך לקרוא.
- לאב"י- צריך לומר חד פסוקא דרhami.
- ב. כאוחז חרב של ב' פירות.
- ג. מזיקין בדילוי הימנו.
- יסורין של אהבה - יסורין ללא עון כדי להרבות שכרו בעוה"ב (רש"י).
- קבלים באהבה (מדעתה), שכרו; א. ראה ווע. ב. תמלודו מתקיים בידו.
- יסורין של אהבה; א. אם פשפש במעשייו ולא מצא ותלה בביטול תורה ולא מצא.
- ב. יש אומרים - כל שאין בהן ביטול תורה.
- ויש אומרים - כל שאין בהן ביטול תפילה.
- לר' יוחנן- אלו ואלו (כשיש ביטול תורה וביטול תפילה) הם של אהבה.
- ג. נגעים; לכת' א- הו "מובה כפרה" ולא יסורין של אהבה.
- לחת' ב'- בא"י אין של אהבה;
- לר"ז- דבראי משתחח חז' לג' מחנות, משא"כ בבל.
- וימ"ד- דבראי נהרו מטמאת מצורע (ושילוח נהג רק במן הדוכל).
- לחת' ג'- בפרהסיא אין של אהבה, משא"כ בצענא (חתה בגדי).
- ד. היה לו בנים ומתו, שהאבלות מכפרת על עוננותו, והא דכעת אין לו בנים הוא יסורין של אהבה (רש"ע פ"ע עיון יעקב).
- ר' יוחנן ניחם אחרים בבניהם שמתו. והוא אמר ר' ד'בנין' הו יסורין שאין של אהבה, מيري בלבד היו בנים מעולם (אפי' אם יש בנות), לר"ז- דגררא רבא קרוי לא בא לו יסורין שאין של אהבה.
- לחות' - מזה שהחיה רגיל לנחם בך ש"מ דהו של אהבה.
- ג' נתן הקב"ה לישראל ע"י יסורין; א. תורה. ב. א"י. ג. עזה"ב.
- ד' מראות נגעים; ברהרת כלולג ותולדת הסוי, שאת צמර ותולדתנה כקרום ביצעה. וסימן: שטצ"ק.
- לא יಚוץ דבר שאין קבע (מיטה) בין המתפלל לקיר. ארון ותיבה הוא דבר קבוע (תוס').
- קודם התפילה; א. אין לאוכל סעודה (תוס' ד).
ב. אין לעשות מלאכה.
ג. לר"ז- אין לעסוק בתורה.
- לחות' - מותר. וכרב ליקמן (יד.).
- בשישן עם אשתו ישים המיטה בין צפון לדרום, דשכינה במזרחה או במערב.

- אחד שעוסק בתורה - שכינהعمו, אך איןנו נכתב בספר הזוכרונות עם אחרים (אבל נכתב בלבד ותוס').
- ב' שעוסקין בתורה - שכינה עמם, ונכתבין בספר הזוכרונות (וכ"ש ג' וועשרה).
- ג' יושבין בדין - שכינה עמהם, דין היינו תורה.
- עשרה שמתפלליין - השכינה באהה לפניה יהיו כל העשרה.
- וראו... כי שם ד' נקרא עליך" - הינו תפילין של ראש,
לרש"י- דיש בהן הרבה שם ה'; ש"ן בקמץ שבתים ודלא"ת ברכזות.
לחות' - דהן בגובה הראש ונוראין. משא"כ של יד דמכוסין.

- ד' פרשיות בתפילין של הקב"ה; א. "כִּי מֵגַי גָּדוֹל... וְמֵגַי גָּדוֹל".
- ב. "אֲשֶׁרֶיךְ יִשְׂרָאֵל" יומי עמק ישראל".
- ג. "או הנשה אלקיים".
- ד. "ולתתך עליון".
- עיקר שכבר הבא לדדרשה - על הריצה לדדרשה, שוכבם אינם מבינים בשבייל לומר הדברים לאחר זמן.
- שוכר הבא לכלה - על הדרוחק (להה - דרשנה שבכת שלבני הרגלי).
- שוכר הלימוד - על היגיינה להבין הטעם (סבדרא).
- שוכר הבא בבית האבל - על השתייה.
- שוכר היושב בתענית - על האזקה שנוטן לעני שהתענית.
- שוכר האומר הספד - על שימוש רבבי.
- שוכר הבא לחתונה - על שימוש החתן בדברים.
- המתפלל אחורי ביהכ"נ; ולא מחוזיר פניו לביהכ"נ - נקרא רשע.
- אחרוי ביהכ"נ; לרש"ד - במערב. דפתחיה ביהכ"נ היו במוחו והקהל מתפללין למערב.
- בתוס' - במודחה, והיינו אחורי העם. אבל העומד במערב ומוחזר פניו לביהכ"נ - מיחזי כב' רשותות, רהקהל מתפללין למערב.
- המשמח חתן; לייב"ל - זוכה לתורה שניתנה בחמשה קומות.
- לרי' אבהד - כאילו בנה את מהורבות ירושלים.
- לרבנן"י - כאילו בנה את מהורבות ירושלים.
- "את האלוקים ירא... כי זה כל האדים";
- לפרי אלעוזר - העולם נברא בשליל שיברא זה (ירא שמיים).
- לרי' אבא בר כהנא - שקוול זה כנגד כל העולם.
- לရ"ש בן עזאי (ויא' בן זומא) - העולם נברא בשליל לצותה (לחברה) זהה.

ז

- זעמו של ה' - רגע; י"א דהיינו אחד מנ"ח אלף ותתפ"ח בשעה. וילא דהיינו כאמור כתמיות רגע. לת' א' בתוס' - דאו יכול לומר 'כלם'.
- لت' ב' בתוס' - סגי שיתחיל הקללה באותו רגע. ומקורו; מרכתיי "כי רגע באפו חיים ברכצונו".
- ומרכתיי "חבי כמעט רגע עד יעבר זעם".
- זמן זעמו; לרי' וחנן - שה' בא לביהכ"נ ולא מוצא בה עשרה (א').
- לאבאיי - בכל יום, בגין' שעונות רשותן נוגן עול רgel א' וכרבולתו נוטה לבן. לר' מאיר - בזריחה כשליכם משתחוים לחמה.
- בימי בלעם הקב"ה לא כעס.
- תוס': את הצדוקים - מוריידין ולא מעליין, והיינו בידי אדם אבל אין לגרום שיירגו בידי שמיים (ע"י כלליה). את העכו"ם - לא מעליין ולא מוריידין. וזה רועוי בהמה דקה.
- ג' דברים ביקש משה מהקב"ה; א. שתשרה שכינה על ישראל.
- ב. שלח תשרה על עכו"ם.
- ג. לדעת דרכי ה'; למה צדיק ורע לו רוש וטוב לו ולהיפך.
- לרי' יוסי - הכל ה' נתן לו. ועל ג' אל' שתלוין בין צדיק גמור לשאינו גמור ובין רוש גמור לשאינו גמור. לר' מאיר - נתן לו רק ב' ראשונות.
- "וַיִּסְתַּחַר מֹשֶׁה פְּנֵיו"; לרי' יושע ב' - נענס על כף, שכשביקש לראות כת' "לא תוכל לראות פנוי".
- לרבבי יונתן - קיבל שכר על כף, וזהו לקלטער פנים דרכתיי "כי קריין עור פנוי".
- תוס': אברהם אבינו; בן ע' - ברית בין החתרים.
- בן ע' - מלחת המליכים, כ'ו' שנים קודם הפיכת סדום (רמותה נ' כ' שנים של סדום, י"ב שנים עברו את כדורעמר ו'ג' מרדו, ואח'ב התחללה המלחמה).
- בן צ'ט - הפיכת סדום, שנה קודם לירית יצחק.

- מותר להתגרות ברשע; לתי א' בגמ' - רק במילוי דשמייא, משא"כ במילוי דידיה.
- לתי ב' בגמ' - רק במילוי דשמייא וברשע שאין השעה משוחחת לו.
- לתי ג' בגמ' - רק לצדיק גמור, ואפי' ברשע שהשעה משוחחת לו.
- לתי ד' בגמ' - רק ברשע שאין השעה משוחחת לו, ואפי' במילוי דידיה (עפ' צל"ח).

ה

- בשעה שהציבור מתפללין הוא עת רצון, ויש לייחד להתפלל בשעה זו (עפ' מהרש"א); לרבנן בן יוחי - דכתבי "ואני חפיטי לך ה' עת רצון".
- לר' יוסי בר' חנינא - דכתבי "בעת רצון עניתך".
- לאהאי בר' חנינא - מודכתיה "הן קל כביר ולא ימאס" וגם "פודה בשלום נפשי..." כי ברובים היו עמדוי".
- יש להכנס לביהכ"ג שייעור ב'فتحים, לרשי"ג - רוחב ב'فتحים (ח' אמתה), דסמן לפתח נראת ממשוי.
- לתוטס - שלא יתפלל מיד כשנכנס, דראתה ממשוי (מובא בב"ח).
- על זאת יתפלל כל חסיד אלק לעת מצא" לעת מצא; לר' חנינא - זו אישת.
- לר' נתן - זו תורה.
- לונב"ג - זו מיתה קלה (נשיקה).
- לר' יוחנן - זו קבורה.
- למרן זוטרא - זה בית כסא קרוב. וסימן: ק"ב אמרת.
- ס"ת פתוחה; א. אסור לצאתת. ובין גברא לגברא מותר. בין פסוק לפסוק - ספק.
- ב. חוט: אסור לספר ואפי' בדבר הלכה (פטחה לט').
- ג. רב ששת מהדר אפיה וגיריס; لتוטס - ה"מ בשקט, אבל בקהל אסור.
- לביהג - ה"מ כ שיש שם עשרה בלבדיו.
- לרי"ף - שאוני רב ששת שתורתו אומנתו.
- שמאות; א. יש להשלים עם הציבור (ואף אין להקדיס), חוט: דהינו ממנה שבת עד שבת הבאה. ולכתחילה יש לסייע קודם שייכל בשבת.
- ב. אפי' עטרות ודיבון; לרשי"ג - שאין בו תרגום, שציריך לקרוא ג' פעמים בעברית (עפ' חוט).
- ג. לע"ז (תרגום לשפה זרה); י"מ - לא אפשר במקומות תרגום.
- לתוטס - בע"ד דהוא תרגום, שהתרגומים מפרש מה שאין ללמידה מהעברית.
- רבא אמר לבניינו; א. לא לחתוךبشر ע"ג היד, י"א שמא יקוץ ידו.
- וילא שמא יצאدم ויתלכלך המאלך.
- ב. לא לשבת על מיטת ארמית, יא דהינו לא לישן בלבד ק"ש.
- וילא דהינו לא לישא גירותו.
- ויא דהינו כפשותו, ומושום מעשה דר"פ, שגואה ניסתה
- ג. לא לעבור אחריו ביהכ"ג כשציבור מתפללין. ואסור רק לכישי ה' תנאים;
- א. שאין פתח אחר.
- ב. שאין ביהכ"ג אחר.
- ג. שאינו נושא משא.
- ד. שאינו רץ.
- ה. שאין עליו תפילהין.
- ר"ע אהב את המדיים בג' דברים; א. חותcheinبشر ע"ג שולחן (ולא ע"ג היד).
- ב. נושקין (חבר) ע"ג היד, והו דרך החשיבות מפני הרוק.
- ג. יוועץ בשרה, דאוזניים לכוטל.
- ד"ג אהב את הפרסיים בג' דברים; א. צנווען באכילתן.
- ב. צנווען בבית הכלסא.
- ג. צנווען בת שימוש המיטה.

• בין עלות השחר לנץ החמה;

לרשב"ג - קורא ק"ש של שחרית (ולא של ערבית), ולשאר מצוות כתפילים וציצית هو לילת.
לרע"ע - קורא ק"ש של ערבית, וה"מ בשעת הדחק.

לתי' א' בתוס' - והו תרי תנאי אליבא דר"ע, דתנן זה ק"ש של שחרית מהנץ (ושאר מצוות מעלה השחר), ולתנא ב' (לקמן) משיכיר בין חמור לערווד דהינן קורם הנץ.

لتבי' ב' בתוס' - לכ"ע קורא של שחרית קודם הנץ.

"ובלבך שלא יאמר השכיבנו"; לרשות - קאי אκודם הנץ החמה (ר"ע), והיינו לאחר עלות השחר.

לשך מקוצז - קאי אκודם הנץ החמה ("בלילה הוה" דכתבי "בחפוזון" עד שעת חפוזון דישראל שיצאו בכוור).

• אכילת פסח; לרא"ב בן עזריה - עד חצאות, מגוז"ש "בלילה הוה" במתכט בכוורות בחצאות.
לרב עקיבא - עד עלות השחר, רכתי' "בחפוזון" עד שעת חפוזון דישראל שיצאו בכוור.

• פסח נאכל דוקא בלילה - דכתבי "וأكلו את הבשר בלילה הוה".
ונאכל דוקא בלילה אחר - לרע"ע - דכתבי "זהו".

לרא"ב ע- דכתבי "לא תותירו מזנו עד בוקר" וס"ל דכל "בוקר" בוקר ראשון

הוא. ולדו"ע מותם הו"א ד"בוקר" בוקר שני.

• תחילת זמן ק"ש של שחרית;

لت"ק - משיכיר בין תכלת שבча לבן שבча, לרש"י - צmr צבוע תכלת ויש מקומות שלא נקבע יפה.
לתוס"ר - בין חוטי תכלת לחוטי לבן שבכיצית.

לרב"א - בין תכלת לכרתי.

לרב"מ - בין זאב לכלב.

לרע"ע - בין חמור לערווד (חמור בר). ולתי' א' בתוס' לעיל אליבא דר"ע מהנץ החמה.

לאחרים - משיכיר את חיירו ממרחיק ד"א, וכגון אקסנאי שבא לפעים דרגיל ואינו רגיל עמו (תוס').
«וכן הלכה לענין הנחת תפליין».

• סוף זמנה; לרב' איליעזר - עד הנץ החמה.

לדר' יהושע - עד ג' שעות. ודורך מלכים לקום בג' שעות.

• תוס: זמן ק"ש להלכה - מעלות השחר (ברשב"י) ועד ג' שעות.
מצווה מן המובהר - cotukin (אנשי עניות ומחייבין מצווה) סמרק לנץ, כדי לסמרק גאולה לתפילה.

הוקבע לציבור - לאחר הנץ, ודרכ ב"א (מוסמנים) לא יכלו לכזין שעה ותיקין.

• ה' שפת תפלת; לרב' אלעזר - אומרים רק במנחה, בדבשורת ועבתה בעי' לסמרק גאולה לתפילה.

לרב אשי - אומרים תמיד, רכינו ורקבו והו כי כתפילה אריכתא.

• אשרי האיש (פרק א) ולמה רגשו גויים (פרק ב) - הוא פרשה אחת, דהפרשיות שהיו חביבות על דוד חתום בהם מעין הפתחה, וכגון; אשרי, תהילה, הלളיה.

• דוד אמר ה' ברבי נפשי; לרש"ב בן יהוחי - אמר כסדר במעי amo. ב' אמר כשייצא והסתכל בכוכבים וממלות. ג' אמר כשינק משדי amo ונסתכל בדרדיה. ד' אמר כשרהה במפלתן של רשעים. ה' אמר כשהסתכל ביום המיתה.

לרש"ב בן פזי - אומרים כנגד הקב"ה והנשמה; א. שהקב"ה מלא את כל העולם
והנשמה את כל הגוף. ב. שניהם דואים ואין נראים. ג.

שהקב"ה זו כל העולם והנשמה את כל הגוף. ד. שניהם טהורים. ה. שניהם יושבים בחדרי חדרים.

• ה' עשה לאישה דדים במקום בינה; לרב יהודה - כיד שלא סתכל במקום עורה.

לרב מתנא - כיד שלא ינק מקום טינופת.

- אליו - החל מעצמו למלך אהאב.
- אליעש - יהודים בן אהאב בא אליו מעצמו.
- ישעיו - ה' הביא יסודים על חזקיהו, וישעיו נאלץ לבקרו.
- "וישב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל... והטוב בענין עשיתי".
הקדור; לדשבל - שהתפלל מקריות ליבו.
- לרי לוי - נשא ק"ז משונמת שעשתה לנביא קיר אחד (ויא לעליה. ויא לפצל חדר) והחיה את בנה, כ"ש לאבי אביו (שלמה) שחיפה כל ההיכל בכסף זהב.
- "והתוב בענין עשיתי"; לרב- שמן ספר רפואות כדי שיבקשו מהו.
לרי לוי - שגנו ספר רפואות כדי שיבקשו מהו.
- ר' דברים עשה חזקיהו. על ג' הודה לו: א. גנו ספר רפואות.
ב. כתת נחש הנחושת.
- ג. הוליך אביו (אהו הרשות) לקבורה בORITY חבים לבוזתו.
- על ג' לא הודה לו: א. סתום מי מיחון, כדי שלא יהיה מימי מלכי אשוש.
- ב. קצץ דלותות היכל ושיגרום לממלך אשוש.
- ג. עיבר שנה בל' אדר, ודרבן אין לעברו הויאל וראוי לקובעו ניסן.
- מהלכות תפילה; א. אסור להתפלל ע"ג כסא וכורומה, דכת"י "ממעםakis קראתך ה". ובעליה מותר, וכאמנון בראש האילן (חוס' ט"ז).
- ב. צריך לכון רגלו, דכת"י גבי מלאכים שראה יחזקאל "ורגליהם רגלי ישרה".
- ג. אסור לאכול קודם התפילה, דכת"י "לא תאכלו על הדם" - אל תאכלו קודם שתתפללו על דםכם.
- לאחר ג' שעות; ויא רהפסיד את ברכות ק"ש. ואיתותוב.
ויא דלא הפסיד. וכן מודיעיק במשנה.
- גدول הקורא ק"ש במנגה יומר מהעסק בתורה (עשה שלא במן ק"ש, דמפעיקו מתורה לך"ש ולתפילה וחוט').

יא

- ק"ש; לב"ש - בערב יטה ובבוקר יעמוד, דכת"י "בשבבך ובគומך" ולא כת"י 'בבוקר ובערב'.
- לב"ה - קורא כדרכו, דכת"י "ובלבכתך בדרכך".
- לבב יחזקאל - עשה ככ"ש עשה, עשה ככ"ה עשה.
- לבב יוסף - עשה ככ"ש לא יצא, כרmono מסוכחה;
- לבשוי - עשה ככ"ה (שליחנו בתוך הבית), לב"ש לא יצא. וה"ה בק"ש, העושה ככ"ש, לב"ה לא יצא.
- לבב שמיעה - דבשולחנו בתוך החבית מן הדין יצא אלא דגוזו שמא יshanך אחר שלחנו, ומ"מ לב"ש לא יצא. וה"ה בק"ש, העושה ככ"ה מן הדין יצא, אך לב"ה אין נכו לעשות כן ולא יצא.
- לבנבני - עשה ככ"ש חייב מיתה.
- "בשבתק בביבתק" - פרט לעוסק במלאכת מצווה.
- ובבלכתך בדרכך - פרט לחתן הלוקה בתולה שטרוד במחשבת (בעילת) מצווה (ובאלמנה לא טריד, ובאבל לא הי טירה דעתו).
- אבל חייב במצוות, חוץ מתפלין שנאמר בהם "פארך חbosש עליך" ואבל מתוגול בעperf ואין זה פאר. תוס: ולא ילפי מדרתיר ליהזקאל מכל דליך"ע אסור; או כי היה לי לומד שאר מצוות מתפלין מק"ז.
- או כי פטו מתפלין רק ביום הראשון, בלבד לאחר מכן לא הי מתוגול בעperf.
- בערב מברך אחת ארוכה ואחת קצרה; לש"י - ארוכה אמרת ואמונה, קצרה השכיבנו.
לב"ת - קאי אמרת ואמונה, שיכיל להאריך בה או לקוצר (וראה מ"ד אין אומרים פרשタ ציצית בלילה).

- ברכה שנייה שקדום ק"ש; לשםו אל- – אהבה רכה.
לכבוד- אהבת עולם.
- אמר אהבה רכה – נפטר מברכת התורה. תוס: ויש בירושלמי שנפטר דוקא כשלומד מיד אחר התפילה.
ליד" – אין הלהקה כירושלמי, ובבבלי חולק, וגם הירושלמי מודה שאחר ברכת התורה א"צ ללימודו, ושאני מאכילה בסוכחה שזמנה קבוע משא"כ ת"ת שאיןנו מייאש דעתו דחייב בה כל שעה.
- הצרפתיים – נהגו לומר ברכת כהנים ומשנת אלוי ברים שאין להם שיעור ומירא ואלו דברים שאדם יוכל פירוטיהם וכור.
- תוס: אין מברכין לישן בסוכה; או כי ברכה דacula פוטרתו.
או שמא לא יישן והו ברכה לבטהה.
- ליד"ת, ברכת התורה של שחורת פוטרת עד שחורת הבאה. ולא נהира (תוס).
- ברכת התורה; לרכ הונא- צרייך לברך ריק למקרה.
לרכ' אלעוזר- גם למדרש.
לרכ' יהונן- גם לשננה.
- לרבא- גם לגמרא (מדינה הוראה יוצאה), דהינו טעמי משנה ותירוץ משנהות סותרות.

יב

- פתח הברכה אדעתא דיין וסימן בשכר (שהכל) – ספק, האם אולין בתר עיקר ברכה ולא יצא על השכר, אך יצא דאולין בתר חתימה. » להלכה: לידי"פ- לקולא, ויצא.
לידי"י- לחומרא, וצריך לבוך שוב.
- א. פתח אדרעתא דשכר וסימן בין – יצא על היין, דאפי' סימן בשחכל יצא דשהכל פוטר הכל.
ב. בשחרית, פתח אדרעתא דמעריב ערבים וסימן ביזור אוור – יצא (וכן בערכתי), גם בערבית יש להזכיר מדרת ים (גועל אוור) והוא אדרעתא דתרומיתו (וכן בשחרית יש להזכיר מדרת לילה – ובמורא חושך).
ג. פתח אדרעתא דלחם (ברכת המזון) וסימן בתמרים (על העץ) – יצא על התמרים, דאפי' סימן בברחה מ"ז יצא דתמרי נמיין זינני.
- "להגיד בוקר חסדר ואמנונך בלילות"; לרש"י – חсад דיציאת מצרים, ואמונה על הגאולה העתידה.
لتוס"- א"ג חсад שה' מהזיד הנשמה רגועה, ואמונה שאדם מאמין ומפקיד רוחו בלילה (ע"פ תוס' הרואה").
- מהלכות כריעת; א. כורע באבות ובחודאה. ואסור לכרוע בשאר ברכות (תוס).
ב. כורע בברוך וזוקף שם.
- ג. כורע בחיזורא (כמכל – ראש וגופו בכת אחת), וזוקף בחיזוריא (כנחש – קורם ראש וגופו כגוף).
תוס': ד. בר"ה וו"כ שוחין כל הזמן, ויגביה קודם שישים הרכבה (לאחר ברוך).
• בעשיית חותם המלך הקדוש והמלך המשפט. לא אמר; לרכ' חזר. » וכן הלכה. ואם מספק חוזר (תוס').
תוס: זכרנו וממי כמוך וכותבו לחיים ובספר חיים; לרבינו יהודה- חזר, הדוי משנה ממטעו שתבעו חכמים.
לרכ"מ- אינו חזר, שלא מוזכרים בגם' (ע"פ ראה").
- קבעו פרשת ציצית מפני שיש בה ר' ודברים;
א. מצוות ציצית.
ב. יציאת מצרים.
ג. על מצות (בגמ' – "זוכרתם את כל מצות ה"). ברש"י – "וישתם את כל מצותי").
ד. דעת מיניהם, ההופכים טעמי התורה למדרש טעות ואليل.
ה. הרהו עבירה (וננות).
ו. הרהו ע"ג.

- אברהם - הקוראו אברם, לבר קפרא- עוכר בעשה, דכתיה "והיה שמו אברהם".
לר' אליעזר- עוכר בלאו, דכתיה "ולא יקרא עוד את שמו אברם".
וכשמסדר שבח ה' לומר מי דוחה מעיקרא, מותר, וככניਆ.
שרה - מותר לקורתה שרי, דודוקא לאברהם נאמר לקורתה שרה.
ישראל - מותר לקורתו יעקב, דהפסוק חור וקרוא יעקב.

פרק שני – היה קורא

- תוס': ביחיד - ברכות ק"ש איןין מעכבות (ירושלמי).
בציבור - מעכבות, אבל סדר ברכות אין מעכבות (יב).
הקוראו בתורה להגיה (לושן – שלא מתכוון לקורת. לטוס – שקרוא כתובות כגון לטפתה) והגיע לק"ש; למ"ד מצוות א"צ כוננה אם כיון ליבו יצא, לרשי" – שכיוון לקורות (כין לפעללה ולא למזהה מ"ב).
لتוס' – שקרוא נקודותן.
למ"ד ציריות כוננה – צריך גם לכוין לצאת ידי המזווה.
- ק"ש; אלרביה- דוקא בלשון הקורש, דכתיה "זהו" בהיותן יהו.
לרבנן- בכל לשון, דכתיה "שמע" בכל לשון שאתה שומע. «וכן הלהה (תוס').
ב. לא השמיע לאחוננו; לבבי- לא יצא, דכתיה "שמע".
לרבנן- יצא. » וכן הלהה.
ג. קרא למפרע לא יצא, אלרביה- מיתורא ד"הדברים". ורבנן לא דרשי לייה.
- אפשר לדרכי כל התורה נאמרה בלשון הקורש, ואיצטריך "זהו" משום "שמע". וכן לרבןן אפשר נפק'ם; לושא" – לקורות בתורה.
لتוס' – לפרשות שחיהים לקרו מאדרורייתא כזוכר וכדו'.
כונה בק"ש; לרש"י- עד על לבך (סוף הפסוק השני).
لتוס' – עד בכל מادرך (סוף הפסוק הראשון).
לרע": פרשה ראשונה, ד"אשר אנכי מצוק" משמע אפי' מכאן ואילך מדרלא כת"י 'צוויתך', ו"האהלה" ולא פרשה ב'.
לרד"מ: פסוק ראשון.
לר' יוחנן- הלהה קר"ע.
לרבא- הלהה קר"מ. » וכן הלהה, דרבא הוא בתרא (תוס').
פרשה שנייה ואילך; לר' זוטרא- יש לקרו.
לר' אישיה- סגי בכוננה (הרהור).
- מהלכות ק"ש; א. יאריך בדיל"ת בכדי להמליך ה' בשם ובארץ ובבד' רוחות. ולא יחתוף החירות.
ב. היכא שצעריך כוננה – אם היה מהלך יעמוד, אף לב"ה דלעיל.
ג. יעניד ידו על פניו בפסוק ראשון.
ד. אין לנמנם בפסוק ראשון, ומצערים אותו כדי שיתעורר.
ה. אין לקרו פriskן (על גבו) אף שモטה על צידו, חוץ מבעלبشر.
- באמצע הפרק (ואפי' באמצע פסוק ותוס'); לר' מאיר- שואל ומשביב מפני היראה (שירה שמא יהרגהו).
בין הפרקים; לר' יהודה- אף משביב מפני הכבוד (אדם נכבר).
תוס': בתפילה; אין מшибין מפני הכבוד, דודוקא ק"ש דכתיה "זודרבת בם" שמותר לדבר.
תוס': » ר"מ ור' יהודה הלהה קר"י, ובאמצע מותר לענות קדיש וקדושה דאין לך מפני הכבוד גדול מזה.
• תוס': היכא שאסור בספר, אסור לדבר אפי' בלשון הקודש.

- בקהל; לר' חיהא - פוסק לשאלת שלום (מפני הכבוד), דהוי דרבנן, וה"ה למגילה. (לרבינו יונה פליג ארבה).
- לרבנה - ימים שוחחין גומר הallel (כ"א ימים בשנה) - פוסק רק בין פרק לפרק.
- ימים שאין החיד גומר הallel (ראש חדש וכדו) - פוסק אף' באמצע הפרק.
- תוס: יחיד - הינו אף' במצוור אלא שאין כל ישראל ייחד.
- טוס: ימים שאין גומרין הallel - אין חובה אלא מנהג.
- למחוזות ויטרי - ואין מברכין על מנהג.
- לרבינו תם - מציבור - מברכין, וככל יוט שני.
- יחיד - יש אומרים - שאין לו לברך.
- לש"ר מקוצץ - מברך, וככלוב ותקיעות דנסים מברכוט.
- ומברכין "לקורת", וכשוגמרין מברכין "לגמר". ומהני גם להיפך.
- בתענית של יחיד - מותר לטעם עד רבעית (הלוג) ופלט, דאיינו נהנה בתוך מעין (תוס' הרא"ש).
- לענין ברכה - אין לברך אף' בשעות יותר מרבעית (ופלט), דאיינו נהנה בתוך מעין (תוס' הרא"ש).
- בין ויאמר לאמת ויציב; לתנאה קמא - הווי בין הפרקים.
- ל"ר יהורה - לא יפסיק, דכתבי "זה אלוקים אמת". « וכן הלהכה.
- ל"ר יוחנן - חוזר ואומר אמת פעם נוספת.
- לרבנה - אין חוזר ואומר אמת.
- א"צ לומר פרשת ויאמר בערכית, דאין מצוות ציצית בלבד (כר"ש). ואם התהילה גומר.
- במערבה - התחליו עד "ואמרת אלהם" ודייגו וסימנו בא"ני ה' אלוקיכם אמת", דס"ל שלא הוא התחלת עד דאמר "ועשו להם ציצית".
- אנן - מתחلينן, דבמערבה התחלו. וגמרין ללא דילוג, דס"ל דהוי התחלת.
- טוס: אף ל"ר ציצית חובה טלית הוא (ואפי' מונחת בkopfesa), משבח' של שהיה הזמן גרמא (כר"ש) בכוסות המינויים בלבד ללילה דפטו.
- אמר פרשת ויאמר - יאמר אמת ואמונה, דכתבי "זה אלוקים אמת".
- לא אמר ויאמר - א"צ לומר אמת ואמונה. ויש להזכיר צי"מ ולומר מודרים אנחנו לך שהזאתנו וכו'.
- שמע קודמת להוה אם שמווע: א. דקבלת עול מלכות שמים קודמת לקבלת עול מצוות.
- ב. דיש בה ללימוד וללמוד ולעשות, והיה יש בה רק למד ולעשות.
- והיה אם שמווע קודמת לוייאמר: א. דנוהגת אף בלילה, משא"כ ויאמר דנוהגת רק ביום (כר"ש).
- ב. דיש בה ללמידה ולעשות, משא"כ ויאמר שיש בה רק לעשות.
- תפילין קורדים לק"ש, אא"כ חושש שייעבור זמנה. הקורא ללא תפילין; כאילו מעד עדות שקר בעצמו. וכאילו הקריב עולה ללא מנחה.
- בין גאולה לתפילה מותר להניח תפילין ולהתעטף בצדיקות;
- ל"ר יצחק בר יהודה - ויברך עליהן ע"פ רבינו יונה).
- לחותסתות - על טלית אין לבך, דאיינו חובה על הגברא, משא"כ תפילין דשייכי בק"ש ותפי'.
- ל"ר משה מקוצץ - אף על תפילין אין לבך, ולאחריו חוזר עד פחות ממליל.

- אין לו מים לק"ש ותפילה - מקנה ידיו בעפר וכדו, דכתבי "ארחן בנקיון" ולא 'במים'.
- לק"ש: אין לחזר אחר מים, שמא יעביר זמנה.
- لتפילה: לש"י - חוזר לפני עד פרסה והינו "لتפילה ד' מילין", ולאחריו חוזר עד פחות ממליל.
- لتוס - אין לחזר, שמא יעביר זמן תפילה. ו"لتפילה ד' מילין" הינו לתפילה במניין.

• קריית שמע: ל' מאר- אף לכתחילה א"צ להשמיע לאחנו, ו"שמע" בכל לשון שאתה שומע.
ל' יוסי- לא השמע לאוונו לא יצא, רכתי "שמע", ותרתי שם.

לראב"ע- לכתחילה ישמע ואם לא השמע יצא. » וכן הলכה.

ל' יהודה- לת"א בגם חולק על רבנו (ראב"ע) וס"ל כר"מ, לת"י ב' ס"ל קרבו.

שאר מצוות: לב' חסדא- נמי פליגי. וכגון תרומה וברחה י"ז, דתנקו שישמע בקב"ש. ואפשר דמודה ר' יוסי ותרומות חרש תרומה, דברכת תרומה מדרבנן ולא בברכה תלייא מליטתא.

לרב יוסף- לכ"ו ע' יצא, דבק"ש כת"י "שמע". ו"הסתכת ושמע ישראל" מייר כד"ת.

• קטן במגילה; הגיע לחייבן: לבננה- פסל. ווס: והא ד'קטן מברך לאביו;

או דהתם הווי חומרא יתירה שמברכין בכדיות או בככיצת.

או קטן והויחדר דרבנן והכא תרי דרבנן (מגילה, קטן).

ל' יהודה- כשר (או בריעבד, או אף לכתיחילה).

לא הגיע לחינוך: פסל (או אף בריעבד, או פשוט לכתיחילה ורש"י).

• קרא ולא דקדק באותיותה (לפרשין יפה משפטו); ל' יוסי- יצא. » וכן הלהכה.

ל' יהודה- לא יצא.

• "וכתבתם" - כתיבה תמה - לכתחוב (בתפלין ומוחות) אף' צוואות גון וקשותם. ואפי' ל' יהודה רבוסטה אין לכתחוב צוואות דכתיה" "וכתב את האלות", לא ילפי' כתיבה כתיבה מהתם.
"ולמדתם" - למודך תם - تحت ריווח בין הדבקים, וע"ז מցנין לו גיהנם.

טו

• אין יודע היכן בפרק טעה - חזר לתחילה הפרק. ולאחר למנע - אין חור, دمشם ואילך שגור בפיו.
אין יודע איזה פרק גמר - חזר לפפרק ראשון, והינו "והיה אם שמעו".

אין יודע איזה וכתבתם אמר - לחזור לכתבתם הראשון. וירידין

• בראש האילן; אונמן ק"ש, ומפסיקין מלאלכה بما שצריך לכובן (ופליגי לעיל גג: במא יכוון). וירידין לתפילה, דרכימי היא ובכע בוננה, חוץ מזות ותאה הענפיהם מרובים.

בעל הבית- אף מזות ותאה יורד ומתפלל, דוגם שם אין דעתו מישובת, ובפועלים הקילו משומם ביטול מלאכה.

• פעולים; מברכין ברכות ק"ש (לגי' אצלו וכברש"י), ואין יורדין לפני התיבה ואין נושאין כפים.
מקבלין סעודה ושבר- לא מברכין לפני (רבנן), ולאחריו (דאורייתא) מברכין ברכה ראשונה ומחברים

את ברכת הארץ ובונה ירושלים שדומות, ומתפלליין מעין י"ח (הביבני).

מקבלין רק טעודה- מברכין על המזון (ואם בעיה מיסב נעהם - גם בשער מברכין), ומתפלליין י"ח.

• חתן פטור מק"ש - ו/or ג' קרא, דהיה¹ גדול² ובוטח בעצמו שיכoon³ ראוי ליטול את השם (תוס').
אבל אסור לרוחץ - ו/or ג' רוחץ בלבד הקבורה, והיה איסטננס, וס"ל דאנינוי לילה דרבנן (גם למעשר ותוס') ובאיסטננס לא גרו, ומצד אבלות אסור רק ברכחיצת תענוג (תוס').

אין לנחם על עבד - ו/or ג' קיבל תנחומין, דעתבי עבדו היה כשר.

•otos: ב' יוסי² זבחת³ ב' כוביימי אבל - אסור רק רחיצת תענוג, ולמן מותרין;¹ איסטננס,² מי שיש לו חטףין בראש,³ يولדה.

• עבדים ושבחוות; א. כשהוחזין מבית הקברות אין עומדין עליהם בשורה (עשרה).

ב. אין אמרים עליהם ברכת אבלים (ברכת הרבה שמברכין אותן).

ג. אין אמרים עליהם תנחומין, ל' יוסי- חוות מעבד כשר.

לבננה- אף על כשר לא מנהמין.

ד. אין קורין אותן אבא פלוני (כמו מר פלוני), חוות מעבדים חשובים וכעבדי ר"ג.

טז

• לומד ע"מ לקנטר - נוח לו שלא נברא.

לומד ע"מ שיכבדוهو - נהוג נכון, דמתוך שלא לשם בא לשם.

- אין בעולם הבא;¹ אכילה,² שתייה,³ פרייה ורבייה,⁴ משא וממן,⁵ קגאה,⁶ שנאה,⁷ תחרות.
- "שמעו אליו לב הרוחקים מצדקה". אבירי ל'ב;
- "יא דהינו צדיקים; חד אמר שהעולם ניזון בצדקה והם בזכות שבידם.
- וחדר אמר שהעולם ניזון בזכותם, והם "די לו בקב חרבין מע"ש לע"ש".
- ויא דהינו גובאי (או מה בכלל מהנתינן), שלא התגיריו למותר שרוא פעםם בשנה כינוי של כבוד התורה.
- לוי יהונן - פליני רשב"ג ורבנן אי חישין לנו יהורא (מתגאה מה שאין בו) או לא.
- לוב ישיא - מלאה בת"ב: לרבען - במקום שנגהו לעשות מלאכה - עושין, חוץ מ"ח.
- לשכ"ג - قول עושין עצמן כת"ח, וליכא יהורא דכמה בטלני אייכא בשוקא.
- תוס: «וכן הילכה, דהילכה כרשב"ג במשנתינו.
- חתנו בק"ש: לרבען - ראש לクリוא, דכולים קוראים וליכא יהורא.
- לרשב"ג - אסור לクリוא, דמיוחז כי יהורא ואנן שחרי דלא מצי מכובן.
- תוס: «להילכה - חייב לクリוא, דין אנו מכונים בשום פעם ומיחוז כי יהורא.

פרק שלישי – מי שמטרו

- מתו לפניו - פטור מק"ש (זהה לכל המצוות), לרשי"י - דטרוד במחשבתמצוות קבורתו, והוי דומיא דחתן.
- لتוטס - דכתבי "כל ימי חייך" ולא מים שאתה עוסק במתים.
- ואינו מברך; לרשי"י - ואם רוצה לברך רשאי (ע"פ ווס').
- لتוטס - אינו רשאי, או מפני כבוד המת.
- או כי אין אחר שיתעסק בצרכי המת.
- נושאי המיטה; לגי רשי"י - את שלפניהם המיטה - אם עתידים לשאותו, פטורים (מק"ש וכド). של אחר המיטה - שכבר נשאו, אף' אם צורך בהם, חייבים.
- לגי תוס - את שהמיטה צריכה להם - פטורים. אין צריכה להם - חייבים.
- אלו ואלו פטורים מתפילה, לרשי"י - דלאו דאוריתא היא.
- לרובותינו - דריש להם עוד שנות.

יד

- אבל בשכת - חייב בכל המצוות והתפלות, לרבנן - ופטור מתחמיש המיטה.
- לרשב"ג - חייב אף בתשmiss.
- תוס: לירושלמי; לרשי"י - פליני תנאי אם אבל חייב בשכת לבך ולהתפלל.
- לרי נתנה לא פליני - לא פליני,ราม דעתו להחיש על התהום להביא ארון ותכריכין - פטור, ואם אין בדעתו - חייב.
- תוס: ממשע מירושלמי שבחול המועד שיקין אניות.
- מי שמתו מוטל לפניו - פטור מק"ש (זהה לכל המצוות), לריב פפא - ודוקא לפניו ממש.
- לרב אש"י - מיריע שטמטל עליו לקוברו.
- משמר את המת - פטור מק"ש (זהה לכל המצוות), דעים במלאת מצוות.
- מהלך בבית הקברות - בתוך ד"א פטור מק"ש, משום לועג לרשות.
- תוס: לריב אש"י, מוטל לפניו ואין מוטל עליו לקוברו - אינו נהוג אניות. ואם המושל אינו מניחו מלקוברו - אף אכילות איינו נהוג, דלא נתיאש מלקוברו ומצפה לעשוות פשרה עם המושל.
- ב' המשمرין מת בספינה; לתק - כשהזה משמר וזה קורא ק"ש, דגם בספינה חייש לעכברים.
- לבן עזאי - מניחים את המת בזווית אחרת וקוראים, דבספינה לא חייש לעכברים.
- עצמות או ס"ת - לא יתנים בדקיא (שק כפוף ע"ג חמור וירכב עליהם, אא"ב מתירא מנכרים וליסטים).
- תוס: ואא"ב מפרשן לאחוריו.

- משומם לועג לרשות; א. אין לאכול ליד המת.
- ב. אין לקרוא לידי ק"ש או להניח תפילין או לקרוא בתורה.
- ג. אם רואה עובר, יש לוותו.
- **תוס:** במנמן: נתנו ציצית בטלית המתים.
- במנמן לדרת- מסירין הציצית;
- או כי במנמן כולם לבשו בחיהם ציצית, משא"כ הימים והו לועג לרשות.
- או כי ציצית בגימטריא תר"ג עם ח' חוטין וה' קשרים והוא עדות שקיים את כל התורה ומיחוי בשיקרא.
- או כי יש דבריהם שאנו עושים בספרים החיצוניים (מסכת שמחות) ולא כמו'.
- לרצב" א- אין להסיר החוטים, אלא יש לקושר ולהכינין בתוך הכהן, ולאחר מכן מפלוגתא.
- בני ר' חייא פלגי אם המתים יודעים וכעיקצת הרימה.
- ומודו כו"ע שם מספרים להם הם מבינים, ואף ר' יונתן שסביר שלא מבינים - חז' בו (עמ"פ מהרש"א).
- רצ' להוכחה מאבואה דשומואל שהמתים יודעים, לש"י- מזה שחיך כי ידע ששמואל חשוב בין החיים.
- תוטס'- מזה שבכח כי ידע ששמואל ימות מהר.

יט

- לספר בוגנות המת - מותר, י"א כיוון שהמת אינו יודע.
ו"א כיוון שיודע ולא איכפת לו.
- בוגנות ת"ח שמת - אסור לספר, ד"ל שעשה תשובה (גילאון). המספר; א. הקב"ה תובע כבוד הת"ח.
ב. נופל בגיהנם.
- בג' מקומות במשנה - מצאנו שחכמים נידו על זולזול בכבוד הרב.
- א. במחולקת אי משלקים גיורת ומשוחרת, דכתבי "בני ישראל". עקיבא בן מהללא אמר ששמעיה ובבטלון השקו משוחרתת בדוגמא, לש"ד- שהשquo כי היו דומים לה, שהיו גרים.
لتוטס'- השקותומי צבע ולא היו מרים ממש.
- ב. כשאלעוזר בן חנוך זלזל בנטילת ידיים (לעודה).
- ג. רצ' לנדות את חוני המעגל שטמיר לגשמיים, ולא נידוחו כי יצא שמו בגדולה ובחשובות.
- כ"ד מקומות במשנה - מצאנו שנידו או שהיה ראוי נידוח ליחיד שנחלה על רבים מחולקות גדולה או שדייר קשה נגר גדור ממנו. בבריתא מצאנו עוד.
- מ"ת בנדייזו - ב"ד סוקלין את ארוןנו, והיינו שמנוחינו ابن גדור לה (עמ"פ מועד קtan טו).
- אין מוציאין מות סמוך לק"ש, א"א בתחילו, דין מפסיקין.
ו"א"כ הוא אדם חשוב, וכרב יוסף.
- העומדים בשוררה; لتנאה קמא- שורה הפנימית (קורב לאבל) פטורה מק"ש, חיצונית חיבת.
- ל"ר יהודת- באו לנחים פטוריים, באו רק לראות חיבטים.
- כבוד הבריות; בר בר תורה- אינו דוחה, דכתבי "אין חכמה... לנגד ה'". וופשט כלאים אף' בשוק.
- חוין מזוקן דעתו מלחשיב אבידה שאינה לפי כבודו, דכתבי "והתעלמת". ולא ילפי ל"כ"מ, דאייסורא ממונוא לא לפ'.
- וחוין מהולך לשוחות פשחו ולמול בנו דמתמما למזה מזויה מיתורא ד"לאחוטו". וכן עקרו ד"ת בשוב ואל תעשה מפני סייג, וכגון; תקיעת שופר ולולב בשבה, וסדרין (כלאים) בצדית.
- רבנן- דוחה. וכגון; א. מותר להכנס לכלת אחורי האבל אף' בדרך טמאה, בית הפרס (שדה שנחרש) דמתמما מדרבנן.
- ב. מותר להכנס לדרג על ארונות מתים לקראת מלכים, דוחה ארונותות יש בהן חלל טפה ורבנן גורו אותו אין בו טפה.
- ג. מותר לטלטל בשבת אבניים של בית הכסא לקינוח.
- ד. נפקקה ציצית טליתו בכרמלית בשבת - א"צ להסירה ברוחבו.

- תו"ס: גולל; לרש"י - כייסו הארון.
- ארון פתוח: אם יש חלל טפח - חוץ בפני הטומאה (מה"ה), אין טפח - הטומאה בוקעת ועולה.
- ארון סגור: אם יש חלל טפח - הטומאה עולה כנגד כל הארון, אין טפח - עולה ורק כנגד המת.
- "ולאחותו" מיותר לעשה פסה דעתמא למץוה, דלקוטבים פשיטה דעתמא דליתמא לקוטבים הוי עשה שא"ב ברת משא"ב פסה ריש בו כרת.

ב

- כבוד הבריות (מת מצוה) דוחה נזיר וכ"ג בקום עשה. ולא ילפי' מיניה לכ"מ;
- לרש"ד - דלית דעתמא מעיקרא לא נכתב על מת מצוה כשם שלא נכתב על הקוטבים. לתוס' - רזניזר ישנו בשאלת, וכחן הוא לאו שאינו שווה בכל.
- זיתים שכבש עם העלים - העלים טהוריים;
- ליש"י - בטללה מהם תורה יד, דכבישה מרככתן וא"א לאחزو בהן.
- לתוכס - דכבשן רק כדי שהחייטים יראו חרדים, אבל אם כבשן לאכללה טמאים.
- בורע יוסף לא שולחת עין הרע; או מרכתי "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין" וקרינן עולי עין.
- או כי יוסף לא רצה לוון בעינו מה שאינו שלו (اشת פוטיפר).
- קטן פטור מק"ש ומתקילין; לרש"י - ואפי' הגע לחינוך, דאיינו מצוי בזמן ק"ש ואינו יודע לשמר עצמו מה להפיכת דרבנן.
- לראי ור"ת - מיריו' בל הגיע לחינוך, דבଘיע חייב.
- נשים פטורות; א. מק"ש (אף שיש בה מלכות שמים), רהוי מ"ע שהזמן גorman.
- ב. מתקילין (אף שהוקשו למזהה), דס"ל ליליה ושבת לאו זמן תפילין נינהו.
- ג. מלמוד תורה, דכתבי "את בנייכם" ולא בנותיכם (רש"ג).
- תוס' ד. מהלל, דהוי מ"ע דרבנן שהזמן גorman. וסימן: תקל"ה.
- וחיבות; א. בתפילה (אף שנא' "ערוב ובקור וגזרים"), דرحمיה היא ומדרבנן היא.
- ב. במזוודה (אף החיקשה לת"ה), דכתבי "למען ירבו ימיכם" ואף נש"י בעו ח"י.
- ג. בברהמ"ז (אף שנא' "בערב בשר לאכול ולהם כובוק לשבע"). ספק אי חיבות מדאוריתא או מדרבנן, ונפק"מ להוציא יד"ח אחר שחייב מה"ת.
- ד. בקיוש הימים, לאבויי - מדרבנן.
- לרבא - מדאוריתא, דכל שישנו בשםיה ישנו בוכירה.
- ה. בכלל לא תעשה ואפי' שהזמן גorman, דהשווה הכתוב איש לאיש לכל כל עונשין שבתורה. וסימן: מקבלת' שכר מצווה ועונש.
- נשים בברהמ"ז; לרש"י - ספק אי דרבנן דכתבי "על הארץ הטובה אשר נתן לך" והארון לא נתחלקה להן.
- לתוס' - דרבנן ונשים אינן בברית ותורה, א"ד ואורייתא דלא שייך בהו ברית ותורה.
- בעל קרי; לר' מאיר - ק"ש ובברהמ"ז - מהරח בלבינו. שאר ברכות - איינו מביך אפי' בתרחדור.
- לרש"י ותוס' - ממשום דק"ש ובברהמ"ז דאוריתא (ואפי' למ"ד ק"ש ורבנן, ריש להזכיר צי"מ ותוס'). ותפילה דרבנן.
- ויש גורסים - ממשום דבוק"ש (למ"ד דרבנן) יש מלכות שמים ובברהמ"ז דאוריתא, משא"כ תפילה.
- לר' יהודה - ק"ש - מהרח בלבינו, דבעל קרי אסור בד"ת. שאר ברכות - מברך וሞזיא בשפתין, שעשאן לברכות (ושי"ע פירוש) כהלוות דרך (דקלמן).
- הרהו; לרבינא - כדייבו, וכל אדם יוצא יד"ח בהרהורו. ובבעל קרי מהרח דASHCHON בסניינ שנאסר רק בדיבור ממש, וاع"פ שהיה שותקין שמע בעונה.
- לרב חדרא - לא כדייבו. » וכן פסק ר'ח (תוס'). והוא דבעל קרי מהרח; לרב אלעוזר - כדי שלא יהיו כולם עוסקין בו והוא בטל.
- לרב אדא בר אהבה - צריך לעסוק בדבר שהציבור עוסקין בו.

כג

- ברכת התורה מדוריתא, דכתיב "כִּי שֵׁם ה' אֱקָרָא הַכֹּו גּוֹדֶל לְאֱלֹקִינוּ", וה"ק משה, אני אברך על השירה ואתם חענו אמן. וליכא ק"ו שיברך לפני המזון, דמה לתורה שכן חיה העולם הבא.
- וליכא ק"ו מברחה ישברכך לאחר התורה, דקה"ש דרבנן. וובשבך ובכומך" בר"ת כתיב.
- ספק קרא קריית שמע: לרב יהודת- חוזר וקורא, דקה"ש דאוריתא.
- לך אלעוזר- חוזר וקורא, דקה"ש דאוריתא.
- ספק אמר אמת ויציב: חוזר, דיצ"מ דאוריתא.
- לבר"י- מיררי שמוספק גם מק"ש, ולא אטרוחהו לחוזר שניהם (למ"ד ק"ש דרבנן), ועדיף שיחזור על אמת ויציב דאפשר שכבר קרא ק"ש ויתקיים שניהם.
- לדור"ש- "אמת ויציב" היינו יצ"מ, ומוספק גם אם אמר פרשת ציצית.
- ספק התפלל: לבר' אלעוזר- חוזר. ובוודאי התפלל - אין מתפלל שוב. » וכן הלכה (תוס)».
- נזכר שכבר התפלל - פוסק, ואפי' באמצעות ברכה.
- ואפי' שהתפלל ביחסו ועשיו יש ציבור, אא"כ יכול לחדר בה דבר.
- התחליל של חול בשבת - מסיים את הברכה, דగבורה בר חיבור. וי"ח לא אטרוחהו, משום כבוד שבת.
- נכns לביהכ"נ ומצא ציבור מתפללן;
- לב'h הונא- יתחיל רך אם יספיק למגמור ולכrouch במודים עם הציבור (או שיגיע למודים עם הש"ז ותוס'!), דס"ל דיחיד אומר קדושה.
- לריב"ל- בעי' שיספיק למגמור ולענות לקדושה (או שיגיע לקדושה עם הש"ז ותוס'), דס"ל דאין יחיד אומר קדושה. » וכן הלכה (תוס).
- תוס': לירושלמי- רבשבת בעי' שיספיק לענות אמן ומהקל הקדוש ובחול אמן ורשומע תפילה.
- לקדריש ולקדושותן; לר"י- 'שותוק, ודוקא באמצע ברכה ולא בסופה.
- שםגעים למדוייס; כרע עם הקгал, ודוקא באמצע תפילה לענות עם הציבור.
- לקדריש ולקדושותן; לר"י- 'שותוק, דשותוק עתונה. » וכן נהגו (תוס). ולא הוי לכתחילה, דעתנית החשיבות הידור מזוינה.
- לדור'ת ור' ר' יesh- לא ישוטק, דאי שומע כעונה, هي הפסקה.
- ליהא שםיה רבא: לבר' יהודה ור' ש'- יפסיק.
- ל浩לה- לא יפסיק.
- מכשפה בסキלה; לבן עזאי- דנסכה לשוכב עם מהמה שבסקילה.
- לבר' יהודה- דינצ'או אוב ווילעוני פיט- ללמד על המכשפים (כללו) שבסקיילה. וס"ל שלא דרישין סמווכין, חוץ מbumsha תורה.

כג

- בעל קרי; לתנא קמא- אסור בר"ת, דכתיב "והודעתם לבניך... יום אשר עמרת לפני ה' אלוקיך בחורב" דהינו באימה, ובבעל קרי אינו אלא מתוך קלות ראש משה"כ שאר טמאים.
- לבר' יוסט- מותר במשניות השגורות בפיו (גיליות). ולא יציע, לר"ש- הטעמיים.
- לעוזר- לא למד לאחרים.
- לבר' יונתן בן יוסף- מציע את המשנה ולא את המודרש, בגלל הפסוקים שבו.
- לבר' נתן בן אבישלום- אף מציע מדרש, ובבלבד שלא יאמר את האזכורות.
- לבר' יוחנן הסנדלאר- לא למד מדרש כלל, וו"א לא יכנס לבית המדרש.
- לבר' יהודה- לומד בהלכות דרך ארץ.
- לבר' יהודה בן בתירא- מותר בכל ("מ" דתפליה בטביל. לבר"י- א"ג), דר"ת אין מקבלין טומאה. » וכן נהוג.
- נהוג עלמא כתלתא סבי לקובלא; א. כר' אלעאי, דראשית הגז נהוג רק בארץ.
- ב. כר' אישיה, רחיב בכלאים רק בחטה וشعורה וחרצין ביהר.
- ג. כריב"ב, דאין ד"ת מקבלין טומאה.

- בעל קרי נטהר לד"ת; או בט' קבין, בנתינה ולא בטבילה.
- י"א דבן עזאי שנה ד"ז לטלמידיו, משום ביטול תורה ומשום ביטול פור'.
- ו"א דלחש ד"ז, שלא יהיו תח' מצויים אצל נשותיהם כתרגוליהם.
- או כמו סאה, בטבילה ולא בנתינה. לר' ינאי- מקילן לטבול במרחצאות (בחמץ).
- לרב חסידא- אין טבילה חמוץ.
- **בריא המרגיל** (וארה מהמת תשמ"ש): עוזרא תיקון שיטبول במ' סאה.
- בריא לאוננס** (וארה קרי באוננס): יתן ט' קבין, לאבויי- מתקנת עוזרא.
- לרבא- מתקנת רבנן.
- חולה המרגיל:** לרב דימי- כבריא המרגיל. «וכן הלכה (רבא).
- לרובין- כבריא לאוננס.
- חוללה לאוננס:** לרב דימי- כבריא לאוננס.
- لרובין- פטור מכלום. «וכן הלכה (רבא).
- בעל קרי שרוצה ללמוד אחרים או להזיאין י"ח (כבראה) - בעי' מ' סאה ולא סגי בט' קבין.
- لتנא קמא- בעי' מ' סאה דוקא בקרקע ודוקא במים שאין שאובין.
- לרב יהודה- י"א שאפשר בכלים ולא בעי' בקרקע.
- תוס': אין לברך על הטבילה בערכ' יי'כ, וחוי ברכה לבטלה.
- דראה צואה כנגדו בתפילה - ילק' לפני עדר שתהיה הצואה ד"א מאחוריו. נהר לפניו - ילק' לצדדים ד"א.
- ראה אותה לאחר התפילה - לרבבה- תפילתו תפילה.
- לרבא- תפילתו תועבה (כשיש תלות שיש צואה (תוס'), י"א- שהפסיד תפילתו.
- לראי- ייחוז ויתפלל.
- שותתין ממנה מי וגלים - יפסיק תפילתו עד שייכלו.
- נשאר בהם כדי להטפה - להר ר' יוסף- לא מישיר בתפילה.
- لتוספות**- ימשיך, דמדאוריתא אסור רק כנגד העמוד, ורבנן לא גורו.
- כשכבר התחילה להתפלל.

- א"א עוד להתפלל (כגון ששותתין ממנה מים); **שהה כדי לגמור חולה:** לכ"ע חורר לראש.
- לא שהה כדי לגמור חולה:
- י"א דחוור לאש, דכתהתחליל להתפלל נוצר לנקייו.
- ו"א דחוור למקום שפסק, ורקוד שיתימה גברא חזיא.
- תוס': **אפשר להתפלל** (וכהא דשהה בין התקיעות); אפי' אם שהה כדי לגמור חולה - אין חורר לראש.
- הנוצר לנקייו ומ��פלל - תפילתו תועבה, א"כ יכול לשחות נקייו עד פרסה.
- **ונפה לגדוליים:** בבית כסא קבוע (יש בו צואה) - חולץ תפiliovo ברווח ד"א.
- **בבית כסא ארעי** (אין בו צואה) - חולץ ונפה לאלהר. וביציאתו מניחן ברווח ד"א, דעתאו קבוע.
- לבית שמא- ומשairן בחלון הסמוך לרוחה".
- לבית ההלל- וגולין כמיין ספר ואוחזון ביד ימין ונכנס.
- לראי עקיבא- אווחן בבדנו ובידיו ונכנס.
- ונפה לקטנים:** בבית כסא קבוע- לרבינא- אסור, י"א שמא יפנה בהן (גדיילים).
- לבבא- אסור, י"א שמא יפיה בהן.
- בבית הכסא ארעי**- א"צ לחלוין. ולא יאחזון בידו, דיאכא ניצוצות שמשפשפן בידו.
- תפילין בלילה; או שמניחן בכיס, להפסיק בנים לקרקע.
- או שמניחן בכיסון העשו לזרוכן, וצריך שייהיה בו חלל טפה.
- לא יאחזו בתפילה; ¹תפילין, ²ס"ת, ³ס"י, ⁴מעות, ⁵קערה, וככרא. דטרוד שלא יפלג.

- איש:** לקטנים - מגלה לפניו טפחים, רהקליווח ניתן למרוחק.
- לגדולים:** מגלה לאחריו טפח ולפניו טפחים, דמתוך שנדרח לגדולים בא ידי קטנים.
- אישה:** תמיד מגלה רק לאחריה טפה.
- קורם סעודת קבוע;** א. מהלך י' פעמים ד"א או ד' פעמים י' אמות, ובכל פעם בודק אם צריך לנקיון.
- ב.** חוליין תפליין, שמא ישתרם בהם. לר' יצחק - ומשאירין בחוץ.
- לר' חיא-** מניחן על שלוחנו, ובברהמ"ז מניחן על ראשו.
- ביס התפלין;** לרב חסדא - אם אוזמנה וצר בו תפליין - שוכ אין להתח במוות.
- לאבוי-** רק אם אוזמנה אסורה תחת בו מעות, דזהמנה מילתה.

כד

- תפלין;** תחת מרגלותוינו - אסור לחתן שם, דהוא ביזיון.
- תחת מראותתוינו** - מותר. אשתו עמו, לשMAIL - מותר. » וכן הলכה, רשותהן עדיפה מבזזון.
- לבריתא-** אסור, א"כ מניחן במקום גבוה או נמוך ג"ט.
- לר' ירמיה**- ומניחן בין לר' לבסת (בין המזרן לברית ומ"ב).
- לברייתא-** מניחן בקצת הכס, ושם את ראשו בקצת השני.
- לבר קפרא-** קשור אותו ביריעה שכביב המיטה.
- לרב שישא-** מניחן על ספסל ופורס עליהם סודר.
- ב' בmittah אחת;** עם אשთן; להנה א' - יחויר פניו ויקרא ק"ש, דברפניהם כנגד פניהם איכא נגיעה ערווה, ועגבות (doneg) אחד(אי) אין בהם ממש ערווה.
- לתנאה ב'** - לא מהני, ומפסיק ביניהם בטליתו.
- עם אחר:** לשMAIL - פיגי תנאי דלעיל אם מהני החורת פניו.
- לרב יוסוף-** לכו"ע לא מהני, ודדורוק אשתו דרגיל בה וליכא הרוחור.
- עם בניין:** מחזיר פניו. לרב חסדא - בכת עד גיל שלוש וובן עד תשע, שאו באים לכלל ביהה.
- ויש ואמריב-** בכת עד י"א וובן עד י"ב, ושיבואו לכלל שערות וشدדים נוכנים.
- תוס:** ומייר שמצויא ראשו להוין, שלא יראה ערונות עצמו.
- ומייר שחווץין** בגדיו כנגד ליבו, או ש"ל כמ"ד ליבו וראה את הערווה מותר.
- ולסתכל באישה** - אסור אפי' באכבע קטנה.
- בашתו לך"ש** - מותר, חוץ מעורותו;¹ טפח מגולה,² שוק,³ קול,⁴ שעיר. שער הערווה אינו ערווה.
- لتלות תפליין ביתוד; לתהי' א'** - בקצתה אסור, ברציזעה מותר.
- בתפילה; א.** לגחק (מוחך שוכב) ולפהק, לאונסו, אלא שמעלעה סימן יפה לו וממלטה סימן רע לו.
- ב.** להתעתש, תמיד היוי לאונסו, אלא שמלעלעה סימן יפה לו וממלטה סימן רע לו.
- ג.** להוציא רוק אסור, א"כ מבליעו בטליתו.
- ואא"כ מבליעו באפרקסותו** (שור שיורד לפניו), וכגון שטלייתו נאה.
- ואא"כ זורק את הרוק לאחורין, וכגון שהוא אינן דעתה.**
- ד.** משמש בגדו, לרשי" - מعتبر כינה העוקצתו.
- לד"ח-** מתקן טלייתו שלא תיפול.
- ה.** אם נפלה טלייתו (לגמרי), לא ייפסיך ויתעטף בה.
- המשמעי קולו בתפליינו** - ה"ז מקטני אמנה, א"כ הוא ביחיד והמ אם יכול ליבו בלחש.
- המגביה קולו בתפלייתו** - ה"ז מבניאי השקר, דכתיב "זיקראו בקול גדול".
- ויש ערום ומפני הצינה א"א להוציאו ראשו; לת' ק'** - חוץ בטליתו (ומביבקה) על צוארו וקורא ק"ש. וס"ל דליך רואה את הערווה מותר.
- ויל"א-** שחוץין בטליתו על ליבו.

- עומד במכואות המטונפות - אסור לקרוא ק"ש. וכן אסור להרהור בד"ת. מהלך במכואות המטונפות - רב הונא - מניח ידו על פיו וקורא. רב חסדא - אפי' התהיל לקראו קודם - פוסק.

כיה

- לקיש - סgi שמכוסה ורק ממתני וelmetה. לתפילה - בעי' שיכסה גם את ליבו, כעומד לפניו מלך.
- שכח ונכנס בחפץין בבית הכסא, מניח ידו עליהן עד שגמר עמוד ראשון,adam mid yepsik ychla. צואה על בשרו או ידו מונחת בבית הכסא, רב הונא - מותר בק"ש, דכתבי "כל הנשמה תהלה יה". רב חסדא - אסור בק"ש, דכתבי "כל עצמות תאמרנה".
- « הולכה: רב הונא - כרב חסדא, רלחומרא אוליןן. רב הונא - כרב הונא.
- לקיש ותפילה; מי רגלים וצואה בלא ריחן: לפניו - מרוחיק מלא עינוי. וכן מהני בהיה במקום גובה או נמוך ג"ט. לאחריו - מרוחיק ד"א.
- צואת כלבים וחוירין: לתנאי א' - מרוחיק.
- תנס: צואת תרגגולים: לבכלי - כשהם בלול מרוחיק ד"א רק מזאות חמוץ. לירושלים - מרוחיק ורק מתרגגולים אודומים.
- תוס: אילא מ"ד בירושלמי דברבמות מרוחיק ד"א רק מזאות חמוץ.
- ריח רע שיש לו עיקר (כגון צואה); רב הונא - מרוחיק ד"א מהעיקר. רב חסדא - מרוחיק ד"א מקום שפסק הריח. ריח רע שאין לו עיקר (כגון הפחה); לקיש - מרוחיק.
- ל"ת - א"צ להרחק מהפחת חברו, אבל בשלו - ימתין שיכלה הריח.
- בית כסא דפרסאי (פהם וחוק המגומה) هو כירח שאין לו עיקר./tos: וכן בית כסא שלנו (כעומק ויש מחיצה).
- צואה עוברת, לאביי - מותר בק"ש, וכמצוור (אנן המוגעת) שטמא באוהל רק כשבועם.
- לרבא - אסור, דכתבי "זה היה מהן קידוש". משא"כ מצורע דכתבי ביה "בדיד ישב". לפי חזיר כזוואה עוברת, ואפי' שעלה מהנהר.
- ספק מי רגלים - מותרין, לדמואורייתא אסוריין רק כנגד עמוד הקילות, ורבנן לא גוזרו בספק. ספק צואה - י"א שאסורה.
- ו"א שבבית מותרת ובאשפה אסורה, דין דרך להניחה בבית.
- מי רגלים ע"ג קרקע אסוריין מדרבען; רבנן - כל עוד מטפיחין. » וכן הולכה. לת"ק - ה"מ בע"מ להטפיה. לר' יוסי - אסוריין בכל גונא.
- לגבניבא - כל זמן שרישומן ניכר.
- צואה מותרת; י"א אם קרמו פניה. ו"א אם יבשה יותר מכחRoss, י"א דהיאנו שם זורקה (חוק) נפרכת. ו"א דהיאנו שם מגילגה (חולש) נפרכת, ולא סgi בזריקה.
- ו"א אם יש בה סדקין.
- פליגי תנאי בלבו רואה את העורווה, ומים עכוורין הוא כייסוי. » להלכה: רבינו שמעיה - מותר. לתוספות - אסורה.
- פליגי אמוראי בעקבו רואה או נגע בעורווה. » להלכה: נגע אסורה, שמא יגע בירוי (חותס), ורואה מותה.
- קריאת שמע; א. כנגד ערווה בעששית (וכוכית) - אסור, דכתבי "ולא יראה בך ערויות דבר". ב. כנגד ערויות עכו"ם - אסור, דכתבי "בזה" ערויות אביהם לא רואו", משא"כ בעלי חיים.
- ג. כנגד צואה בעששית - מותר, דכתבי "וכסית את צאתך".
- ד. צואה כל שהוא - מכסה אותה ברוק עבה.
- ה. צואה בגומה - מניח סנדלו עליה. וברבוקה בסנדלו - ספק.

- מי דגלים - מטיל לתוכן מים וכשרים. لتנאה קמא- מים כל שהוא.
לרב זכאי- רבייעית מים.
- לרב נחמן - פלייגי לבסוף (נתנו מים לתוך מי דגים), אבל בתחיליה (מי דגים לתוך מים) לכוי' בטלים בכל שהוא.
- לרב יוסוף - פלייגי בתחיליה, אבל לבסוף לכו' עלי' רבייעית.
- אסוד לקראו כנגד גוף (כל' חטא) של רדי' ועבט (כל' חטא) של מי דגלים. ואפשר דלא מהני מים (חטא).
لت"ק - ואסוד גם במיטה מפסקת בינו לבינם.
- לרשב"ג - מותר אם מיטה מפסקת או שמרחיק ד"א.
לרשב"א- אפי' בית מהה אמה לא קרא, אא"כ מניחם תחת המיטה.
מיטה פחות מג' - מהני, דכתמונהים בארץ.
עשרה טפחים - לא מהני.
מג' ועד ט' - ספק.

כט

- לתשמייש; תפילין - יניחם בכלי בתוך כלי, וככליוין אפי' עשרה הוи אחד.
ס"ת - יניח בבית אחר. אין לו, עשה מהচיצה י'. וכן ייחמיר בחומש (תוס). (ויא דס"ת כתפילין).
תוס: ספרים - דין בכיסוי בעלמא.
- מרחיק מצואה לתפילה ולק"ש (כללויל כה). ולתפילה אף מרוחיק מבית כסא שפינו הוצאה.
הזמיןו לבית הכסא; להתפלל בתוכו - ספק, האם יש זימון או לא.
להחפפל בנדנו - מותר (נמרחיק ד"א).
- זוב שראה קרי ובבעל קרי שראה זיבח; לרבען- צריך טבילה לדת. וכן באישה לתפילה יה'.
לר' יהודה- פטורין, דאין טבילה אלא המתהרת לגמרי.

פרק רביעי - תפילת השחר

- שכח מנחה - מתפלל ערבית ב', ואפי' שעבר יומו, דתפילה רחמי היא. ומ"מ אין לו שכר תפילה בזמןה.
אין תשלומיין. א. אם ביטל תפילה במזיד.
תוס: ב. אם עברו ב' תפילות.
- ג. אם לא התפלל מוסף, דתקנוה משומן ונשלמה פרים שפטינו וכיוון שעבר זמנו בטל קרבנו.
- מנחה מ"ו שעות ומהצ'ה, מהתמיד של בין הערכבים. Tos: מוסף מהבוקר, קרבנו מוסף.
- טעה ולא התפלל - ישלים, ואפי' טעה בע"ש יתפלל בשבת ב' של שבת. והשנויות היא לתשלומיין.
תוס: טעה בתפילתו - כגון ששכח ממנה להזכיר ר' חי או שבת, וכגון שהיא לו להתפלל במוצ"ש ב' ושכח להזכיר בראשונה; לרבענו יהודה- לא יתפלל שוב, דמלילא לא יזכיר עוד את מה שכח והרי כבר התפלל.
- לרב אלף- יתפלל שוב.
- תפילות; לר' יוסי ב"ח- ג' אבות תקנות ומוסף תקנו אנשי כנה"ג, ואסמכינחו אקרובנות.
לר' יהושע ב"ל- אנשי כנה"ג תקנות, כנגד הקרבנות.
תוס: לר' יהודה- כנגד קטורת תקנו.

כז

- שחרית: לרבען- עד חצות.
לר' יהודה- עד ד' שעות, ועד בכלל.
מנחה: לרבען- עד הערב (ווק או מתחיל זמן ערבית).
לר' יהודה- עד פלוג הראשון של מנחה אחרונה (ויא שעת חסר רביע).
מוסף: לרבען- כל היום. והמאחר כ"ב נקרא פושע (כת').
לר' יהודה- עד ז' שעות, ועד בכלל.
» בשחרית הלכה כר"ג, במנחה דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד, במוסף הלכה כת"ק.

- היו לפניו מוסך ומנחה; לרבען - מתפלל קודם מנהה, ורבנן לטעמייהו דשניהם עד הערב.
- לרי יהודת - מתפלל קודם מוסך, שזו עוברת (בו' שעוט) וזה אינה עוברת (עד הפלג).
- אסור לעבור כנגד המתפלל, אך הוא חוץ לדי' אמות.
- תלמיד אסור ותלמיד חבר מותר; א. להתפלל כנגד רבנו, דרמראה כאילו הם שווים.
ב. להתפלל אחורי רבנו, לרשותי - דנמי יהודה הוא.
- בע"ש - מהפלג אפשר להתפלל של שבת ולקיים, וכבר יהודת.
- והם בקבל שבת, אבל טעה ביום המועון מותר במלאה ויחזרו ויתפלל. וציבור או צ'ז' לחזור שלא מתרחנן להו, ומוחרים במלאה (תוס' עפ' מהרש"א).
- תוס': והם לענן תפילה, אבל למלאה הר יום וא"צ להוסיף תוספת שבת לפני פлаг. במוציא"ש - מהפלג אפשר להתפלל ערבית ולהבדיל, וכבר יהודת.
- והם בלא טעה, אבל אם טעה ביום המועון לחזור ויתפלל. וציבור או צ'ז' לחזור. וtos': והם לצורך מצווה, וכogenous ללבת למול ואם לא יקדים לא יהיה לוין להבדלה, דיש להוסיף מחול על הקודש (מדוראייתא).
- « קייל (תוס') רתפילת ערבית אין לה קבע, דהינו שהיא רשות, דהינו רשות לבטל עברו מצווה עוברת (תוס').

כה

- עמוני ומואבי בזה"ז; לרי יהושע - מותר לבא בקהל, דסנהריב בלב האומות וכל דפריש מרווח פריש. לרבנן גמליאל - אסור, דשבו לארים וכפי שנאמר בנובואה, ולר"י טרם נתקימה.
- להלכה, היו לפניו מוסך ומנחה - יתפלל קודם מנהה, שלא קידא פושע גם עליה (רש"י). תוס': לראי - הם באין לו שהות להתפלל מנהה אח"כ, כגון שהיה לו לילך לסעודה נישואין וככדי, אבל בלא"ה יתפלל קודם מוסך.
- לתוס' - תלמיד יקדים את מנהה. ובו"כ יזהר לסיסים שחורת קודם שיגיע זמן מנהה.
- הנמצא בכיבח"ז עם הציבור - אסור לו להקדים תפילתו לתפילה הציבור.
- י"א אסור לטעום קודם מוסך או קודם מנהה כיון שהגע זמנה. » ואין הכלת כן.
- לר"א, כך זכין לחחי העוה"ב: א. (גמ"ח) הזהרו בכבוד חבריכם.
- ב. (תורה) מנעו בנייכם מההגיאון (מקרא. וי"א שיחת הילדים) והושיבום אצל ת"ה.
- ג. (עמו"ה) כשאתם מתפללים דעו לפניו מי אתם עומדים.
- תפילה; לרבנן גמליאל - בעי' שיטפלל י"ח ברכות (וננטף תקנו בינהה את ברות ולמלשינם).
- לראי יהושע - מעין י"ח, לרבי - דהינו כל ברכה וברכה קצרה.
- לשמוואל - הבינו, דהינו ברכה אחת שכוללת הכל, חוץ מג' ראשונות וג' אחרונות.

כט

- ש"ץ שבחה ולמלשינם - מסלקין אותו, דחייבין שם מין הוא.
- התחליל בה וטעה - אין מסלקין. שמואל הקטן שכח ולא סילקווהו;
- לאבויי - כי הוא תקנה וצדיק מעיקרו לא נעשה רשע.
- לרבא - כי התחליל בה. אבל צדיק מעיקרו אפשר שהייה רשע.

- ז' ברכות דשכט - כנוג' ז' קולות שבמזור "קול ה" על המים.
- ט' דר'ה - כנוג' ט' אזכורות שบทפילה חנה, דחנה נפקדה בר'ה.
- כ"ד דעתנית - כנוג' כ"ד רגנות שאמר שלמה בשעה שהכהנים הארון לקדש הקדשים, דברי' רחמי.
- הבינו: א. אבוי ליטט על האומרה. תוס: וה'ם בעיר, אבל בדרך שרי.
- ב. אין לאומרה בחורף, שא"ש להוסיף שאלת גשמיים שמא יתבלבל. ולהוסיף בשום תעודה זה רק בדיעד.
- תוס: ד. במושאי יו"ב, י"א שיאמר הבינו, מפני טורה ציבור מפני התעונתי.
- ו"א שאין לאומרה, דעת' הבדלה בחונן הדעת.
- שכח גבורות גשמיים; לביבלי - חוויה, בדבושם תפילה יכול להוסיף בקשות ולא שבחים.
- תוס: לירושלים - אמר בשומע תפילה, דושאול גשמיים מדויק וכ"ש הזוכה שהיא מרויות.
- Tos' ע"פ ירושלמי: אמר טל במקום מטר - איןחו חור. בקייז; אמר מטר - חור רDOI סימן קללה. לא אמר לא טל ולא מטר - איןחו חור.
- שכח שאלת גשמיים; בצייר - לא חור, ריעזא מש"ז. Tos: וה"ה לכ"כ שחור, חוץ משכח ברכה שלמה.
- ביחיד - יאמר בשומע תפילה. ואם שכח חור (לשומע תפילה ותוס').
- שכח יעלה ויבוא; לא סיים תפילתו - חור רDOI לריצה. סיים תפילתו - חור לרואש.
- סימן; י"א שעקר רגלו, א"כ רגיל לומר תחנוןים (אלוקי גנו).
- ו"א שעקר רגלו ואפי' רגיל בתחנוןים, או שאינו רגיל ואפי' לא עקר. » וכן פסק הריני (תוס').
- לא עשה תפילתו קבוע; י"א דהינו שתפילתו דומה עליו כמשוי, עצת ידי חובה.
- ו"א שאינו אומרה בלשון תחנוןים.
- ו"א שאינו יכול לחישב בה דבר.
- ו"א שאינו מתפלל עם דמדומי חמה (שהritis בנצח ומנהה בשקיעה).

ל

- תפילת הדרך: א. יש לאומרה בלשון רבים.
- ב. עד פרסה, לרשי"י - לאחר שהלך פרסה איןוא אומרה.
- ג. לרב חדוא - אומרה מעומד.
- לרב ששתה - אפי' מהלך. Tos: וכן הילכה, וכון הילכה, ועדיף מעומד.
- בין הבינו (בדוד) לתפילה קצירה (במקום סכנה): א. בהביןנו מתפלל ג' ראשונות וגו' אחרונות.
- ב. בהביןנו כשמגייע לביתו איןחו חור ומתפלל.
- ג. הבינו מעומד, תפילה קצירה אפי' מהלך.
- היה רוכב והגיע זמן תפילה; لت"ק - אם יש מי שיאחז את חמורי, ירד מהחמור ויתפלל.
- לרב"י - מתפלל מושב על החמור, דודעתו לא תהיה מיווכח אם יתעכב בדרך. » וכן הילכה כתוב.
- בדרך. » וכן הילכה. Tos: ואפי' שלא במקום סכנה. וא"ץ להחויר פניו לירושלים.
- המשכים לצאת בדרך (לרש"י - קודם עמוד השחר. לתוס' - קודם עה"ש א"א להתפלל); لت"ק - מתפלל בביתו קודם שיציא, ויקרא ק"ש בדרך כשגייע זמנה, דתפילה מעומד עדיף.
- לרב"א - כשגייע זמנה יקראה ק"ש ויתפלל מהלך, דמסמך גאולה לתפילה עדיף. וכן עשה רב אשכנז כשהשכים לביימה"ד, קורא ק"ש והתפלל מושב במקומות שורש, וכשהגיא לביתו חור והתפלל מעומד. Tos: וכן המתפלל בדרך, יחוור ויתפלל בביתו מעומד.
- « לבה"ג הילכה ברשב"א, ולר"ח הילכה כת"ק.
- ייחיד במוסף (ע"פ תפארת ישראל); לחכמים: חייב. » וכן הילכה (תוס').
- לראב"ע لتנאה קמא - פטור, דלא תקנו מוסף אלא בחבר עיר (齊יבור).
- לר' יהודה- חייב, א"כ יש עשרה דש"צ פוטרו.
- אם לא יכול לכובין (באבות ותוס' לד:) - לא יתפלל. התפלל ולא כין - יחוור ויתפלל.

- שכח ר"ח בשחרית או מוסף - אין חזר, דאומרה בתפילה הבהה. וה"מ בזיכור; לרשותך - ששמע מש"צ.
- לכה"ג- ש"צ עצמו.
- שחות בין תפילה לתפילה (אם טעה, או בין שחרית למוסף) - כדי שתתחונן או תתחולל דעתו עליון, דהיינו שיעור הילוך ד' אמות (תוס').
- שכח להזכיר ר"ח בערבית; לא מימר- ורק כביש ב' ימי ר"ח אין חזר, דעתיך לאומרו מחר.
- לרובashi- אין חזר, دائم מקרשין את החדש בלילה.
- תוס: "מ- דוקא בלילה הראשון אבל בשני חזר דמקודש מיום שלפני.
- לתוכס- אין לחלק בהז, ותמיד אין חזר.
- תוס: כל שאינו חזר כגון יעללה ויבוא בר"ח ועל הניסים; לה"ר יחזקק- סימן הברכה אינו חזר.
- לרבינו אלחנן- אם לא עקר רגלו חזר.

פרק חמישי – אין עמנדיין

- יש להתפלל מתוך כובד ראש - דכתיה "עבדו את ה' ביראה".
יש להתקשט בגדים לתפילה - דכתיה "השתחו לה' בהדרת קודש".

ל'

- יש להתפלל מתוך כובד ראש.
ומתוך הלכה פסקה, שאין עליה קושיות ותירוצים לעיין בהם, בלבדם.
- ומתוך שמהה של מצווה, לרשותך - כגון דברי תנומים, כמו גאותה ואשריו.
- הלכה פסוקה; וכגן הא דהמכוירו בנוט ישראל לשכט ז' נקיים אפי' על טיפת דם חרודל.
וכגן הא דמנכיס תבאותו בבית במזון שלא ופטור מלעשר מה שבמותו ואכלת.
- ר"ע, בזיכור, בקייזר, ביחסור - בסוף התפילה נמצא בזווית אחרת, מפני כריעות והשתחוויות.
תוס: ואע"ג שאסור לכרוע בסוף כל ברכות; לה"ר יוסף- מيري בתחנונים שלאחר שמונה עשרה.
לריי- מيري שעשה כריעות באמצע הברכה דשרוי.
- מדニアיל יליפי': ¹ להתפלל בבית עם חולנות, ² ג' תפילות ולא כל היום, ³ לכיוון ירושלים.
מדור יליפי': שלא יתפלל את כל התפilities ב'א, דכתיה "ערב ובוקר וצהרים".
- משלמה יליפי': שיתפלל (שבה) ואח"כ ישאל צרכיו, דכתיה "לשםעו אל הרינה" ואח"כ "ואל התפילה".
מחנה יליפי': ¹ המתפלל צריך לכין לבו, ² יחתוך בשפטיו, ³ לא יגיביה קולו, ⁴ שיכור אסור בתפילה (ומותר כברחמי' ותוס'), ⁵ אסור לישב בתוך ד' אמותיו, ⁶ החושד חבריו צריך להזכירו (אפי' כאשר אין אישור ואורייתא ותוס'). ⁷ הנחشد צריך לנ��ות עצמו.
- סוטה שנמצאה נקיה; לרי שמעאל- אם הייתה עקרה, נפקדת, דכתיה "ונקתה ונורעה ורע".
ללי עקיבא- א'כ כל העקרות יסתורו. אלא אם יולדת בצד תלד בrhoיה וכדרו.
- זרע אנשים; לרבי - גברא בגברין, דהיינו אדם חשוב בין האנשים (תוס').
לשםאל- שהיאמושחה שני אנשים, דהיינו שאל ודוד.
לי יוחנן- שהוא שkol בשמי אנשים, דהיינו משה ואחרון.
לרבנן- שמוביל בין אנשים, דהיינו לא גבוהה ולא נמוך לא רזה ולא שמן וכדרו.

ל'

- התיכון דברים לפני מעלה; חנה - דכתיה "ויתפלל על ה'".
אליהו - דכתיה "וזאת הסכת את לבם אחרוני".
משה - דכתיה "ויתפלל משה אל ה'" וקרינן 'על', או מדכתיה "וידי זהב".

- "ויהיל"; לך אליעזר - לשון להחלות, שהפציר והרבה בדברים.
- לרבנן - מילשון "לא יכול לדבר", שהפר לקוב"ה נדרו שאמר ואכלם.
- לשומואל - לשון חלל, שמסר עצמו למיתה והוא אמר "ואם אין מהני נא מספרק".
- לרב יצחק - לשון חלות, שהחיל עלייהם את מידת הרחמים.
- לרבנן - לשון חולין, שאמר לקוב"ה "חולין הוא לך מעשות דבר זהה".
- לך אליעזר - לשון אחילו, דהינו אש של עצמות, שהתפלל עד שאחותו אחילו (חום בעצמות).
- מיום שחרכ ביהם"ק; א. געלו שערי תפילה. ושער דעתה לא געלו.
- ב. נספקה חומת ברזל בין ישואל לה:
- המאיר בתפילה; אינו מעין בה - אינה חורת ריקם.
- מעין בה ומיצפה שתתקבל - א. בא לידי כאב לב, שמצפה שתתקבל ואני נשית.
- תוס': ב. מזקירה את עוננותו של האדם.
- תוס': ג. מזקירה בין תפילה לבין הרים בין המלחין בועה"ג.
- ארבעה צרכיין חיזוק: תורה ומעשים טובים, תפלה ודרכ ארצן.

לג

- יפסיק מתפלתו: א. אם מלך עכום שואל בשולמו, שלא ירגנו, משא"כ מלך ישראל.
- ב. ראה אنس קרון בא נגדו.
- ג. אם עקרוב כורוך על עקבו, משא"כ נחש.
- ד. ראה שור, בין תם (שלא נהנה) בין מועד (ונגדי פט).
- תוס': ה. ראה נחש שבא נגדו בכעס, רמתכוון להזיק.
- ובכלם, אם יכול לקצץ, לא יפסיק אלא יקצר, וכגון שסמור לגמר תפילתו.
- הבדלה במוציא'; לרבנן- בחונן הדעת, רב יוסף- דהבדלה היא חכמה.
- לרבנן- כיון שהיא חול קבואה בברכה הראשונה שהיא חול.
- לרא"ע- אומר ברכה ובכיעיטה בפני עצמה. ואין הלכה כן, ד"יח תקון ולא יט.
- לרא"א- במודים.
- ג' דברים גדולים ניתנו בין שתי אותיות (שמות ה); א. דעתה, דעתה"י "אל דעתות ה".
ב. מקדש, דעתה"י "פעלת ה' מקדש ה'".
ג. נקמה, דעתה"י "אל נקמתה ה'".
- המבדיל בתפילה; לך יהונתן- צריך אח"כ להבדיל על הocus. וכ"ש אם הבדיל על הocus, צריך להבדיל וכקדוש דבב"י בתפילה ועל הocus.
- לברירתא- לא יבדיל על הocus. ואם מבדיל שוכן הוי ברכה שאינה צריכה.
- יו"ש של במו"ש; לרא"י בר אבדימי- הילכה כר"א שאומר הבדלה בהוראה.
- ויש אומרים- מטין, דהינו שיש ליחיד לעשות כר"א ולא דרשין לה ברבים.
- לרא"י יהונתן- מודים חכמים לר"א בכח'ג.
- לרא"ח בר אבא- נראין, דהינו שלא מודין ליחיד לעשות כר"א ואם עשה אינו חור.
- לבב ושמואל- אמר וורדענו וכו' בברכת קדושת הימים.
- האומר בתפילתו על קון ציפור גיגיו ורמחין, דהינו שריחסם ה' עליה וציווה לשלהה - משתקין אותו.
- ו"א מפני שמטיל קנה במעשה בראשית, שעיל אלה ריחסם ה' ולא על השאר.
- ו"א מפני שמצוותו של הקב"ה איןן לריחסים אלא כגורות מלך לעבדיו.
- האומר ב"פ מודים או ב"פ שמע - משתקין אותו, דמיוחי שתי רשויות.
- לרש"י- המ כשאלומר פסוק וכופלו, אבל אם קופל כל תיבבה - אין משתקין, ומ"מ הוא מגונה.
- לבה"ג- איפכא.
- תוס': ה"מ בציבור, אבל ביחיד מותר לומר מודים דהו תחנונים.
- וה"מ בקורא ק"ש בעונתה, אבל ביו"כ (בSELICHOT) שמא אין לחוש.
- וה"מ במודים ושםע, אבל "ה' הוא האלוקים" ז' פעמים מותר.

לה

- אמן אחר הכהנים - ש"צ לא יעינה, מפני הטירוף, שצורך להתחיל שם שלום. תוס: ולא חשב הפסיק, דצורך תפילה הוא.

תוס: לקראו כהנים - ש"צ לא יקריא הש"צ, ולרבינו יהודה יקריא. להקורת ברכך - י"א שלא יקריא הש"צ, ולרבינו יהודה יקריא.

- טעה בגין ראשונות - חזרו בראש.

טעעה בגין' אהרוןנות - חזרו לרצח.

טעעה באמצעיות - לרב הונא: חזרו לאתה חונן.

לרב אסי: לרש" - אומר את הברכה שידילג וממשיך שם על הסדר.

תוס: בה"ג פסק כרב אסי, ממשום דרב הונא תלמיד לגבי רבי אסי. ממשום דלבב הונא צוריך לחזוק ולשוני מתני'.

וממשום דרכ ששת קאי כרב אסי.
וממשום דבשל סופרים הלך אחר המיקל.

- כריעה; בל ארם: כורע באבות ובמודים, لتננא ב' - כורע בתחליה וכורע בסוף.

لتננא ב' - בהודאה כורע רק בתחליה.
ולכו"ע לא יכרע בהודאה של הלל או בהודאה של ברהמ"ז.

כהן גדול: לו"ש בן פזי - בסוף כל ברכה.

לר"י בר נחמני - בתחליה וסוף כל ברכה.

מלבן: לו"ש בן פיי - בתחליה וסוף כל ברכה.

לר"י בר נחמני - כיוון שכרכוב אינו זוקף.

- לר' יוחנן: נתנו באטו לת"ח ולמהנה ת"ח מנכסיו וכדו', ולא לת"ח עצמן.

ב. לימות המשיח, ולא לעונה"ב. ודלא כשמואל דס"ל דאין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבור מלכויות.

ג. לב的日子里, ולא לצדיקים גמורים. ודלא כר' אבavo דס"ל שביעי תשובה עדרפי מצדיקים גמורים.

- אסור להתפלל בבקעה. Tos: ויצחק התפלל בשדה, או דשאנוי הר המורה. או דאסור רק בבקעה שעוברים בה בני אדם.

פרק שישי – כיצד מברכין

לה

- Tos: כיצד מברכין; או קיי אמסקנה דמברך מסברא.

או קיי אמתני דמי' שמתו "בעל קרי מברך לאחריו וכו'".

- קדש הלוילים לה" - מחרד הלויל לפוי' שיחלל קודם אכילה. Tos: ולא ילי' חילול קדש חדש מע"ש; און דהו"א דנילף לחומרא קדש משביעית דאין לו פריוין.

און דהו"א שיחלל רק בשנים שנוהג מע"ש ולא בגין'. ברכה על האוכל - מסברא, דכיון שננה צריך להחזרה לבורא. ואיכא אסמכתא מ"קדש הלוילים לה"ו".

ולא ילי' מכרס (מחוללים למאן תני כרם רביעי) ולפנוי בק"ז מלאחריו, שכן חייב בעולות. ולא ילי' ממקמה (ברהמ"ז על להט), שכן חייבת בחלה.

ולא ילי' מכרס וקמה, שכן יש בהם צד מזבחת. ולא ילי' משבעת המינויים דתבריריו כת"י "ואכלת ושבעת וברכת", שכן חייבים בביבורים.

ולא ילי' מנטע רביעי (מחוללים למ"ד נטע רביעי), לגי' רשות" - דמן'ל דבר שאין בו נטע רביעי כבשר וירקות.

לגי' תוכס' - דמן'ל דבר שאין גידולו מן הקרע כבשר וכדו'. ולא ילי' מנטע וקמה, שכן חייבים בפאה (משא"כ בשר וירקות). Tos.

- מאן דתני כרם רבעי; או דיליף לה מהלולים דורך בטעון שירה (באכילת מובח) טעון חילול, והיינו יין.
- או דיליף לה מגו"ש תבואה התבואה המכלי הכרם.
- טוס: בחו"ל הלהכה כמ"ד כרם ובעלה בארץ, ומחללו על שׂוֹפֶת ישוחקו ומטילו לנهر.
- הננה מהעהוו' בלא ברכיה; א. כמו עועל בהקרש, רכתי' לה' הארץ ומלאה".
- ב. בגועל את הקב"ה את ברכתו.
- ג. בגועל את ישראל, וכשוחטא הפירות לוקין.
- ד. הווי חוטא ומוחטיא (כיריעם), דאהרים לומדין ממן ליהנות בלא ברכה.
- "ואספת דגנן"; לך ישבהאל- שיעסוק בדרך ארץ עם תורה, רכתי' לא ימוש ספר התורה הזה מפרק".
- לך בן יוחי- מלاكتן נعشית ע"י אחרים. כשהאין עושים רצונו בכ' - "ואספת דגנן" (ע"פ מהרש"א).
- לך חנינה בר פפא- כשהאין עושים רצונו כלל - "ולקחת דגני בעתו" (ע"פ מהרש"א).
- לתי' א' בתום- ס"ל כרשב"י.
- לתי' ב' בתום- פילג ארשבי' וס"ל ד"ז ואספת דגנן" בעושין רצונו.
- דורות האחרונים; א. עשו מלاكتן קבע ותורתן ארעי וווע לא נתקיימה בידם.
- ב. הכנסיו דרך גגות וכדרו להפetur מעשר מדוריתא. ומדרבנן אסור אכילת קבע אף בלא ראה פתח הבית.
- זיין - הכל חוזץ ממים ומלה. נפק"מ לנדר ואמר כל הון עלי.
- סעד - לחם.
- יין - טובא - גרייר, ובעורב פסח ממנה מותר לשותות טובא (טוס).
- פורתא - סעד, ולכן ברכתו בפה"ג משא"כ שמן שאינו ברכבת בורא פרי עץ הזית. ואינו בברהמ"ז דלא קבעי עליה סודדה, ואם קבע בטלה דעתו.

ל'

- השותה שמן זית (בפני עצמו) - פטור מלברך, דמזיק, ולאו שמייה אכילה (זהה להחמש דאוכל תרומה). ע"י איגירון (מי תרד שלקו) - נפטר בברכת איגירון, דטפל לו. וכן באוכל שמן זית ע"י פת.
- לרפואה (נותן הרבה שמן באיגירון) - מברך העץ, בלבד הרפואה יש לו הנאה.
- החושב בגורונו בשבת - לא יערענו בשמן (א"א: נותנו באיגירון), דמוכחה דהוי לרפואה וגזרו משום שחיקת סמניניו. לרש"י- "ערעורה" היינו שלא ישחה השמן, דלא השווה ולבלועו.
- לריי- אסור אף בלילה שלא בשהייה, אבל שתיה לרפואה חשיבא 'ערעורה'.
- קמח חיטים (לש"ז- כפסחון. לתוס- מיידי שלא טחן בכ' או שעשו מшибולת שועל קלוי); לרב יהודה- אדמה, והו כיocos חיטין.
- לרב נחמן- שחכל, דעתיה ליה עילוייא אחרינה בפט.
- קמח שעורדים; לכ"ע שחכל, וע"ג שוגרים לקוקיני (תולעים במעיים) והוא שלא יברך כלל.
- קורא (וך של דקל) - רב יהודה- אדמה, דפира הוא.
- לשמואל- שחכל, דסופו להקשות. » וכן: זהה לקליפת השקדים כשהם רכים ולולבי גפנים.
- פוגלא (צנון רך) - אדמה, דעתני אדרעתא דפוגלא ואף שטוף להקשות.
- שותה (על היובל) - העץ, דעתני אדרעתא דשותה הדאכלון איןנו ממעת האילן, משא"כ קורא.
- צלף; לרא"- אביוונות (פר) וקפריסין (קילפה) ותרמות - הם פרי למעשר ולעללה.
- ו"י"א- אביוונות וקפריסין הוי פרי, עליין ותרמות הוי ירק (כבריתא).
- לך"ע- רך אביוונות הוי פרי. » וכן הלהכה בדרבנן; במעשר פירות האילן בארץ ובעללה בחו"ל. ומברך העץ בין בא"י בחיל" (טוס).
- לב"ש- ספק אי היה פרי או ירק, ובעבדין להחומרא; לחיבורם בכלאים בכרם כירק ובעירלה כפרי.
- ספק ערלה; בא"י - אסורה. בסוריה - מותר. בחו"ל - לוחך מהשור, וב Calder ששהחבר לא ראה שהחחו לווקט מהנטיעות.

- שומר לפרי אסור בעדרלה (והה לגרעין). ואע"ג שאינו שומר בתולש, ונופל כשהפרי מתבלש.
- לא هو שומר - קפריסין (בצלף), אדם נוטלן הפרי חיה בעדרה. הוא שומר - נז' (כירמון), ומתחלף (בתמרם).
- תוס': אין משום כל תשחית; א. ברדא טעין קבא.
- ב. שמעולה בדים לעשות ממנו קורות. ומ"מ אין לקוץו בשבייתך, דכתיבי "לא אלכלת" ולא לסתורה ולא להפסד.
- בענביב: לר' יוסי וב"ש- כבר בסמדר (נפל הפה והגרגר נאה לעצמו) היו פרי לערלה.
- לרבנן וב"ה- רק מבורך הוא פרי, ושיעורו כפול הלבן (ופחת מוחה מברך ארומה ותוס'). בשאנו: לכ"ע משיזיאו פרי (בסמדר בענבים), חזץ מחרובין וחיתים דפלייגי בהו ב"ש וב"ה.
- פלפלין; רטובים- מברך ארומה (שו"ע), וחיבין בערלה.
- יבשים- לרב שששת- שחקל, אין דרך לאוכלן יבשים.
- לרבא- לא מברך כלל, והאוכלים בי"כ פטור מכרת. תוס': «ובן הלכה. ומה שדרכו כייש - מברך, וכגון; קינמון ארומה, קנה סוכר וגאו מושקט העז.
- חביין קדרה (קמה דבש ושמן) - לרב יהודה- שחקל, והדבש עיקר.
- לרב כהנא- במ"מ, דהסולט עיקר. » ובן פלגי בדיסא בעין חביין קדרה (חיטט כתושות בתרך ובש).
- דייסא (תבשיל מחתים כתושות) - לכ"ע מברך במ"מ.
- מעורב בו מה' מני דגן - במ"מ. תוס': שען לדרכך - א"צ לבך במ"מ, וטוב להחמיר ולפוטרו בלחם.

לו'

- תבשיל ופת אורו: לר' בן נורי- על פת אווז מברך המוציא וברהמ"ז, דאווז מין דגן הוא. והוי לחם לחמצז ומצה. ועל תבשיל אווז (מעשה קדרה) מברך במ"מ ועל המchia.
- לרבנן גמליאל- מברך במ"מ ועל המchia (והה עלי פת דוחן).
- לרבנן- לרב ושםוואל- מברך שחקל ונפשות. ואיתותבו.
- לביריאתא- מברך במ"מ ונפשות.
- הכווס אורו: מברך ארומה.
- תוס: אפשר דלהלכה לא מברך במ"מ על דוחן, דברוחן לא איתותבו רב ושםוואל.
- הכווס חיטה: לפנינו: לרבנן- מברך ארומה.
- לר' יהודה- בורא מני זרעים, ועל ירקות במ"מ דשאים, דיש לבך על כל מין. תוס: לஅஹரின: תום מסתפק, האם מברך על המchia ומשיים על פרי הארץ, א"ד מברך נפשות.
- לרבנן גמליאל- על ז' מינים מברך ברהמ"ז.
- לר' יהודה (בשם ר"ג) - גם על תבשיל מה' מני דגן מברך ברהמ"ז.
- לרבנן- על שניהם מברך מעין ג'. » ובן הלכה, דיחיד ורבים הלכה כרביהם.
- לרבנן, בישל ללחם במים - במ"מ, א"כ הபירות קיימות (המושיא), לרשותי- שלא נימוחה. لتוס' - שכשיך לא תשבר הפרוסה.
- לראג יש לזמן על ז' מינים. תוס: וא"ס"ל דברכה טעונה כוס; א"צ המסובין לשותות ממנה. והມברך ששותה מלא לוגמי (דאיינו קביעות) א"צ לביך שוב ברהמ"ז, דאיל"כ יברך לעולם ואין לדבר סוף.
- ונאל"כ נמצא שלר' ג' אין מעין ג' בשום מקום.
- חייביא (פיירורי לחם, לרשותי- מוכשלים במים או מטוגנים בשמן. لتוס' - מודבקים ע"י מוך או חלב); לרב יוסף- נפרנס כל הלחם- פיירורי כוית - הוא לחם (וברכה לחמצז ומצה). אין כוית - מברך במ"מ ועל המchia, א"כ ערstan (נכלה וחור ואפוא).
- לא נפרנס כollow- הוא לחם.
- לרב שששת- חמץ הוא לחם, ובכ"ע תוריתא דנהמא (مراה לחם. וכבר"כ הוא בכוית ותוס'). » ובן הלכה (תוס').
- תוס: אם מים מתלבנין מחמת הפירורי שנוטן לתוכם - אזלא תוריתא דנהמא.

לה

- **תוס:** תחילתו עיסה וסופה סופגנין - חייב בחלה ובHEMA. ובלי'א תורה דינה מא - במ"מ. תחילתו סופגנין וסופה עיסה - חייב בחלה וכHEMA, ואפי' באילפס (פליגי בוה, וקיילר יוחנן).
- **תוס:** תחילתו וסופה סופגנין - פטור מHALA.
- **לחם (לש"י - עיסה. לתוכו - סופגנין ע"פ מהרש"א) העשו לוכותה (שופטים אותו בחמה);**
עשאו כעבין (נאה כלמות) - חייב בחלה.
- **כבא דארעא (ונון מים וקמה בגומה בכירה כמו בקדורה); בchlala - חייב.**
- **לברכה - במ"מ, אאי"כ קובע עלייו סעודתו.**
למצה - יוצא בו יד"ח, דחשיב "לחם עוני".
- **מי פירות (תוספ"ט - מין פירות. לבה"ג - נתן בתוכן מים);**
לרי' אליעזר - הוא פרי; בשל תרומה חייב קרן וחומש, ומברך העץ.
לרי' יהושע - הוא זעה בעלמא; ופטור מקרן וחומש, ומברך שהכל.
- **תוס:** שכר, אע"ג שאפשר שיש בו כוית שעוררים בכדי אכילת פרס - מברך עליו שהכל ולא במ"מ;
- **או כי אין בו ממש שעוררים.**
או כי יש בו עלייה אחרינה בפתח.
או כי בשתייה אומר שהכל.
- **פרי תרומה (תמר) מותר לכתשו (טרימא) אבל לא לרסקו (שכר), ומברך על הכתוש בORA פרי העץ.**
- **שתייה (כמה משכילים להם שנתקבש בתורה, ונונן לתוכו דבר);**
עבה - מברך במ"מ, דעתו לאכילה.
רכבה - אפי' שעיירה לרפואה מברך כיון שננהנה, ומברך שהכל כי אינו עשו לסעוד אלא לשותות (תוס).
ובשבת; מותר לבחש אוטה (חלש) ולשתות ואסור לגבל (חו"ק).
- **ברכת הפסן; לרבען - המוציא, כדי שלא לערב אותיות מ"ס ב"העלמים מוציא" (תוס). » וכן הלכה.**
לרי' נחמה - המוציא, דהמוחזיא משמע בעמיד, והרי ה' כבר הוציא את הלחם. ומוציא לכו"ע ממש שוחזיא כבר.
- **תוס:** יש לבצוע ב' ידיו בעשר אצבעות כנגד י' תיבות של "מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבודת האדים להוציא לחם מן הארץ".
- **שליקות (ירקות מבושלים ומליח כרחות) או שלוקין (ニイモホ טפי מבושל);**
לרב חסדא: אם דרכו רק בחו"ל - מברך שהכל, דהשתנה לגריעותה. וכגון; תומי, כרתי, ערמוניים (חו"ז מהוז הנורל), וחו"זים.
- **דרכו רק מבושל -** מברך אדרמה, דוזחו עיקר הפרי. וכגון; קרא, סלקא, וכרוב.
- **תוס:** דרכו בשניהם - מברך אדרמה. וכגון; מיני קטניות, תפוחים, ויין.
- **לרבי נחמן: לשמואל -** אדרמה, קר"מ דמכשיך מצה מבושלת.
לרי' יהונע - השכל, קר' יוסי דפיטול מצה מבושלת.
- **למסקנת הגם; אפשר דר' יוסי מודה שմברך אדרמה, ובמצה בעי' טעם מצה.**
ומודו קו"ע דלא יוצא במרור מבושל, דבעי' טעם מרор.
- **לרבינו יהודה -** הלכה כרב חסדא.
- **לרב אלפס -** הלכה כרב נחמן, וכshmואל.
- **תוס:** אגוז מטוגן בדבש - מברך העץ, דהאגוז עיקר.

מיlobe**ברכות****הדרך****לט**

- ברכיה של פנינו; חיב בכל שהוא (תוס').
 - ברכיה של אחרינו; לא יכולת-בעי כזית בגיןוי, דהיינו כזית אגורי (שהמשקה אנור ומומן יצאת ממנו וכענבים). בכריה; لتוספות - לבבלי בעי' כזית. וכן הלכה. לירושלמי לא בעי' כזית.
 - לה"ר יוסף - לא פלגי, דילכו'ע בבריה עם גרעין לא בעי' כזית.
 - לשתיה- בעי' מלא לוגמי. פחות מכך; لتוספ- לא יברך. ויזהר לשחות בכוס של ברכה מלא לוגמי.
 - לר"י - יברך בורה נפשות.
 - ירושלמי: נפל המאכל ולכך אחר - יברך שוב, ויאמר בשכלמו'ז כמו בכל ברכה לבטלה. בירך על אמרת המים - א"צ לברך שוב, דמתחלת היה דעתו לברך על המיםшибו או אח"כ.
 - פלגי בהקדמת פרגיות לכרוב; או דפלגי אם שלקוט אדומה או שחכל. או דלבוכ"ע שחכל, ופלגי האם חביב עדיף (פרגיות) או זיין עדיף (כרוב). תוס': » להלכה: חביב עדיף, ואדומה עדיף על שחכל חביב, בו' מינין עדיף על שאר העז.
 - ראש לפת חי; לרב הונא- חתכו עבה ברכתו אדומה, חתכו דק ברכתו שחכל.
 - לרב יהודה- תמיד אדומה, דחתכו דק כדי למתוק טומו;
 - מי שלקוט - מבורך אדומה. והה מיא דשיכתא (ירק), דנפשת דלמתוק טума עבידי ולא לעבורי זהה מא.
 - יש לפניו פת שלמה, ופת צנומה (Փורה יבשה) שרה במים;
 - לר' חייא בר איש- מביך על האנומה, דחביב עדיף (תוס').
 - לרב חייא ורב בא- מביך על השלמה, לר' חייא- צריך שתבלה ברכת המוציא עם בצעית הפת.
 - תוס': יש נהוגין - לא לחתו כל קודם הברכה.
 - لتוספות- יש לחתו מעט קודם הברכה, שלא ישיח דעתו בין הברכה לאכילה. ובשבט לא יחתור, שמא יבצע ולא יהיה לו לחם משנה.
 - לברכה; פתתין גודלים ושלמים קטנים; לרב הונא: לרשותי' - מביך על הגודלים ופותר את הקטנים.
 - לר"ת- מביך על איזה שירצה.
 - לרב יוחנן: מביך על השלמים. « וכן הלכה (תוס').
- פרוסה מהחין ושלמה משערין;** לכ"ע מביך על החטין, דאקדמיה קרא. ואפי' בחטין קיבר ויר"ש יצא ידי שניין (לש"ג- ידי מחולקת ר'ה ו' יוחנן. לר"ת- ירי' ב' לחמים, פרוסה מהחין ושלמה משערין), ומניה פרוסהחתה שלמה; ובוצע משניין, או בוצע מהשלמה ונראה כבוציע גם על הפרוסה.
- מודו כו"ע דבפסח מניח פרוסהחתה שלמה, רכתי' "לחם עוני" ודרכו של עני בפרוסה.
 - ונגגו- לברך המוציא על השלמה, ועל אכילת מצה על הפרוסה, ובוצע דק על השלמה.
 - לר' מנחם- הכל על הפרוסה, ושלמה ללחם משנה. ולא שיר' מצאות חבילות ברכתה הנחניתן.
 - לר"י- יברך המוציא ועל אכילת מצה על שחיהן, ובוצע משתיין ייחד.
 - לתרומה; אכנא כהן (ונותנה לו ביך) - לכ"ע חשוב (חיצי גודל) עדיף על שלם.
 - ליכא כהן (וצריך לשמר לו) - לתנана קמא- נתנת את השלם, דנסמר יותר.
 - תוס': נקי (פרוסה) ושלם (קיבר) - שלם עדיף. נקי ופת ישראל - ליירושלמי - יברך על איזה שירצה.
 - לר' שמושן- פת ישראל עדיף.

ט

- ברך וקדום שטעם אמר לחבירו טול ברוך (טל מפרוסת הברכה) - לא הווי הפסק, דהוא צורך ברכה. לרב- הבא מלח הבא לפתן, הו הפסק ויזהו ויברך.
- לר' יוחנן- רק אם אמר גביל לתוכיו הווי הפסק.
- לרב ששת- אפי' גביל לתוכיו לא הווי הפסק, דאסור לאכול קודם שמאליל בהמתו.

- אין לבצעו קודם שייביאו מלך או לפתן, חוץ מפת נקי. חוץ מפת שלנו, ומ"מ יש להביא מלך משומם ברית מלך.
- על יר��ות; לרבנן - בורא פרי הארץ. לרי' יהודת - ב"מ דשאים, ריש לברך על כל מין כמו עליום כרך תרכתי" "ברוך ה' ים ים".
- יבש המעיין ונקצץ האילן; لتיק - מביא ואינו קורא, לש"י - דנאיה יכול לומר "האדמה אשר נתה לי".
لتוטס - דנאיה כקובל ע"ז שלא עושה עוד פירות. לרי' יהודת - מביא וקורא, דעתך אילן ארעה היא, וכן אם ברך על הפירות אדמה יצא. «וכן הלכה (תוס').
- אילן שאכל ממנו אדם הראשוון; LERİ' מאיר - גפן, דין מביאليلה (מיתה) על האדם כדאשכחן אצלנה. LERİ' נחמה - תאנה, שבדור שנטקללו בו נתנקנו. LERİ' יהודת - חייטה, דתינוק יודע לקרותABA ואמא משטוועם דגן והיין עין הדעת. סימן: "חייטה שעורה גפן תאנה....".
- ב"פ העז - שמוציא פירות נוספים מענף. מני דעתך (אלילנות נמיוכים); لتוטסתה - העז.
ארמה - אינו מוציא שוב. ואם ברך עליו העז לא יצא, ואפי' לרי' יהודת והדיטה מין אילן היא.
- אמר כמה נאה תאנה זו ברוך המקום שבראה; LERİ' מאיר - יצא ד"ה ברכה ראשונה. LERİ' מנהם - ארמה.
- שהכל פוטר הכל, לרב הונא - חוץ מפת ויין, ואפי' לרב"מ דלעיל, דהכא לא החכיר פת כלל. LERİ' יהונתן - ואפי' פת ויין, ואפי' לרי' יוסי דלעיל, דהכא אמר ברכה דתakinro רבנן.
- תוס': «והלכה כר' יוחנן, רבר' ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן וכ"ש לגבי רב הונא שהיה תלמידו של רב. LERİ' נאמרים בכל לשון, ואפי' שימוש חכמים; א. פרשת סוטה, דהינו בשכחן משביעה. ב. יודוי מעשר. ג. קריית שם. ד. תפילה.
- ה. ברכת המזון. ואם אמר "בריך ורחמנא מריה דהאי פיתא" יצא בברכת הוזן. סימן: בשפות שונות.
- לעיוכבא בברכה; לרב - הזכרת השם. LERİ' יהונתן - שם וממלכות. תוס': «וכן הלכה, ואפי' דילג 'העולם' בלבד - לא יצא. מלכות בمعنى שביע; או ב"אלקי אברהם", דארברם הודיע מלכות ה' בעולם. או ב"הקל החדש שאין כמו זה".
- חמוץ, נובלות (תרמים שישבו בחום), וגובי (חביב טהורום); لتנא קמא - שהכל.
- כמהין ופטריות; לנדר - האומר כל גידולין קרע עלי, נאסר בהן, גדולים מחלוקת הארץ. לברכה - שהכל, דכל שאין יונק מהארץ ברכתו שהכל.

נוא

- ז' מינים וחביב; LERİ' יהודת - ז' מינים קודם. לחכמים - חביב קודם.
- לועלא - פלייגי בשברכויתין שווות, ובאיין שווות לכ"ע חביב עדיף (דווקא בהזען ואדמה, אבל באדמה ושהכל - אדמה עיריך דמברורת טפי (תוס')). ויא"א - דפליגי אף באין ברוכתוין שווות. »וכן הלכה, וכר' יהודת (תוס' שם ב"ג). מה שקרוב ל"ארץ" - קודם לברכה, לש"י - אתיא כר' יהודת, לרבען במקום חביב חביב עדיף. לרי' שמעיה - מיריע שאין חביב ואתיא כרבנן. תוס': שווין ל"ארץ" - המוקדם בפסקוק קודם.

- "ארץ חטה" - לנכנס לבית המנוגע, דמה שלובש טמא אם שהה בכדי אכילת פרס פת חטין (נאכלת מהר).
"ושערורה" - עצם כشعורה מטה מא מגע ובמשא, ולא באוהל מלהלכה למשה מסני.
- "וגפן" - לנזר שאל חרצנים כשיירור רבייעית יין (יין עב ממים).
"ותאהנה" - כגרגורות (תאהנה יישבה) להוציאת שבת.
- "וּרְמוֹן" - כלי עץ של בעה"ב טהור רק אם ניקב כמו ציא רימון.
"ז'יזת שמן" - ארץ שרוב שיעוריה כזוויתים (אכילת הלב, דם, נותר, ופיגול).
- "ודבש" - ככוכבת (המר) הגסה ביה"ב.
- פירות בתוך הסעודה שאינן לולפת את הפת; לרב הונא - מברך רק לפניהם.
לרב שששת - מברך לפניהם ולאחריהם.
לרי חייא- לא מברך כלל, דפת פוטרת הכל (חו"ז מיין).
- ומודה רב ששת בפת (שנילושה עם תבלין) האבא בכיסניין (קליווי), דכיון שאוכלן ממנה מעט, אין טען ברכבה לאחריו, לרש"י- אפי' אכל ממנה לאחר ברהמ"ז, ומברך נפשות.
לתוס"ט- דוווקה בתוך הסעודה.
- לרי' חייא, יין פוטר שאר משקין. «לטוטפות» - ואין הילכה כמותו.
לרי' ור"ת- הילכה כמותו.
- «להילכה, בתוך הסעודה; לדרש"י: דבר שהביאו לলופת (אפי' פירות) - א"צ ברכה.
דבר שהביאו למזון (כגון דיסיא) - מברך רק לפני.
לא לlolפת ולא למזון (כגון פירות) - מברך לפני ולאחריו.
לחוטס: רגילים לলופת בו - א"צ ברכבה, ואפי' אם אכלו בפ"ע, וכogenous בשור ורגים.
אין רגילים לলופת בו - מברך רק לפני, וכogenous פירות.
משכוי ידים מלהפת - מברך לפני ולאחריו. ובזה"ז דעתנו לאכול פת כל
שעה עד ברהמ"ז.
- יין - אין הפת פוטרתו, דוגרים ברכבה לעצמו, לרש"י- ומברך עלייו אף שא"צ לשחות וכבקידוש.
לרש"א- דברתו הילכה ובקביניהם הען.
מים - למחוזר ויטרי- מברך בכל פעם ופעם, והו כנמלה (וה"ה לשאר משקין).
לרבינו תם - נפטרין בפת, דבאיין לשורת המאכל וטפלין לפת.

מב

- פת האבא בכיסניין; لרב הונא - א"צ לביך אחריו (ורש"י דחה הפריש שלא ביריך על הפת כי לא שבע).
לרי' מונא- מברך המוציא.
להילכה- מברך המוציא וברהמ"ז רוק אם קבע עליו סעודתו.
- אסור לאכול (לרש"י- עד שיבורך ברהמ"ז. لتוס"ט- עד שיבורך לפני);
י"א- משגmr סעודתו.
ו"א- משסיליק (לרש"י- סילק כל האוכל. لتוס"ט- סילק השילוח).
ו"א- מאז שימוש ידיו בשמן,DDRCHM ויה למשוח לאחר אכילה.
להילכה- משנתל מים אחرونיהם. חוס: וזה אם אמר הב לו ונבריך.
מורתר לאכול בכל גוונא; היכא שסמרק אתקדא דריש גליהא (או דבעה"ב).
תוס: והיכא שסמרק אתקדא דרומא, וכogenous שאמר הב לו ונשכח לאכול אפיקומן.
- ד' תכיפות הון; תclf לסייעתה שחייטה, תclf לגאולה תפילה, תclf לננט"י (מים אחرونיהם) ברכבה, ותclf לת"ח (שמארחו בבתיו) ברכבה.

- ברכ על היין שבתו הסעודה (לאחר נט"י) וקורם ברוחם("ז); לפני המזון: פוטר את היין שלאחר המזון. וה"מ; ¹ בשבעת הקות דם, ² או בחול ודרעתו לשחות לאחר המזון (תוס). ³ המרחץ, ⁴ או בשבעת הקות דם, ⁴ או בחול ודרעתו לשחות לאחר המזון (תוס). תוס: ופוטר את שבתו המזון, ואפי' בחול, דרך לשחות יין בתוך המזון.
- נטול ידיו לסעודה והבדיל; יא- שלא פוטר את שבתו המזון, דודוקא קידוש פוטר דעתן קידוש אלא במקום סעודה. להתס' פוטר. ויש מהMRIין להבדיל קודם נט"ג.
- בתוך המזון: לרב נחמן: פוטר את שלאחר המזון. לרב ששთ- אינו פוטר, דזה לשורת זהה לשנות. תוס: «וכן הלכה, דקייל כרב ששת באיסורי. ובזמןנו א"צ לפסק זה וזה מושכין ידינו מהפט.
- רישא: ברכ על הפת - פטר את הפרפרת (לש"י - בגון פירות ודגים. לו"ח - פט ללא תוריתא ונחמא דברכתה במ"מ) וכ"ש מעשה קדרה (تبישל מחתמים).
- סיפא: ברכ על הפרפרת - לא פטר פת, וпотר מעשה קדרה. ספק אי פלייגי ב"ש ארישא דפת אינה פוטרת כלל, אל"ד פלייגי אסיפה דפרפרת אינה פוטרת כלל.
- הומציא וברחמי"ז; כ"א מברכ לעצמו, חוץ מהסבירו. תוס: וישראלו שלנו הוא קביעות כהשבה שלהם. וחוץ מקבעו (בריבו) לשבות במקום פלוני.

מג

- הסביר בפת - א' מברכ לכלום. ביזן; לרב: י"א- דאי"צ הסבה. וה"מ שלא בסעודה או בשעת ובמקומות סעודה, אבל עניינים שישובים עד שיוכנסו כולם כ"א מברכ לעצמו ודרעתם לעקור למקום הסעודה. ויא'- לדלא מהניא ליה הסבה, א"כ מסב גם לפת. לר' יוחנן: ציריך הסבה (כetta).
- יבן; לאחר המזון: אחד מברכ לכלום. והוא מברכ על המוגמר, דהיינו בשם שמיים שמביאים לאחר הסעודה. בתוך המזון- כ"א מברכ לעצמו, דעתן בית הבלתי פניו ואין ליכם אל המברך. תוס: אם מניחים האוכל - יש מפרשים - רהагני, ואחד מברכ לכלום. לרבינו אלחנן- לא מהני, משום שתנקנו ש"א יברך ומושם דאיתו למטעי. לגביה הטוב והמטיב- ייש מפרשים - דהאגני, דמשמע הטוב לעצמו והמטיב לאחדרני. לרבינו ייחיאל- לא מהני, דגם כאן שיריך טעםך דעתן בית הבלתי פניו. לגביה יין הבדלה - נdaggo לעמוד, ומהני כי קובעין עצמן לצאת בבדלה. וטוב שישבו המבדיל השומיעים שיהיה נראה כקבוע.
- לגי רשיי - על המוגמרות (ע"ז שריריה לאחר שריפתו); לרב חסידא- מברכ עצי בשמיים, חוץ ממושק שעשו מורעי של חיים דlbraceך מיני בשמיים. לברייתא- מיני בשמיים, דرك על הדס וכדר' שמריה בלאר שריפה מהברך עצי בשמיים. לגי' בה"ג- כל שעיקרו לאכילה - עצי בשמיים (ואפי' מוגמותה, חוץ ממושק). עיקרו לאכילה - ברכתו שנתן ריח טוב בפירות. ודוקא כשבא להריה, ולא כשבא לאכול. תוס: מוספק אם מריח בשמיים ממיין עץ או ממין ארמה; יש מפרשים - שיברך שהכל, דפוטר אף בשמיים. לר' משה מקוצץ- יברך בורא מיני בשמיים.
- על שמן אפרסמוני; לרב יהודה- מברכ בורא שמן או צנגו, דגדל ביריחו, וחביבה ליה א"י. לרי יוחנן- בורא שמן ערב (ואפי' אינו להריה אלא לסון ידיו מהזהמא (רש"י נג.).
- לרב אדא בר אהבה- רק על קושט כשותא בפ"ע מברכין עצי בשמיים. לרב כהנא- אפי' על משחה בכיבשא (רש"י - קושט כבוש בשמן. לו"ח - קושט כבוש ותחון בשמן). לנהדרעי- אפי' על משחה תחינה (קושט תחון בשמן). וה"מ כשותהן בא להריה, אבל כשבא להעיר הזהמא אין לברך עליו כלל (רש"י נג.).
- شد; האדם א' - נראה ומזיק, לב' - נראה ולא מזיק, לג' - אינו נראה כלל. ואבוקה נחשבת כאדם.

- שמן והדרס או שמן ויין (רש"י - מיררי בשמן לנוקות ידיו מהזהומה בסוף הסעודה. לטוס - מיררי בשמן להריח בלבד); לב"ש - מבורך קודם על ריח המשמן. «וכן הלחכה, דבשמן איכא ריח וסיכה. לב"ה - מבורך קודם על ריח ההדרס או על שתיתת היין.
- « לרש"י - הלחכה כב"ש, דבשמן איכא ריח וסיכה. לרי"ז - הלחכה כב"ה.
- גנאי לת"ח; א. לא יצא מבושם לשוק, במקום שחשודים על משכב זכר. ב. לא יצא ייחידי בליליה, משומש חד זנות. קבוע ללמידה עם רבו, שרי, DIDUDI שהולך ללמידה. ג. לא יצא במנעלים מטולאים. וה"מ בטלאי ע"ג טלאי.
- ו וה"מ בפנטה (גב הנعل) דבסולילא שרי. וה"מ בדורך, אבל בבית שרי.
- ד. לא יספר עם אשה בשוק, ואפי' אשתו אהותו ובתו, دائم הכל בקיין בקרובותיו. ח. לא יסב בחברות עמי הארץ, שמא ימשך אחריהם. ו. לא יכנס אחרון לביהם"ד, דיכנוו אותו פושע (מתעצל).
- ז. ו"א, לא יפסיע פסיעה גסה, דונטאלת א' מת'ק מראיתו. ותקנתו בשתיית יין מקידוש. ח. לא ילך בקומה זקופה, הדוי כדוחק ורגלי השכינה דכתיב "מלא כל הארץ בכורו".

מד

- פעמים שפת טפילה למיליה (נאכל מלאח) ומבריך על המיליה ופוטר את הפת, וכגון אוכל פירות גנוסר (ארץ ישראל), רש"י - ד' מליח' הוא פירות גנוסר (רש"ש) ופירות אלו חשובים יותר מפה. לטוס - המיליה בא להחליש מתייקות הפירות והפת בא להחליש המיליה. והmilich אינו طفل לפירות; או דמיiri שלא אוכל פירות באוטו מוקם.
- או דמיiri שרך אה"כ הביא מליח ופת, שלא ידע שייחלש לבו מהמתיקות. לר"ג - על ז' מינימס מבורך ברהמ"ז, דכתיבי "ארץ חטה ושבורה" ואח"כ כתבי "ז' אכלת ושבעת וברכת". לרבנן - מעין ג', ודהפסיק הענין ב"ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם". לר"ג ג' למעוטי כסיס חטה. לרוב ערמות - בכבול וחותם על הארץ ועל פירותיה, ובאי' וחותם על הארץ ועל הפירות. לר"ג בר יצחק - הפוך.
- לר"ע - אפי' ירך שלוק וסומר עליו למזון - מבורך ברהמ"ז, וכגון כרוב דיזין. תוס: על יין; יש שחותמינו על הארץ ועל הפירות. ויש שחותמינו על הארץ ועל הגפן. וכן נראת לוטוס.
- תוס: מעין ג' על יין ופירות; למיומני - יש להזכיר בה מעין המאורע בשבת ו/or"ט. ונהגו - לא להזכיר. ושמא כי האידנא אין רגילין לקבוע אין ואפרות.
- תוס: אכל מזונות ותאנים ויין - מבורך; על המלחיה ועל הכלכליה על הגפן ועל פרי הגפן ועל העץ ועל פרי העץ. וחותם; על הארץ ועל המלחיה ועל הפירות. והשיב חתימה כאחד, דהארץ מוציאה שתיהם. ברכת בורא נפשות; לר' יצחק בר אבדימי - רך על ביצה ומיני בשר. לר' יצחק - גם על ירך.
- לרכ פפא - גם על ירך או מים. » וכן הלחכה (תוס). לבני מערכא - מבורך לשמור חקיין, דليلה לאו זמן תפילין רכתיי "ושמרת את החקקה... מימים ימיימה". לדריזן - אין לביך, דليلה זמן תפילין (או שבת ו/or' ט לאו זמן תפילין). ומ"מ אין להניחן שמא ייפה.
- אווי לאוכל לפת, לרב - אה"כ בישל אותה עם בשר, דבשר מחליש כוחה. לشمואל - אה"כ נשלקה הרבה. לרי' יהונתן - אה"כ שותה יין אחריה.

מה

- חנקתיה אומצא ושותה מים - אין לבך שחכל, אלא נהנה. תוס: לאחריו; לבך עמרם - מביך.
- חנקתיה ושותה שאר משקדים - מביך, נהנה וכשותה לרפואה (תוס).
- על מים, לתנאה קמא - מביך לפני שחכל. «וכן עמא דבר».
- לרי' טרפון - מביך לפני נפשות רבות וחסרון.

פרק שביעי – שלשה שאכלנו

- כהן אוכל תרומה ויישראל חולין - מצטרפין ליזימון, דכהן ראוי לחולין. משא"כ באכל טבל דאכילתתו תוס: א' מודר הנאה מב' ואוכל משלו - מצטרף עמו, דראויים לאכול משלו. משא"כ בג' שמורדים ומ"ז.
- זמןן בג'; לרבי אסי - דכתבי "גדלו לה' את" אחד אומר לשנים.
- לי' אבاهו - דכתבי "כי שם ה' אקרא הבו" אחד אומר לשנים.
- לא יגבה קלו; העונה אמן יותר מהකורא, הקורא יותר מהתרגם.
- ג' שאכלנו; חייבים בזימון ואסורים ליחלק. תוס: לר' פ', ודוקא כשתחתילו ביחד (כית) או שישימנו ביחד.
- ב' שאכלנו לב - אם רצונם מזמנין. ומודה דג' לא יחלקו לב', dredול המזווה וועשה. לר' יוחנן - אין מזמנין. «וכן הלכה.
- לא יוציא חבירו בברחמי', אא' חבירו ברור.
- לשני' - ה"ה להמזווה ושאר ברכות (עפ' Tos).
- ותוס - דואך ברהמ"ז שהיה מדורייתא, אבל המזווה הוא דרבנן וויציא.
- מודה ר' יוחנן דג' נשים יכולות לזמן לעצמן ע"ג שמאנה נשית כתרי גברי (לשני'). לענין שלא חיבות בזימן. לתוס' - לענין דבר דעתינו סכים ומפני כתפייה, דמ"מ ג' דעתות חשבי טפי מב' אנשים. ולא נהגו שמזמננות (תוס).
- נשים אסורות לזמן עםعبادים, משום פריצתא. ובעדיהם אסורים לזמן עם קטנים, משום משכב זכו.
- תוס: לזמןן - צ"ע אם נשים יוצאות מאנשים, דין מבנות כלל. למגילה - לערע ששמע אשורת י"א, דפרוטומי ניסא בעלמא אני.
- יצא א' לשוק; למך זוטרא - קוראין לו ווענה במקומו, בעשרה - ציריך לבוא.
- לבך אש' - בג' ציריך לבוא אין נראיין בג', בעשרה - א"צ לבוא דעת' נראיין כי.
- והלכה כmor זוטרא, דין דרך להזכיר ש"ש בפחות מעשרה.
- אי' מפסיק אכילתו לב' שרצו לזמן. ב' אין מפסיקין לא', אא' ב' רצוי לעשות לפניו משורת הדין.
- מצאן אומרים נברך - אומר "ברוך הוא ומבורך". תוס: ובה"ג פסק להוסיף "שמו תמיד לעולם ועד", וב"י מוסף "אלוקינו".
- מצאן אומרים ברוך - עונה אמן.
- ובונה ירושלים עונה אמן אחר ברכת עצמו.
- לאבאיי - עונה בקהל, כדי שהפועלים ידעו שנגמר ברהמ"ז וימשיכו לעבוד.
- לבך אש' - בלחש, כדי שלא יוללו בטהוב והמטיב. «וכן הלכה (כח'א). ואבוי מודה לדידן דליך פועלם (תוס').
- לרא' ח' - וזה לכל ברכה שהיא סוף ברכות, וכגן סוף ברכות ק"ש (רש'י) וישתבח.
- לTONS' - נהגו רק אחר בונה ירושלים.

מג

- בעה"ב נמצא - הוא בוצע כדי שיבצע בעין יפה, ואורה מביך כדי שיביך ברכבת האורה (ר' יוחנן).
- אינו נמצא - בוצע מביך (רב הונא).

• ברכת הזימון; לרבי נחמן – עד נברך.

לרב שתת- עד הזון.

לרש"י- לעניין יחיד שאינו אומרה.

لتוטס- לעניין יחיד שמשמעותו, מתי יכול להתחילה לאכול. וקייל כרכ ששת באיסורי.

לו"מ מאיברא- לעניין א' מהם שיצא לשוק דקרו ליה עוני, מתי יכול ללכנת וא"צ עוד לצדופו.

• ברכת המזון; لتנא א' – שניים ושלושה (רש"י – ברכות. לתוטס – ב'). היכא שכ"א יודע ברכה אחת מהג').

لتנא ב' – שלושה וארבעה.

או דלבכו" הטוב והמטיב דרבנן ופליגי בברכת הזימון (בפולוגת ר' ר' ר' ור' ש), لتנא א' נברך והזון הווי

ברכה אחת (רש"י – ואמור ב' לחירות ג' ולזימון. לתוטס – אמר שעדר ג' ב' יוכלים לבוך דין לא' לבוך החיזי ברכה).

או דלבכו" עד נברך (נברך והזון הווי ב' ברכות), ותנא א' מירידי בפועלים דמחכרים הארץ ובונה ירושלים.

או דלבכו" עד הזון (נברך והזון הווי ברכה אחת), ופליגי אם הטוב והמטיב דאוריתא או דרבנן.

• דאיות דהטוב והמטיב מדרבנן; א. שפעלים עוקרים אותה.

ב. שפתחה בה בכרוך אף' שסמכה להחברתה.

ג. של"ו"ע עוקרים אותה בבית האבל (ולבכו"ע אמרים ברוך דין האמת וכיו').

• חותם בכל ברכה בברוך, חז'ן מברכות קצורות, וכוגן; ¹ברכת הפירות ז' ברכות המצאות ³ והטוב והמטיב

(שcola הודה אהת). ופותח בכל ברכה בברוך, חז'ן מברכה הסמכה לחברתה, וכוגן; ¹ברכה אחרונה שבק"ש ² ו'ישתחבב' (דסמכה לברוך שאמר).

• לתוטס: ברכת אשר יציר – אינה סמכה לנט"י, דשייכא אשר יציר בלבד נט"י (ע"פ מהרש"א).

אלוקי נשמה – אינה סמכה לאשר יציר, ומ"מ אינה פותחת בברוך דהויה הודהה בעלמא, וחותמת

בברוך דארוכה קצת.

יה"ר שתרגילנו – הוא חלק מברכת המעביר שינה, וצ"ל "ויהי רצון" עט וא"ג.

הערב נא – הוא חלק מברכת לעסוק בדורי תורה, וצ"ל "והערב" עט וא"ג.

ברכת העולה לתורה – גם ברכה אחרונה פותח בברוך, כי הראשון היה מברך ראשונה והאחרון אחרונה
ויש הפסק גדול ביניהם, וכשתקנו שתיהן לכ"א משום הנכנסין והויצאין – שוב
לא זהה ממקומה.

• להיכן הוא חוזר, לרב זבר- חזר לראש.

לרבנן- מקום שפסק. » וכן הלכה.

לרשי" – א' שהצטרף לזמן והמשיך בסעודתו, כשיבורך האם חוזר לתחילת הזון כי הוקבע בג'

ונתחיכיב בזימון, א"ד חוזר לברכת הארץ כשאר יחיד.

לtos – לעניין הזמן לאחר שענו לו, האם חוזר ויאמר נברך שאכלנו, א"ד יאמר ברוך שאכלנו.

לו"מ מאיברא- לעניין א' מהם שיצא לשוק דקרו ליה עוני, האם חוזר למוקם שפסק למחר מהזון ולמר

מנודה לך, א"ד חוזר לראש (ע"פ מהרש"א).

• אין מכברין את הגזול שקידם) – בפתחה שאינו ראוי למזווה, בಗשים, ובמינים אחרים.

תוס: בדורכים; יצא לדרכך – מכברין.

נפגשו בדרכך – אין מכברין.

מצו

• אין לטעם קודם המברך. לתוס: וההוא סבא דגחין ושתה; لتהי א' – שמא יש חילוק בין אכילה לשתייה.

لتהי ב'

לירושלמי – דמיiri שהיה לו כסו בדורו.

אם המברך נתן לכ"א חלקו – א"צ להמתין עד שיטעם המברך.

. אין עונין;

א. מן חטופה, שקוראת את האלף בחטא.

ב. מן קטופה, שמחסר קריית הנ"ן.

ג. מן יתומה, ששמע שעוניין אמן ולא את הברכה. ובאלכסנדריא ידעו באיזה ברכה אוחז.

ד. לא יאריך באמן יותר מדי' (ויאיריך קצת), ולכן בוצע כשייכלה אמן מפני רוב העונין.

- בא סוף הסעודה, אם יכיאו להם עוד קינוחiaculo - מצטרף לזמן, ולא סיימו טעודתם.
- בא גדור בסוף הסעודה; לרב אחא - מי שהיה בתחלת הסעודה מברך.
«הלhalbca - הגדור מברך, א"כ נתן רשות לקטן (תוס').
- מזמנין עלייו; א. אכל דמאי, דאי בעי מפרק לנכסה וללב'ה המכליין את העניים דמאי.
- ב. אכל מעשר ראשון, ומירוי החקדים לו' את הכהן) בשבלים, וקמ"ל שלו פטור מתרומה גדרולה שבכו' דכתיה" מעשר מן המעשר" ולא תרומה גדרולה מן המעשר.
- ג. אכל מע"ש והקדש שנפדו ולא נתן חומש, וקמ"ל שחומש לא מעכבר.
- ד. שמש שאכל בית, ואפי' שאינו קבוע והולך וbateach.
- ה. כותי, לאבוי - מירוי בכותי חבר, דעל ע"ה אין מזמנין.
- לרבא - אפי' בע"ה למ"ד דעתה אינו מעשר, דכותים מעשרים דזהירות בדאוריתא.
«והאידנא אין מודרךין בוה ומזמנין על ע"ה (תוס').
- ע"ה; לר' מאיר - כל שאינו אכל חוליו בטהרה.
 לרביבן - שאינו מעשר פירוטיו כראוי.
לר' אליעזר - שאינו קורא ק"ש ערבית ו奢חרית.
לר' יהושע - שאינו מניח תפילין.
לבן עזאי - שאין לו ציצית בגדיו.
לר' נתן - שאין מזוודה על פתחו.
ldr' נתן בר יוסף - שיש לו בניהם ואני מגדלים לת"ת.
ויסמוך: קב"ץ משחותיהם
- אין בזימון; א. אכל טבל, ואפי' שטברול מדרבען וכogen עציין שאינו נקוב.
ב. אכל מעשר ראשון שלא נטלת תרומותו, ואפי' שהקדימו בכרי, דכתיה" ראשית דגן תנתן לו"ז ומישעת מרוחה נעשה דגן.
- ג. אכל מע"ש והקדש שלא נפדו כhalbctan; מע"ש שפדרוא על אסימון (ובע"י צורה), והקדש שחללו על קרקע (ובע"י כסף).
- ד. שמש שאכל פחות מכית.
- ה. גור שלם ולא טבל, דבלא טבילה הו נカリ.
- המשחרר עבדו עובר בעשה ד"לעולם בהם תעבודו", א"כ איכה מצווה דרבים וכogen להשלים מניין לקודשת.
- לזימון; א. ט' וקטן או ט' ועובד מצטרפין. Tos: למדרש - ה"מ לברה מה"ז אבל לתפילה לא.
לביבלי - ה"ה להחפילה.
- ב. תשעה נראה בעשרה מצטרפין. י"א שמונונים נראה בעשרה.
ו"א שמחופרים.
- ג. שניתת"ח המחדדין וא"ז בהלכה מצטרפין.
ואין הלכה הכלני שמעתתא. לרב"ת - חז' מקטן ועובד דלהלכה מצטרפין. והלכה כבבלי.
לרב"י - גם בזה אין הלכה כן.

מה

- קטן לזמן; לרביב'ל - אפי' מוטל בעירסה מצטרף לשורה.
לר' יוחנן - בע"י קטן פורה, לרשי - שהביא ב' שערות ולא הגיע לי"ג שנה.
ל"ח - הביא ב"ש ואין בזה לכוף ראשון לעירון ונכנס לי"ג שנה.
- לחי' א' בתוס - ולא פליג אריב'ל דהה כי' והוא בגין.
لتהי' ב' בתוס - פליגי.
- לרב נחמן - בע"י שידע למי מברכין, לתוס - וגם שייחה פורה.
לרב"ת - או שייחה פורה (ע"פ מלא הרוועים).
- «והלכה כרב נחמן.
- Tos: יש מצטרפין קטן לתפילה רק שייחה חומש בידו. לרב"ת מנהג שיטות הו.

- ט' שאכלו דגן וαι שאכל ירק - מצטרף לוימן אבל איןנו מוציא אחרים יר"ח. תוס': וכן בשתה יין, ואומר שאכלנו משלו, דעתיתה בכלל אכילה.
- לרכ' ירמיה- סגי ברוב (ו') שאכלו דגן (ומצטפין שם ד' שאכלו ירק).
- לרכ' זיווא- בעי' רוכא דמיינקר (ז'). »וכן הלכה (תוס').
- חוס: ר"י פסק- שמצטרף גם לג'.
לשור מקוציז- ה"מ לוי' אבל לג' איןנו מצטרף.
- אבל כזית דגן - מוציא אחרים;
לבעל הג'- רק כשאכלו כזית, אבל שבעו איןנו מוציאין דחייבים מה"ת.
לרש"י ותוס'- מוציא גם את שבעו. ושאני מוקטן שהגענו להינוך שלא מוציא אבינו,
לרש"י- דקטן איןנו מחייב אפי' מודרבנן אלא שאביו חייב לחנכו.
لتוס'- דקטן איןנו מחייב בדבר כלל שאפי' שבע פטור, משא"כ גדול שמחייב ובכל
ישראל ערביין זל"ז.
- ברכת הון - משה תקן כשירד מן.
ברכת הארץ - יהושע תקן כשוכנו לא-ארץ.
- בונה ירושלים - דוד תקן על ישראל עמן ועל ירושלים עירך, שלמה תקן על הבית הגדול והקדוש.
- בטוב והמטיב - תקנו ביבנה, הטוב שלא הסריוו הרגע בתר והמטיב שניתנו לקבורה.
- בשבת; לת"ק- אמר רצה באמצע בונה ירושלים, ואם שכח אבינו חור.
- ללא- אמרה בברכת הארץ או בונה ירושלים או בטוב והמטיב.
לרבנן- כת"ק, אלא שבדיעבר מהדרין ליה.
- תוס': יש שמתחילין בשבת נחמננו במקום רחם כדי לא לומר לשון תחוננים בשבת. לתוס' אין להקפיד בזה דוטופס ברכותך רק הוא.
- ברכה לפניה המזוזן; לת"ק- ק"ו, כשהוא שבע מביך בשוחה רעב לא כ"ש.
לרב- דכתיה "וּבְרָכָת..." אשר נתן לר' משנתו לך.
לרכ' יצחק- דכתיה "וַיִּבְרֹךְ עֲתָה לְחֶמֶר" וקרין וכבר על לחמך.
ללי' נתן- דכתיה בנבאי "כִּי הִוא יִבְרֹךְ הַזֶּבֶחֶת אֲחֵרֵי כָּנִים אֲכָלָו הַקְרָאוֹת".
- ברכת התורה; לר' ישמעאל- ק"ז חי' עולם (תורה) מהחי' שעלה (בראה"מ).
לרכ' בר נחמני- דכתיה "וּבְרָכָת..." אשר נתן לך וכתיה "וְאַתָּה לְךָ לְחוּות האבן והتورה".
לרב' מאיר- דכתיה "אשר נתן לך ה'" שմבריך על מדרה טובה (תורה) ועל פרוענות.
לרכ' בן בתיריה- ד"הטובה" זו תורה כרכתי"כ כי לך טוב נתתי לך".

מט

- הטוב והמטיב; י"א דא"כ מלכות, דודויריאתא היא, דכתיה "אשר נתן לך" ומברכת הארץ היא (רש"י).
לרש"י- ולכ"ע פותח בה בברוך, דcolaה הוראה אחת וכברכת הפירות.
لتוס'- למ"ד זה לא פותח בה בברוך, אלא חותם כשא' ברכה הסמוכה לחבירתה.
וילא- צריכה מלכות,DDRBNEN היא ואני סמוכה לחברתה. » וכן הלכה (תוס'). וצריכה ב' מלכיות; לר' זира- חדא דידיה, וחדרא בונה ירושלים (ואמר אבינו מלכנו וכו') דכליין דאמר מלכיות בית זוד אין זה דרך לא לומר מלכות שמים.
לרב פפא- ב' מלכיות לבך מדידה (אבינו מלכנו... המליך הטוב והמטיב); חדא בונה ירושלים וככ"ל, וחדרא ברכבת הארץ דלא מקרי סמוכה זודו תקן משה וזה יהושע (תוס').
- אין חותמין בשתיים דאין עושים מזוות הבלתי כלויות, חוץ מקדש השבת וישראל והזמנינן;
לרש"י- דחשייך חדא - ברכת מקדש - שمبرיך להקב"ה שמקדש השבת והזמנינן (ע"י ישראל).
לכח"ג- דمبرיך על ב' קידושי וכן חותם, משא"כ בונה ירושלים דהוי חדא מילתא וייש להחותם בחדרא.
- לר' אבא- לא אמר ברית ותורה בברכת הארץ ומילכות בית דוד בavanaugh ירושלים - לא יצא ירד"ת.
לרב חננא- יצא, דברית אינה בנשים ותורה ומילכות אינה בנשים ועבדים.

- שכח רצה וכדו'; ברכות דוחוכה, כגון: תפילת, וכו' סעודות שבת (ובסעודה ג' מסוף ר'י) וו'ט - אם עקר רגליו או (ברוחם") שפתח מהטוב והמטיב, חזור לראש.
- ברכות דרישות, כגון; סעודות ר'ח (אף שאין להתחנות מ"מ אינו חיב בפת (תוס') וחוה"מ - אינו חזור לראש).
- שכח בשבת וו'ט וו'ח ולא התחל ה טוב והמטיב - אומר ברוך שנית וכו'. בר'ח ספק אם אומר שמה זה ספק אם חותם בה. Tos: ואם חל וו'ט או ר'ח בשבת - قولן ביחד. כיון שנתקנה ריך לפיקים פותחת בברוך אע"פ שם מוכחה להחרתה.
- Tos: סעודה א' של א' סוכות - חייב בה גם בשלב סוכה (כנוסף לחזיב וו'ט), דילך ט'ו ט'ו מפסח, ונפק' מ' כשירדו גשמיים ואכל חוות לסתוכת,adam הפסיק צריך לחזור לאכלול בסוכה.
- ברכת המזון; מדאוריתא- חייב רק אם שבע, דכתיה "וأكلת ושבעת וברכת".
- מדרבנן- פליגי ר'מ ור' יהודה, לחוד אכילה שיש בה שביעת הדיני כביצה. וכן פליגי לגבי לגביו להוציא אחרדים בזימון. « להלכה; זימון וברהמ"ז בכזית (תוס). לשתייה יש להחמיר לברך אע"פ" פחות ממלא לוגמיין (ר'ז).
- החל לשוחות פשחו ונזכר שיש חמץ בביתו, וכן ביצה מירושלים ולא עבר צופים (לש"ז- שם מקומ. כתובס' כ"מ שרוואה את ירושלים) ונזכר שבידו בשור קדרש - חזור ושורפו. לר' מאיר- חזור לבכיצה, דחוותו בטומאות. לר' יודהה- חזור לכזות, דחוותו כאיסורו.

ג

- זימון; א. בג' והוא או ב' והוא וכדו' יכול לומר ברכו, ועדיף לומר נברך ולא יוציא עצמו מהכלל. Tos: ושאני מחייב שאומר ברכו, דכתי" שאמור "המבורך" אינו מוציא עצמו מהכלל.
- ב. בעי" שישמעו המומנים قول המברך.
- ג. א' שבירך לפני כולם מצטרף לו'זימון, אך הוא אינו יוצא בו דאין זימון למפרע. אומר "ברוך שאכלנו" ולא "על המזון שאכלנו"; לר' י"ה- דנראה מבירך למזון (וכן נראת ברש"ג).
- ברכות- דנראה מבירך לבכיצה, דחוותו בטומאות. לר' יודהה- חזור לבכיצה, דחוותו כאסורו. הרבה לברכו בלי מזון.

- זימון במאה או באلف או ברבאו;
- לרי" הגלילי- לכל תוספת מוסף שם שם, דכתיה "בקמקولات ברכו אלוקים".
- לרי' עקיבא- הכל שווה משראים להזכיר את השם, וכברכו בבייח"ג. « וכן הלכה.
- בבייח"ג; לר' עקיבא- סגי שיאמר "ברכו את ה".
- לרי' ישממעאל- בעי' שיטוטיק "המבורך". « וכן הלכה, דר' ע מורה דהכי עדיף.
- ג' או ד' או ה' שאכלו כאחת אין רשות ליחסקן; י"א דקמ"ל אפי' שرك ישבו ולא התחלו לאכול. י"א דקמ"ל אפי' שכ"א אוכל מכברו.
- אבל אם ענו לו'זימון ואפי' רק לבירך שאכלנו, לרשי"י- פקע מהם שם זימון.
- לתוכס'- רשות אין לא לזמן שוב.
- מטה שנגנבה החיזה וכדו' - תהורה, אא"כ דעתו להזרה כבתחילה הדירות יכול להזרירה (תוס'). החזרה - מקבלת טומאה מכאן ולהבא (פרק מענה שם מטה).
- ב' חבורות (shawmutot המברך (תוס') מצטרפות לו'זימון, אן כשרואין אלו את אלו. או כשמש מצרפן, ואפי' בכ' בתים).
- יין بلا מים; ברכות ראשונת; לר' א- בורא פרי העץ, שהיה יים חזק מאד ולא ראוי אלא מים. לבנבן- בורא פרי הגפן, דחוו לקורייטי (משקה לדפואה). « וכן הלכה (תוס').
- לכוס של ברכות; לכובע בעי' שיתן לתוכו מים, דברי' מצויה מן המובהר. והוא דלקמן דברי' ח; או דבער' שיתנו ח' לכוס ואח' ימוננו.
- או דבער' ח' (טר) מהחביבת לשם.
- Tos: או דקאי אכוס דבער' שלם בלא שבירה.

- לנוט"י; מי פירות - לרשותי - כשרין לנוט"י.
- ו. פסולין, דבאיי דוקא מים דכתיה" זידיו לא שטף במים".
- ז. נוטלין, דלא חייש להפסד אוכליין. ואם נתן בו מים - אין נוטלין.
- ח. ליל"א- איפכא, דנותלין רק אם נתן בו מים.
- ט. לבנון: אין נוטלין, משומ השפסד אוכליין. » וכן הילכה (תוס').
- ו. פת; א. אין מניחין עליה כוס מילא, שהוא ישפיך ותתבזה הפת.
- ב. אין מעבירין עליה כוס מילא, שהוא ישפיך ותתבזה הפת.
- ג. אין זורקן אותה ואפי' אם לא תמאם. שאר אוכליין אסור לזרוק במדידי דממאיס (כתותים).
- ד. לסמוך קערה בפת, לביריתא- אין סומכין.
- לשםואל- סומכין דעתשה כל צרכיו בפת, ודוקא בدلא ממאיס.
- ל'בה"ג- הילכה בשם שמואל.
- ל'ה"ח- אין הילכה בשם שמואל.
- טו. ה. לאכול דיסיא בפת, י"א דמותר הוואיל ואוכליין הפת אח"כ. וו"א דמותר רק אם אוכליון בכת אחחת.

גא

- חכמים אוכליין לפיו בלבד ברכחה; משקין - בולען בלבד ברכחה.
- אוכל דממאיס - מסלקו לצד א' ומברך.
- דלא ממאיס - פולטו ומברך, דכתיה" מללא פי תhalbתר".
- גמר סעודתו ולא ברך לפני פניו; לבנאנא- יחוור ויברכ, וככטבילה דمبرך לאחריה.
- « להילכה- לא יברך. וושאנני טבילה דמעיקרא גברא לא חזוי;
- לוש"י- דבעל קרי אסור בר"ת.
- לחות'- מיריע בטבילות גרים. וה"ה לשאר טבילות.
- כוס של ברהמ"ז בעי; א. הדחה מבכנים.
- ב. שטיפה מבחווץ. ואם הוא נקי בלבד שטיפה והדחה - שפир דמי (תוס').
- ג. חי (ברעליל נב':).
- ד. מלא.
- ה. עיטור, לרב יהודה- מעטרתו בתלמידים.
- לרב חסידא- מעטרתו בכוסות.
- ו. עיטור, לרב פפא- להתעטיף בטלית.
- לרב אסי- לפרוס סודר על ראשו.
- ז. נוטלו בב' דייו, דכתיה" "שאו ידכם קרש וברכו את ה"."
- ח. נתנו בימיין. ספק האם יכול לסייע בשמאלו (בכוסות) או בר"ח טבה שחול בשכבה או בנישואין וצריך להאריך בברהמ"ז (תוס')). « ועברידן לחומרא.
- ט. מגיביו טפח מהקרקע (או מהשלוחן אם היסב ע"ג שלוחן), דכתיה" "כוס ישועות אשא".
- י. נרתין עיניו בו, שלא יסיח דעתו ממנה.
- יא. וו"א דמשגרו במתנה לאשתו, כדי שהתחברך מהcoins.
- המברך והמסובין לא ידברו משנתל המברך את הכוס או בין ברכה לברכה. Tos: דיבר - יצא.
- דיבר בשעת הברכה עצמה - לא יצא.
- אין מברכין על כוס של פורענות, דהיינו כוס של זוגות וכגן שכוס זו היא כוס שנייה בסעודתו.
- אבל מעומד או בהסבה (במטה) - מברך ברהמ"ז מושב. אבל מHALK, י"א- דمبرך מעומד.
- « להילכה- מברך מושב, דברהמ"ז DAORII'.
- משא"כ שאר ברכות (תוס').

פרק שנייני – אלו דברים

- בקידוש שבתות ו"ט; לב"ש – מביך קודם על היום, משום שהיומ גורם ליין שיבוא.
ובמשום שהיומ נכנס לפני שבתאיין לשולחן.
- לב"ה – מביך קודם על היין, משום שהיין גורם לקדושה שתאמר.
ומשם שתדריך קודם.

גב

- בברכת קידוש – פלייגי ב"ש וב"ה כדרעיל, »והלכה כב"ה ואפי' למ"ד אין משביגין בכת קול.
בהבדלה – לכוי"ע יין קודם, דאפיקוי ימא כמה דמאחרין להה עדיף.
חו"ס: בברהמ"ז – לכוי"ע ברהמ"ז קודם ליין, שאם יקדרים לברך על היין לא יוכל לשנותו ובברהמ"ז עקר נפשיה משתיה.
- יין הבא לפני המזון; לב"ש – קודם נוטלין ידים ואח"כ מזוגין את היין, שלא יטמא הידיים את הocus ע"י משקין שבאחרוי, דס"ל שאסור להשתמש בכוס שאחרוי טמאות גוזרה ממשום ניצוצות שיטמאו את הידיים.
- לב"ה – קודם מזוגין ושותאי, דמותר להשתמש בכוס שאחרוי טמאות, ניצוצות לא שכיחי. ולא נוטלין קודם; שלא יטמא הocus את הידיים ע"י משקין שעילו.
- נטל ידיים וקניהם דיין במקנה בה ידיו גם בטור הסעודה;
לב"ש – לא מניחה על הכסת, שהוא הדיא טמא והמפה את המפה (ע"י משקה טופח שעיליה) שתטמא את הידיים. ומニיחה על השולחן, דס"ל אסור להשתמש בשולחן שני ממש כהנים, דבתרומה יש שליש).
- לב"ה – לא מניחה על השולחן, שלא יטמא השולחן את המפה והמפה את האוכלין, דס"ל שמותר להשתמש בשולחן שני. ומニיחה על הכסת, דמותר שיטמאו ידים ולא יטמאו אוכלין שיש לטומאתם עיקר מה"ת.
- לב"ה – אפשר ליטול מים אחرونים ואח"כ לכבר את הבית, אסור להשתמש בשמש ע"ה, ושם המשם ת"ה ירים פירורין של בית ולא יפסדו ע"י המים.
- לב"ש – קודם יכבד ואח"כ יטול, דמותר להשתמש בשמש ע"ה. «וכן הלכה, דבכל הפרק הלכה כב"ה חוץ מזו. ויש הופכים בזו לב"ה וב"ש, וגם בזו הלכה כב"ה.
- מי שיש לו כוס אחחת במוציא"ש מסדר עלייו ברהמ"ז והבדלה;
לב"ה – לכ"מ אויר – לכ"ו"ע מביך על הנר בתחלילה והבדלה בסוף, ופליגי ב"ש וב"ה אם להקדים בשמיים למזון.
לב"ה – לרי' יהודה – לכ"ו"ע מזון בתחלילה והבדלה בסוף, ופליגי בבשמיים ונור. «ונางו כב"ה להקדים בשמיים.
- במוציא"ש מביך על האור; לב"ש – "שבריא מאור האש".
לב"ה – "בורא מאורי האש".
- לרבעא – בעי' לשון עבר, שמודה על האור שנברא במעשה בראשית, ופליגי אם בורא משמע לשעבר.
לב"ה – לכ"ו"ע הוא לשון עבר, ופליגי ב"מואר" או "מואר" דיש בשלהבת כמה צבעים.

גג

- מבריכין במוציא"ש רק על נר שבתת מלילאת עבירה. ולכך;
- א. מבריכין על נר שהדרילו לחולה או חולה, או שהדרילו בע"ש.
- ב. מבריכין על אור שנוסף משחשה, וכגון נברוי שהדרילק מישראל או להיפך. אבל בנכרי מנכרי לא יברך, גזירה ממש נכרי ראשון ומודר ראשון.
- ג. ראה אור בוקע מעיר שרובנה נכרים לא יברך. מחזה על מחזה יברך.
- ד. ראה סמוך לשקיעה תינוק ואבוקה בידו, בודק אם הוא ישראלי. ראה גדול, ודאי נכרי הוא, דישראל לא היה ממחר מיד במוציא"ש לאחיז אבוקה.

- מברכין במצו"ש רוק על נר שנעשה להאריך, ולכך אין מברכין על אלו:
 - א. על אור של תנור וכירמים, שנעשה לבשל. ובסוף (לאחר השחיק) מברכין, שנעשה גם להאריך.
 - ב. על אור ביהכ"ג, לרש"ד - שנעשה לכבוד אדם חשוב. ומברכין אם אין חשוב, או שיש חונה ואין ירח.
 - ג. על אור שהוציאו לקבוד מת החשוב שגם ביום היו מוציאין לו נס, שנעשה לכבודו.
- הביאו להם אור לביהם"ד; לב"ש - כ"א מברך לעצמו, משומם ביטול בהם"ד, שציריכים לשותוק ולענות.
- אין מברכין על בשמי של אושווין להריה, וכגון, למתיים, לבית הכסא, לגמר כלים (לבנים בגדיים).
- אין מברכין על הנר עד שייאתו לאורו;
- לרביה - דהיינו שהஸוך לו אויל להינות ממנגו, ומברך אף' העומד רחוק.
- מודו כו"ע רב ע"ש שיראה את השלהבת, ולא בקרן זית, ולא שהנר טמון בחיקו או בעששית.
- שכח לברך ברכה אחרונה - פליגי ב"ש וכ"ה אם חייב לחזור למוקומו לברך. בזיד - לכו"ע חזר.
- יכול לברך עד שיעור עיכול; לרי' יוחנן - דהיינו כל זמן שאינו רעב שוכן לריש לקיש - כל זמן שצמא מחמת האכילה;
- לרש"י - ה"מ באכילה מועטת, אבל במועטה שיעורו כדי הליכת ד' מיליון.
- لتוס - ה"מ באכילה מרובה, אבל במועטה שיעורו כדי הליכת ד' מיליון.
- פליגי תנאי אם העונה אמר גודל מהمبرך או שהمبرך גדול מהעונה אמר.
- אין עונין אמר; א. אחר כתוי שלא שמעו את כל הברכה, שהוא ברך להר גרייזים.
- ב. אחר תשב"ר, דעתוין להתמלמד. וכשהברכין בתורה ובנביים - עונין אחריהם.
- אין לברך ברהמ"ז; LERİ' זילאי - עד שנῆקה ידיו בשמן.
- לרבנן - עד שתוטל מהם אהרוןים וננהקה ידיו בשמן טוב. חוץ: ומש אחרוןים מעכבים רק למי שרגיל בהם, וכגון בזמן הגمراה או אנשים מעוגנים בומניינו.

פרק תשיעי – הרוואה

נד

- תוס: על כל ברכות הרואה מברך בשם מלכות, ומברך דוקא ברואה אחת ליל' יום.
- מקום הנס דיחיד - רק הוא מברך, ואפי' אין ניכר מתחוק המקום (תוס).
- מקום הנס דרבים - כו"ע חיביכם לברך "ברוך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה".
תוס: ואם אין ניכר הנס במקום, יברכו רק אותם שנעשה להם הנס. כגון; א. מקום שעברו ישראלי בים סוף.
- ב. מקום שעברו את הירדן.
- ג. מקום שעברו בנחל ארנון, שאמוראים ארכו לישראל במערות שבדי הרים של עמק "נהלי ארנון" וניצלו ע"י הארון שהשפיל את ההרים.
- ד. אבן אלגביש, ארכני ברד שנענצרו "על גב איש" דהיינו משה, והוא ליהושע במלחמותם באמוראי.
- ה. אבן שבקש עוג לזרוק על ישראל.
- ו. אבן שישב עליה משה במלחמות עמלק.
- ז. חומרה יריחו שנפלה, ודרכ נפללה לה הוא ורק בכלעה דרוכה וגובהה שווים.
- על אשת לוט - מברך ב', על אשת לוט ברוך דין האמת, ועל לוט ברוך זכר את הצדיקים (אברהם).
- ד' מברכין הגומל: חבוש, יסורים (זוקא בחולה שנפל למיטה ותוס), ים, מדבר. וסימן: "וכל החי"ם יודוך סלה" (טור או"ח רט א). לאבבי - יברך הגומל בפני עשרה, דכתבי "וירומומחו בקהל עם".
- צרכין שימור; חולה היה ואבל, שהוועץ מולן והשד מתגרה בהם. למר זוטרא - בפני עשרה שב' מהם רבען, דכתבי "ובמושב זקנים יהללווה".
- צרכין שימור; חולה היה ואבל, שהוועץ מולן והשד מתגרה בהם. חתן כלה ות"ח בליליה, שמקנתו מתגרה בהם.

ג

- מארכין ימי: א. המאריך בתפילה. וב└בר שלא מעין בה, דהינו שמצוּפה שתתקבל בഗל כוונתו.
- ב. המאריך על שולחנו, שما יבוא עני ויתן לנו.
- ג. המאריך בבית הכסא. וב└בר שלא תולה עצמו (על דבריו), דנקביו נפתחין מראוי.
- דברים מקזרים ימי: שנותנין לו ס"ת ואינו קורא, נותנין לו לברך ולא מברך, והמניג עצמו ברכנות.
- בצלאל: א. נתמנה לאחר שנמלכו בציור, אכן מעמידין פרנס על הציבור או"כ נמלכין בציור.
- ב. אמר (ע"פ ה) לשות משכן ואח"כ אדרון וכליים, הפוך ממה שהוא אמר.
- ג. ידע לצרף אותן שnbrאו בהן שמים הארץ.
- חלום: א. הולך אחר פתרונו. ומ"מ א"כ בלי דברים בטלים.
- ב. עד כ"ב שנה יצפה לחולם שיתקיים, מיוםך.
- ג. מתקיים אם נאמר ע"י מלך כדכת"י "חלום אדרב בו", אבל ע"י שד "חלומות שוא ידברו".
- אדם טוב - שוכח חלומו הטוב, כדי שלא ישמה יאכל עולמן.
- אדם רע - אם ישן ז' ימים ולא חלם כלל, ששונאים אותו ולא מראים לו כלום.
- נפשו עוגומה מהחלום - יטיבנו בפנוי. ולא יפתחו לו, שما יפתחו לרעה.
- לא יודע מה ראה - יאמר בעת ברכת חנינים "ריבנו של עולם" וכו'.
- חלומות שמתקימים: א. חלום של שחירתו.
- ב. חלום שהלום לו חברו.
- ג. חלום שנפתח בתוך חלום.
- ד. ו"א אף חלום שנשנה.

ג

- הרואה חוטמו שנשד - חרוץ אף נסתלק ממנו.
- שני ידייו שנחתכו - יתשר ולא יצטורך למשה ידיין.
- שתי רגלייו שנקטעו - עתיד לרכב על סוס.
- הרואה באר בחלום; לר' חנינא- רואה שלום.
לר' נתן- מצא תורה, שנשלה למים חיים.
לר' בא- חיים ממש.
- רמו לשлом; הרואה בחלומו¹ נחר ציפור או² קדרה שאין בהبشر.
- יש דברים שמזכירים בפסוק בענין רע, ואם חלם על א' מהם, יישכים ויאמר את הפסוק שמזכירו בענין טוב. וכגון; נהר, ציפור, קדרה, ענבים, הדר, שופר, כלב, אריה, תלחת, באר, קנה, שור.
- חלם ששור או כל מברשו - יתעשה.
 שור נגחו - יהיו לו בניים שנמנגים בתורה.
 שור נשכו - יסורין בגין עליון.
 שור בעטו - דרך רוחקה גוזמנה לו.
 רוכב על השור - עוללה לגודלה.
 שור רוכב עליו - מת.

- הרואה חמור - יצפה לישועה.
- חתול - במקום שנקרא "שונרא" נעשה לו שירה נאה, "שינרא" נעשה לו שינוי רע.
- סוס לבן - יפה לו, ואפי' ברודוף (ר').
- סוס אדום - בנחת יפה, ברודוף קשה.
- גמל - ניצל ממיתה שנגודה עליין.
- פיל - פלאות נעשו לו. ודרוקה במסרג (שים בגבו אוכף, ו"י"א שיש בפיו אפסר).
- פילים - פלאי פלאות נעשו לו.
- עז - שנה מתרבתת לו.
- יעזים - שניים מתברכותת לו.
- אווז - יצפה לחכמה.
- תרנגול - יצפה לבן זכר.
- תרנגולים - יצפה לבני זרים.
- תרנגולות - יצפה לתכרציה (גינה, ו"י"א ביהם"ד) נאה וגילה.
- נחש - פרונטו מזוננת לו. נשכו נכללה לו. הרגו לנחש - אבדה פרונטו.
- כל מיני חיות - יפות להלום, חזץ מפלי (בלא מסרג), קוּף, וקיפוד (נמייה), שמשוניין במראיין.
- כל מיני עופות - יפין להלום, חזץ מקראי (סוג של נישוף), קפופה (נישוף), וקורפראי (חולוד).

גנ

- הרואה ענבים לבנות - יפות להלום, ואפי' שלא בזמננו.
- ענבים שחורות - בזמנן יפות, שלא בזמנן רעות
- ראה חיטים - ראה שלום.
- שערדים - סרו עוננותו.
- גפן טעונה - אין אשתו מפלת.
- שורקה - יצפה למשיח.
- תאננה - תורתו משתמרת בקרבו.
- ריימוניים קטנים - יפרו עסקיו כריימון.
- ריימוני גדולים - יתרבו עסקיו כריימון.
- ריימוני שנחליך - ת"ח יצפה לתורה, ע"ה יצפה למצות.
- זיתים קטנים - יפרו וירבו עסקיו כזיתים.
- עץ זית - יהיה לו הבהה בניים. ו"י"א שם טוב יוצא לו.
- שמן זית - יצפה למאור תורה.
- תרמירים - תמו עוננותו.
- יפין להלום; כל מיני משקין, חזץ מיין דאין לדעת פתרונו, דיש שותחו וטוב לו ויש שותחו ורע לו, ולת"ח לעולם הוא טוב.
- כל מיני פירות, חזץ מגגי תמרה (שלא בשלול כל צורכן).
- כל מיני ירקות, חזץ מרائي לפתחות תלושים.
- הרואה כתוב; הוגה - נס נעשה לו. חנינה וכדרו - נס ניסים נעשה לו. הספר - חסוך עליו ופדרוהו.
- העונה אמן יש"ר בחלים - מובהך לו שהוא בן העווה"ב.
- הקוורא ק"ש - ראיית שתורה עלייו שכינה, אלא שאין דורו זכאי לכך.
- המניח תפילין - יצפה לגודלה.
- המתפלל - סמן יפה לו, שסמן לקב"ה. וה"מ שኒיעור קודם ששיטים תפילהו.
- הבא על אמו החלים - יצפה לבינה.
- על גערה המאורסה - יצפה לתורה.
- על אהותו - יצפה לחכמה.
- על אישת איש - מובהך לו שהוא בן העווה"ב. וה"מ דלא ידע לה ולא הרהר בה מאורתא.

- יזכה להסידות - ה'רוואה בחלום את אחד מהס'; דוד, ספר תהילים, שיר השירים, והרוואה את בן עזאי.
- יזכה לחכמה - שלמה, ספר יחזקאל, משלים, קהלה, והרוואה את רבי או את בן זומא.
- יdag למפרענות - אחאב, ספר ירמיה, ספר איוב, איכה, והרוואה את ר' בן אלישע או את אחר.
- ג' מרוחיבין דעתו של אדם: דירה נאה, אשה נאה, וכלים נאים. וסימן: "תשב אנווש עד דבר' א'" (ספר זיכרה ע"מ רעה).
- ה'רוואה מקום ע"ז (לאחר ל' של לא ראה ותוס') אומר "ברוך שננתן ארך אפים לעוברי רצונו".
- תוס': ומיר'ו; או במקומות שבונינו ע"ז.
- או שהועמדה שם חדש.
- או במרקளיס, שרוגמין בה אבני בכל יום והוא כגדל ע"ז.

ג' ח

- על משונין מעוי אמן - מברך "משנה הבריות", וכגן; ¹כושי, ²ג'יזור (אדום), ³לווזון (לבן), ⁴קפק (עם בטן גודלה, ו/or גבורה מאור ופרטיבו בולש, והוא מכור), ⁵גנס, ⁶הדרניקוס (בעל בילוות, ו/or פיו עוקם), ⁷ועל בהקן (בעל כתמים כדוריים) מלידה. וכן על פיל, קוף, וקיפוף (עוף בעל לטמות ולהרים כאדם).
- נפל מום לאחד שנולדו - מברך "דין האמת", וכגן; ¹קטע (ידי), ²סומה, ³פטויו הראש (שעדו דבק ומסובך), ⁴חיגר (קטוע וגלים), ⁵מוחה שחין, ⁶ועל בהקן לאחר שנולד.
- זיקון; לשМОאל- כוכב שביט (טמא).
- לרא"ה ב"ר יהושע- שנקרע וילון" (הרקע התההון) ורואים קצת מה"דקיע" (שמעל התההון). רשי".
- גמירי שכוכב שביט אינו עובר במול כסיל. ומה שאנו רואים שעובר;
- لتני' א' - זיויה הוא דבר ומתחוי כדעתו אייה.
- לרבashi- כוכב נערק מצד אחד ומהצד השני נבהל כוכב אחר ונעקר, ונראה ככוכב שעובר.
- תוס': לרא"ה ב"ר יהושע- מה שרואים זה שנקרע וילון ורואים קצת מה"דקיע".

גט

- זונות - הינו גזה (רעדית אדומה). י"א- דבר ע"י שהקב"ה מוריד ב' דמעות לים הגדול.
- לרב קתיניא- ע"י שסופק כפיו.
- לר' נתן- ע"י שנאנח.
- לרבנן- ע"י שבועת ברקיע.
- לרב אחא- ע"י שדורח וגליי תחת כסא הכהן.
- רעים באים; לשמואל- ע"י רעש של עננים המתחככים זה זהה.
- לרבנן- ע"י עננים שטופכים מים מה לה.
- לרב אחא- ע"י ברק שפוגע בענן ושורב התיוכות ברך. והכי מסתברא, שרואים ברך ואח"כ יש רעם ואח"כ בא גשם.
- لרבashi- ע"י רוח שמנשבת לתוך עננים חלולים.
- על רוחות - מברך רק על רוח צעפה, וגמירי שאינה מתחילה בלילה.
- וגמורי שלא נשכת שעיתים ברכזיות.
- תוס': על רוחות שבאות בזעם - מברך שכחו וגבורתו מלא עולם.
- באות בנחת - מברך עושה מעשה בראשית.
- על קשת; י"א- שמברך "זוכר הברית".
- ו/י"א- שמברך "גמן בבריתו וקיים במאמו".
- לרב' פ- ולכן מברך את שנייהם ביחד.
- על זיקין, זונות, רעים, רוחות, ברקים, הרים, גבעות, ימים, נהרות, מדרכות:
- לאבביי- בכליים מברך תרתי; שכחו וגבורתו מלא עולם, ועשה מעשה בראשית.
- לרבא- עד ברקים מברך אחת, אייה שרצו (עפ' Tos), על השאר מברך רק מעשה בראשית, שא"א לומר מלא עולם על הרים וכדו' שנמצאים כל אחד במקומו.

- על הגשים אומר "מודים אנחנו לך על כל טיפה" וכו', ובכלל שנתקימנו ג' תנאים:
א. שירדו ב כדי שיצא חתן לקראת אלה, דהיינו שעולה טיפה לקראת טיפה שנופלת.
ב. שראה בהצמו את הגשם, אבל אם שמע מהחרים יברך הטוב והמטיב (בדלקמן).
ג. שאין לו קרקע, או שיש לו וירדו מעט (risk בכדי שיצא תחת לקראת אלה).
- ברכת שהחינו - מברך שאין לו שותפים בטובה. חות: ועל שינויין אין שחחינו.
- הטוב והמטיב - בשוד נהנים, וכגון שירוד גשם, ובכלל שיש לו קרקע וירדו הרבה (יתור משיכא חתן).
וכגון שלידה אשתו בן, דاشתו שותפה בטובה.
וכגון שמה אביו וירושו, ויש לו אחים שירושים עמו.
- חות: הטוב והמטיב בשינויין, ולא בשינויبشر ולחות, דין איתיה תורה, סעד ומשמה.
לרש"ט - ה"מ כשהאחרון מושבח מהראשון. וגם אם מסופק, יברך.
- ל"ת- אפי' שאינו מושבח מהראשון, ובכלל שלא ישנה לזרענותה יותר מדאי.
- חות: מברך שהחינו על בגדים חדשים דמייא דברת חדש, אבל לא על מנעלים ואנפילאות חלוק וכיו"ב.

- ללו'ק: לרוב הונא - לא יברך שהחינו אם יש לו (מיושה) כי"ב או קנה כי"ב. וכן ל"מ.
ל"ר יוחנן - אם יש לו (מיושה) יברך, ואם קנה בעבר כי"ב לא יברך. וכן לר' יהודה.
ללו'ב: לרוב הונא - תלוי אם יש לו מירושה או שקנה. וסל כר' יהודה. אבל ל"מ בשנייהם לא יברך.
ל"ר יוחנן - בשנייהם יברך. « ון הלכה (חות). וסל כר' יהודה, אבל ל"מ בשנייהם לא יברך.
- על רעה מעין טובה - יברך דין האמת, וכגון נשטפה שדהו, שהוא רע לשנה זו וטוב לשניהם הבאות.
- על טובה מעין רעה - יברך הטוב והמטיב, וכגון שמצוות מציאות, שהוא טוב א"כ ישמע המלך ויקחנה.
- איש מורייע תחיללה - يولדה נקבה.
אשה מורייע בתה אחת - עד מ' יום משנתה עברה אפשר להתפלל על מין הولد.
ובדיןנה, או שהיה נס, ונתפה מזוכר לנקבה ע"י תפילת לאלה.
או שה היה בתוך מ' יום.
- חות: ברכות השחר שם להאנטו (מלכיש ערוםיך וכדו) מברך רק אם נהנה. ומ"מ מברך שנית לשכוי בינה גם אם לא שמע את קול התרגול, דאי ברכה זו אלא הנה האורה.
- על של יד - מברך להניח תפילין. חות: לרש"י - ה"מ בסה בין שי' לש"ר, אבל بلا סה לא מברך.
ל"ת- ה"מ בלא סה, אבל אם סה מברך על ש"ר תורה, להניח ועל מצוות.

- כת"י "ויצרך ה' אלוקים את האדים" בשני יודי"ן;
לרוב נחמן בר יזהק- רומו לייצר הטוב וליציר הרוע.
לוב נחמן בר יזהק - לומד אויל מיוצרי אס אלך אחר יזה"ח אויל מייצרי (אם לא אלך אחדיו).
- ל"ר ירמיה בן אליעזר - לרומו על שבתachelה נברא אדם בכ' פרצופין א' מלפני וא' מאחריו.
- הצלע שממנה נבראה האשה, פלייגי רבי ושמואל, י"א פרצוף, של אדם היה בכ' פרצופין וחילקו לב'.
ו"א זנב.
- אסור ללקת אחרוי ביהכ"ג בשעה שהציבור מתפללין, דמובה את ביהכ"ג במה שאנו נכנם.
ודוקא באופן¹ שלא נשא משא² ואין פחה אחר³ ולא רוכב על חמור⁴ ולא מונח עליו תפילין.
- לא יקל ראש כנגד שער מזרחה של הר הבית, שהוא מכובן כנגד קדש הקדרשים.
ודוקא באופן¹ שעומד מן הצופים לפניהם (מקום שיכל לראות את הר הבית)² והוא את הר הבית (ולא שעומד במקומות נמו³) ואין גדר מפסיק בינו להר הבית⁴ ובזמן שבית המקדש קיים.

- ביהודה לא יפנה למזרחה או למערב ובגילה לא יפנה לדרום או לצפון, שלא יהיה פורען לצד ירושלים.
- לחכמים - אסור רק כנגד ירושלים ממש.
- لتנא קמא - אסור בכל א"י ואפ"י בצדדים.
- לעקביא - אסור אפי' בחו"ל. ובלבד שאין שם כותל (תוס').
- לו' יוסי - אסור רק ברואה (ואין גדי) ורק בזמנם המקדש.

טב

- אין מקנחים בידי ימין; או כי התורה ניתנה בימין, דכתיב: "מייננו אש דת למו".
או כי רגליין לאכול עם יד ימין.
או כי קשור בה את התפילין (על יד שמאל).
או כי מראה בה סימנים הטומים לקורא בתורה.
או כי כותב בה.
- תוס': לאחר פטירת אבי נעשה רבא ראש הישיבה, ואשתו של אבי עדיין לא נפטרה.
- הנפנה אחורי הגדר; לעלוא' - א"צ להתרחק.
- הנפנה בבקעה; לעלוא': מתרחק בכדי שלא ישמע חבירו עיטושו.
- לאיסי בר נתן: לתי' א' - מתרחק עד שאין חבירו רואה. ובשומר טהרות הקלו וא"צ.
לרב אשיש' - מתרחק עד שאין חבירו רואה פרעון.
- צניעות בנפננה, א. שוצריך להתרחק כרעליל.
ב. שmagלה רק טפח (אהורי) וטפחים (לפנוי), ומגלה רק כשיוב.
- שנפננה בקרין זווית. וכולם אף בלילה, חוץ מא' דבלילה א"צ להתרחק.
- ד. שלא ידבר,আ"ב יש סכנה.
- כת' ב מגפה (כשודר מנת ישראל) "ובבחשית ראה ה' יונחם"; לרב- ראה יעקב אבינו.
לשומאל - ראה אפרוח של יצחך.
לר"י נחאה - ראה כסף כיפורים שננתנו במדבר.
- הר הבית: א. לא יכנס אליו במקלו במנעלו בפונדו (חגור למעטום) ובאפק של רגליין.
ב. לא יעשנו קפנדרא (קיצור דרכ').
ג. לא יורך (אפי' בחו"ז) لتנא קמא - ק"ז ממנעל, שאין בו דרך בייזון ואסור.
לו' יוסי בר"י - ק"ז מלבושים, שאסור אפי' לפני מלך בשור ודם ואפי' שאינו מואס.
- בית הכנסת; אסור - בקפנדרא, আ"ב נכנס ע"מ שלא לעשותו קפנדרא.
וআ"ב היה שם שביל קודם שנבנה ביהיכ'ג.
וআ"ב נכנס להתפלל.
- מوتر - במנעל וركיקה, כבתו של אדם דמקפיד אkapנדרא ולא על מנעל וركיקה.

טב

- "עת לעשות לה' הפרו תורתך"; בגון מה שלמדנו מבועו ששולם חבירו בשם ה', דמותר להפר תורה ולעשות דבר שנראה אסור כדי לעשות לה'.
- וכגון לעשות לה' ולהעניש עבורי רצונו, משום ד"הפרו תורתך".
- וכגון אליו בהר הכרמל שהקוריב בכמה בשעת איסור הבמות דהינו הפרו תורתך", כדי לעשות סיג' וגדר דהינו לעשות לה'".
- וכגון בדור שאין חביבה עליו דין ללמד אחרים (הפו מורה) כדי שהתורה לא תתבהזה.

- בא למקום של ת"ח ואינו גדול ממנגו, ואפי' שווה לו, אל יורה שם הילכה.
- פרשת סוטה נסכמה לפרשת נזיר - לומר שהרוואה סוטה בקהללה זעיר עצמו מן היין. ונסכמה לפירוש תרומות ומעשרות - לומר שהמעקב תור"ם בסוף נוצר לכחן ע"י אשתו.
- אין לחכם לעבר שנים ולקבוע חורשים בחור"ל, אא"כ לא הניח כמוותו בא"י.
- אסור בין בזמן הבית - דכתבי "לשכנו תדרשו".
בין לאחר החורבן - דכתבי "כי מצין תצא תורה" וככ" (ע"פ מהרש"א).
- חכם שטהר - חבירו רשאי לטמא.
- חכם שטמא - חבירו אינו רשאי לטהה, אא"כ סותר דבריו כדי שלא ימשכו אחריו כשנוגג שלא כדין.
- "הסכת ושמע ישראל" נדרש כך: א. עשו (הט) כתות כתות ועסקו בתורה בחבורה.
ב. עשו עצמכם כתותים להצער על דברי תורה.
ג. הס ושותוק עד שד"ת שגורים בפרק ואח"כ כתנתה להקשות ולתורץ.

מד

- עובד אדום היגית שיכיבר וריבכז לפניו ארון הברית, נתברך שאשתו וה' כלותיו ילודו כל אחת ששה בכיס אחד. עם ח' בניים שכבר היו לו, סה"כ ס"ב בניים.
- רב יוסף - היה סיני, והיה ראש ישיבה שנתנים וחצי, לאחר שמת רבה.
רבה - היה עורך הדין, והיה ראש ישיבה כ"ב שנים.
סיני עדיף, לפי שהכל צרכין למורי חטא, דהיינו למי שקיבוץ שמוועות.
- ובפרט מן החי - יאמר לו "לך לשלום". הנפרד מן המת - יאמר לו "לך בשלום". (ויטמן: להליכים!).

שליקא לה מסכת ברכות